

Số 297
(Tháng 07-2018)

► **Tổng Biên tập:**
HOÀNG QUANG ĐỘ
(*Phó Chủ tịch Hội*)

► **Phó Tổng Biên tập**
VI THỊ THU ĐẠM

► **Ban Biên tập:**
TRỊNH TRỌNG ANH
(*Phó Trưởng ban*)
NGUYỄN LAN HUYỀN
HOÀNG THỊ THU HƯƠNG
LÊ THỊ THUẬN
VY THỊ NGỌC HẰNG

► **Tham gia biên tập:**
HOÀNG KIM DUNG
ĐÌNH QUANG TRUNG

► **Trị sự và phát hành:** VĂN PHÒNG
HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT LẠNG SƠN

► **Trang thông tin điện tử tổng hợp**
www.vanhocnghethuatlangson.org.vn

► **Tòa soạn:**
Số 3 Trần Hưng Đạo -
P. Chi Lăng, Tp. Lạng Sơn
ĐT: (0205) 3812 338
Email:
vannghexulang@gmail.com

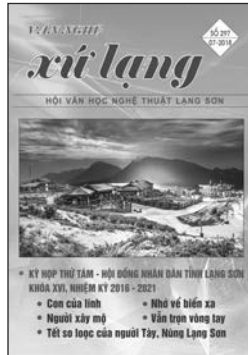
► **Giấy phép xuất bản:**
Số 880/GP-BTTTT do Bộ
Thông tin và Truyền thông
cấp ngày 23/5/2012; Giấy
phép sửa đổi, bổ sung số
2173 do Bộ TT&TT cấp ngày
15/11/2012

► **In tại:**
Công ty cổ phần In Lạng Sơn.
In xong và nộp lưu chiểu
tháng 07/2018

► **Trình bày:**
NGUYỄN LAN HUYỀN

GIÁ:12.000 đồng

TẠP CHÍ SÁNG TÁC, NGHIÊN CỨU, LÝ LUẬN PHÊ BÌNH VĂN HỌC NGHỆ THUẬT

TRONG SỐ NÀY

* Thơ:

Của các tác giả: VŨ ĐÌNH THI, NGUYỄN KHẮC ÂN, PHẠM MINH GIANG, VIẾT SƠN, NGUYỄN ANH DŨNG, PHẠM LỄ HÙNG, TẠ QUANG MINH, HOÀNG

QUANG ĐỘ, THUẬN AN, LINH QUANG TÍN, CHU THANH HƯƠNG, PHẠM XUÂN THÀNH, ĐÌNH ÍCH TOÀN, SÀM THỊ MINH NGỌC, VI THỊ THU ĐẠM.

* Văn xuôi:

Kỳ họp thứ Tám - Hội đồng nhân dân tỉnh Lạng Sơn khóa XVI, nhiệm kỳ 2016 - 2021 (PV), Nhớ về nơi biển xa (NÔNG HOÀNG), Vấn trợn vòng tay (VI THỊ THU ĐẠM), Người xây mộ (PHẠM CHIẾN), Con của lính (TRẦN THIÊN KHIÊM), Một phần ký ức (LỘC BÍCH KIÊM), Chuyện ở viện dưỡng lão (VŨ THẢO NGỌC), Hợp đồng yêu (PHÙNG DIỆU LINH), Hàn Kỳ - "Hóa thân thành một cánh đồng trong thơ" (MAI THUẬN), Điều bí ẩn kỳ vĩ (ĐẶNG BÃY), Tết So lọc của người Tày, Nùng Lạng Sơn (LÝ VIẾT TRƯỜNG).

* Nhạc:

Khúc đồng đội

Nhạc: VY NƯỞC

Lời thơ: VŨ ĐỨC QUANG

Và các chuyên mục khác.

* **Bìa 1:** Đêm đông Mẫu Sơn

Ảnh: LƯU MINH DÂN

VŨ ĐÌNH THI

Ngàn con bên mẹ

Mẹ già mái tóc bạc phơ
Mong con về, đến bây giờ vẫn mong
Mẹ ơi mẹ hãy yên lòng
Chúng con của mẹ về đông đủ mà
Giúp mẹ dọn lại mái nhà
Thuốc thang, nấu nướng... mặn mà tri ân
Con trai mẹ đã hi sinh
Còn ngàn con nghĩa con tình mẹ ơi
Chúng con mong mẹ hãy vui
Nhìn non nước mẹ sáng ngời Rồng bay.

NGUYỄN KHẮC ÂN

Bên hòn Vọng Phu

Mỗi lần lên núi Vọng Phu
Nghe như có tiếng hờn ru của nàng
Núi non chẳng khỏi ngỡ ngàng
Tay bồng, mắt hướng nơi chàng tòng quân
Gió như mách bảo tình thân
Mưa như đã cuốn ái ân phũ phàng
Cuộc tình trời định mây ngàn
Đâu do hai hướng để bàn thế gian
Chỉ vì vết sẹo trời ban
Non cao núi thấp ai san bao giờ
Tô Thị mong mỗi đợi chờ
Tình sâu hóa đá bao giờ phôi phai
Tam Thanh ba tiếng chuông dài
Tạc thêm âm hưởng... tượng đài Vọng Phu.

PHẠM MINH GIANG

Cho ngọn cỏ đất này xanh mãi

Tạm biệt quê nghèo, tạm biệt mẹ cha
Tạm biệt cô gái mắt đen tròn với lời yêu
chưa kịp ngỏ
Tạm biệt ngôi trường ngôi đờ
Tôi lên đường theo bước các anh
Qua Đò Lèn, Hàm Rồng xứ Thanh
Rồi Đồng Lộc, Trường Bồn, Quán Hàu,
Xuân Sơn, Long Đại...
Đường hành quân cứ dài ra mãi
Suốt dải Trường Sơn điệp điệp trùng trùng
Gió núi, mưa rừng
Bom rung, đạn rít
"Vi miền Nam ruột thịt"
Chúng tôi đi "theo ánh lửa từ trái tim mình"
Ngày hòa bình, chúng tôi trở về đồi chè,
rừng cọ
Về với đồng ruộng, ao chuôm và mái nhà
nhỏ nhỏ
Với làng chài xóm thợ bên bờ biển xanh
Những cô gái ngày nào con mắt long lanh
Vẫn đợi chờ chúng tôi son sắt
Mười năm, hai mươi năm... niềm tin không tắt
Trong mắt dân làng.
Cờ đỏ sao vàng
Phấp phới tung bay trước gió.
Độc lập tự do thấm vào ngọn cỏ
Xanh lại đất này, xanh lại những triền đê
Các anh không về
Cho cây cỏ đất này xanh mãi...

Kỷ niệm ngày thương binh liệt sỹ 27/7

VIẾT SƠN

Thăm đồng đội

Ngày chiến thắng anh không trở về
Con sóng nhỏ vỗ bờ đê thương nhớ,
Bóng chiều hôm tia nắng cuối nhạt nhòa
Đồng đội ơi? Đồng đội!
Nén hương lòng vẫn cháy đỏ trong tim
Còn nhớ không ngày chúng mình giữ chốt?
Điều thuốc chia ba, chiến hào ngang dọc
Chia lửa bên nhau, súng thép đỏ nòng
Đồng đội ơi, thương nhớ lắm!
Lệ sương rơi trắng đất anh nằm.
Ngày chiến thắng tới thăm đồng đội
San sẻ niềm vui kể những chuyện đời...
Dù chia ly hai cõi trời cách biệt
Vẫn thương nhau trong vòng tay tri kỷ
Nhớ một thời không thể nào quên.

Tình đồng đội

Ảnh: HÒA LỘC

NGUYỄN ANH DŨNG

Bến hoa đăng

Hoa đăng thả xuống dòng sông
Bến sông Thạch Hãn sắc hồng lửa thiêng
Con sông hơi thở bao miền
Đỏ dòng nước mắt mẹ hiền tháng năm
Bao anh nằm đáy sông trầm
Lời thơ đất nước sóng tầm mơn man
Đã qua rồi bốn năm năm
Những ngày Thành Cổ(*) lửa đạn rục trời
Đạn bom cày nát tả tơi
Thịt xương vùi lấp hào khơi thủ thành
Cỏ cây rụi cháy tro tàn
Nát từng viên gạch, hôi tanh xác thù...

Giờ nghe lời mẹ hát ru
Giữa thành Quảng Trị, lửa như đốt lòng
Xổn xang dòng nước trên sông
Phù sa lắng đọng, gió đàn đôi bờ
Khói hương trầm mặc hư vô
Trên đài tưởng niệm lộng cờ tung bay
Các anh nằm khắp đó đây
Ấm lòng đất mẹ những ngày khôn nguôi
Đêm nay nhìn ánh lửa trôi
Hoa đăng lấp lánh, bồi hồi bến sông...

(*) Thành cổ Quảng Trị

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

KỶ HỌP THỨ TÁM HỘI ĐỒNG NHÂN DÂN TỈNH LẠNG SƠN KHÓA XVI, NHIỆM KỶ 2016 - 2021

Trong hai ngày từ 12/7/2018 đến ngày 13/7/2018, kỳ họp thứ Tám Hội đồng nhân dân tỉnh Lạng Sơn khóa XVI, nhiệm kỳ 2016 - 2021 đã được tổ chức. Đến dự có đồng chí Lâm Thị Phương Thanh, Ủy viên Ban chấp hành Trung ương Đảng, Bí thư Tỉnh ủy, cùng các đồng chí lãnh đạo Thường trực Tỉnh ủy, HĐND, UBND, Ủy ban MTTQ Việt Nam tỉnh, các vị đại biểu HĐND tỉnh, đoàn đại biểu Quốc hội tỉnh Lạng Sơn, đại diện lãnh đạo các sở ban ngành của tỉnh.

Đồng chí Hoàng Văn Nghiệm, Phó Bí thư Thường trực Tỉnh ủy, Chủ tịch HĐND tỉnh chủ trì, khai mạc kỳ họp. Đồng chí Lâm Thị Phương Thanh, Bí thư Tỉnh ủy đã phát biểu đánh giá cũng như đưa ra những vấn đề mà các đại biểu cần quan tâm hơn trong thời gian tới. Đây là kỳ họp nhằm đánh giá lại những kết quả đã đạt được qua sáu tháng đầu năm 2018, đồng thời có những giải pháp chỉ đạo, hành động cụ thể trong quá trình triển khai các Nghị quyết đã được thông qua tại kỳ họp lần trước, thúc đẩy và hoàn thành những nhiệm vụ trong năm và những nội dung lâu dài khác.

Thay mặt UBND tỉnh, đồng chí Phạm Ngọc Thường, Phó

Bí thư Tỉnh ủy, Chủ tịch UBND tỉnh đã trình bày báo cáo những kết quả đạt được trong thời gian vừa qua và có những điều hành tiếp theo trong những tháng còn lại của năm 2018.

Có bảy đơn vị đã giải trình và báo cáo những hoạt động, những tồn đọng trong thời gian qua như: Sở Tài nguyên Môi trường, Sở Văn hóa, thể thao và Du lịch, Sở Xây dựng, Sở Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn, Sở Y tế, Sở Giáo dục và Đào tạo, thành phố Lạng Sơn. Với một số nội dung cụ thể như: Về đất lâm nghiệp ở Đình Lập, vệ sinh môi trường ở Mẫu Sơn, về cảnh quan ở danh thắng Chùa Tiên, về vấn đề quản lý Internet trong cộng đồng, về việc xây dựng quanh bờ hồ Phai Loạn, về bệnh viện Đa khoa 700 giường của tỉnh, về tiến độ cầu Kỳ Cùng, cũng như vấn đề chỉnh trang đô thị ở thành phố Lạng Sơn...

Với các vấn đề cụ thể, các thành viên UBND tỉnh, thủ trưởng các đơn vị đã trả lời chất vấn các nội dung mình nắm bắt một cách thẳng thắn, đưa ra giải pháp và hướng khắc phục những hạn chế tồn tại.

Trên cơ sở của các báo cáo, kỳ họp đã bàn và thông qua 19 nghị quyết, giao cho UBND tỉnh tiếp tục chỉ đạo các ngành tích cực hoàn thành nhiệm vụ được phân công điều hành trong lĩnh vực chuyên môn của mình trong năm 2018.

P/V

VĂN NGHỆ

Số 297-07/2018 - xứ Lạng

Nhớ **VỀ NƠI BIỂN XA**

Tùy bút của **NÔNG HOÀNG**

Lễ tưởng niệm các anh hùng liệt sĩ hy sinh trên quần đảo Trường Sa của Đoàn công tác số 12 (tháng 5/2018)

Ảnh: NÔNG ĐÌNH QUANG

Tháng bảy! Mùa hoa phượng đỏ thắm dọc ven đường phố. Mùa tím sẫm của sắc hoa mua nở bung những sườn đồi. Mùa của... mùa hè nhớ nhung! Quên sao ngày 27-7! Nhớ những cuộc tri ân đối với các anh hùng liệt sĩ. Nhớ không quên những cuộc tri ân trên đất liền, những cuộc tri ân giữa trùng khơi mênh mông, lòng khắc sâu công ơn những người anh hùng đã ngã xuống vì Tổ quốc.

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

Nhớ lại những ngày tháng 5-2018 đoàn công tác gồm năm mươi cán bộ chiến sĩ của tỉnh Lạng Sơn, những người con của mảnh đất biên cương phía Bắc trong một chuyến hải trình đến với Trường Sa, đến với quân dân đang ngày đêm canh giữ biển đảo quê hương, đương đầu với sóng gió, đắm mình với mặm mòi của biển.

Trong chuyến đi đầy ý nghĩa này, đoàn đã có hai lần tổ chức thắp hương, thả hoa trên

biển để tưởng nhớ những chiến sĩ đã quên mình để bảo vệ chủ quyền của Tổ quốc. Cũng như viếng thăm, thắp hương, thả đèn hoa đăng, thả hoa ở những nơi khi xưa là chiến trường ác liệt Thạch Hãn (Quảng Trị), Trường Sơn, Trường Sa và nhiều nghĩa trang khác... Chuyển ra quần đảo Trường Sa chúng tôi được đoàn công tác tổ chức thắp hương, thả vòng hoa và viếng nghĩa trang liệt sĩ ở đảo Trường Sa Lớn. Mỗi lần như vậy thật hào hùng, thiêng liêng và đầy xúc cảm. Lễ tưởng niệm các anh hùng liệt sĩ hy sinh trên quần đảo Trường Sa, cùng chuyến đi có đại tá Vũ Bá Ấy, qua cuộc trò chuyện biết anh có những người bạn tại Gạc Ma 1988 năm ấy, những kỷ niệm cứ ùa về với người chiến sĩ sinh năm Mão 1964, quê ở Thanh Hóa. Anh rưng rưng kể lại quãng thời gian mà mình từng chứng kiến, đồng đội, bạn bè, không thể gì hơn, tìm mà khó gặp.

Cuộc thắp hương, thả vòng hoa lần thứ nhất tại trên chặng đường đi.

Tôi nhớ vào ngày 05/5/2018 đến đảo Sinh Tồn Đông, tôi lang thang một mình đi tìm cảm xúc, bỗng thấy một chiến sĩ cầm nắm hương, tôi tiến lại hỏi sao vậy! Hóa ra đây là nơi yên nghỉ của chiến sĩ Nguyễn Hồng Lĩnh, tôi ghé vào thăm anh, một nén hương tỏ lòng tri ân của người con đất liền về thăm đảo.

Vào 16 giờ 30 phút trên đường tới đảo đá Tốc Tan A, đoàn dừng lại tổ chức lễ tưởng niệm các chiến sĩ Gạc Ma. Các thủ trưởng đoàn, Đại tá Nguyễn Thế Tốt, Phó Tham mưu trưởng Binh chủng Hải quân, trưởng đoàn của chuyến đi, đồng chí Hồ Tiến Thiệu, Ủy viên Ban Thường vụ Tỉnh ủy, Phó Chủ tịch UBND tỉnh Lạng Sơn, phụ trách đoàn công tác của tỉnh đã thắp hương, thả vòng hoa xuống biển cùng tưởng nhớ những người chiến sĩ năm xưa đã quên mình vì Tổ quốc.

Trong chuyến hải trình cả đoàn chúng tôi được thắp hương tưởng nhớ tại Nhà tưởng niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh, hai lần thắp

hương tại tượng đài Đại tướng Võ Nguyên Giáp, tại hai đảo có tượng đài Đại tướng mà chúng tôi được đến và Nghĩa trang liệt sĩ tại đảo Trường Sa Lớn. Những kỷ niệm không bao giờ quên trên biển, những ánh mắt lung linh, những giọt lệ hòa xuống nước biển quê nhà thêm phần mặn mà của những người con nhiều vùng quê của đất Việt trong tiến trình bảo vệ Tổ quốc.

Cuộc thắp hương, thả vòng hoa lần thứ hai, trên hành trình trở về đất liền chúng tôi tới thăm Nhà dàn DK1/7, trước khi lên nhà dàn đoàn tổ chức thắp hương, thả vòng hoa để tưởng nhớ các chiến sĩ đã quên mình trong chống chọi để vượt qua giông tố năm 1980, sóng gió to là vậy, những hy sinh là vậy nhưng để bảo vệ chủ quyền các chiến sĩ nơi đây đều chấp nhận.

Trên biển hương khói ngút ngàn, vòng hoa tưởng nhớ lênh đên trên biển. Mong các anh sống khôn, chết thiêng luôn vì Tổ quốc! Đã có những giọt nước mắt trôi xuống một cách âm thầm lặng lẽ cũng chỉ vì tương lai mai sau, vì hòa bình, hạnh phúc! Vì Tự do Độc lập dân tộc, những anh hùng liệt sĩ, những cuộc khảo lễ những anh lính từ xưa còn đọng lại mãi hôm nay, những tưởng niệm luôn là tấm lòng của người dân đất Việt cho quá khứ, hiện tại và tương lai. Mãi là một niềm tin rạng ngời son sắt, sự trường tồn của Việt Nam. Tổ quốc ghi công, đời đời ghi nhớ các anh hùng liệt sĩ đã quên mình vì Tổ quốc, đời đời ghi nhớ các thế hệ, những bậc tiền nhân quyết hy sinh không chịu làm nô lệ, vì Độc lập - Tự do, chủ quyền của đất nước, vì cuộc sống của thế hệ mai sau. Đặc biệt những người luôn giữ gìn biển cả, vùng chủ quyền của dân tộc. Có lẽ trên biển hiếm hoi hoa phượng đỏ, song những trái bàng vuông, những cây phong ba luôn là màu xanh mát mẽ cho những tâm hồn đang ở nơi đảo xa, nơi biển cả mênh mông, mãi luôn vì đất liền bình yên và hạnh phúc nơi đất liền yêu dấu.

VĂN NGHỆ

Số 297-07/2018 - xứ lạ

Vẫn trọn vòng tay

Ký của VI THỊ THU ĐẠM

Người cựu binh ấy dùng hai cùi chỏ để giữ lấy chén rượu, nâng lên, chạm cùng khách quý rồi nói cười rôm rả, như thể việc vắng đi cả hai bàn tay không bận gì lớn lắm đến ông. Nhưng, để sống, để quen với việc cơ thể của mình không lành lặn, thật quá là điều chẳng dễ dàng gì. Ngoài sự nỗ lực của bản thân, sự động viên, giúp đỡ của đồng đội, thì sự tận tụy hy sinh của người vợ trẻ mà nay đã lên bà, trong suốt những năm tháng cuộc đời dài dằng dặc, đã trở thành nguồn sống, giúp người thương binh ấy trụ lại, và vui sống yêu đời.

Chạm chén cùng khách quý

Tháng 2 năm 1979, chiến sự nổ ra ở biên giới phía Bắc. Chính quyền chính thức phát lệnh sơ tán. Khi ấy, cô giáo Hoàng Thị Nhung (đang là giáo viên trường cấp I Cao Lâu, Cao Lộc, Lạng Sơn) ôm theo

đứa con nhỏ mới hơn một tuổi, hòa vào dòng người chạy loạn. Nhà nội ở thôn Còn Quyền, Cao Lộc, nhà ngoại ở Tân Mỹ, Văn Lãng cách đó cũng không xa nhưng nghe tin là đều đã đi sơ tán. Không thể tìm về cậy nhờ nội, ngoại,

VĂN NGHỆ

xứ Lạng-số 297-07/2018

chị Nhung bèn bế con, đi xuôi theo quốc lộ 1B, về Bắc Sơn tá túc chỗ người em trai lúc bấy giờ đang là công nhân nông trường chè Phú Bình, tỉnh Thái Nguyên. Khu tập thể nông trường trong những tháng ngày cơ cực ấy cũng vô cùng chật chội, thiếu thốn. Không thể cậy nhờ lâu hơn, chị Nhung lại ôm con tìm đến ở nhờ nhà một người bà con ở Đại Từ, Thái Nguyên. Được ít bữa thì chị quyết định ngược về Đồng Mô, nơi có nhiều bà con từ khu vực thị xã Lạng Sơn và các huyện biên giới đang sơ tán ở đó. Trong hoàn cảnh loạn lạc, chị chỉ mong gặp được chồng. Lúc này, chắc là anh cũng đang rất lo lắng cho chị và con trai. Vậy là chị Nhung lại xuôi tàu về Hà Nội rồi tìm lên Vĩnh Phú, đến Trại điều dưỡng thương binh K5 của Bộ Thương binh và xã hội. Vợ chồng, cha con gặp nhau biết bao là mừng tủi. Ở tại trại thương binh một thời gian, nghe ngóng tình hình ở quê nhà, rồi chị Nhung lại phải ôm con, thân gái dặm trường, quay trở về Lạng Sơn, tìm lại cơ quan, đồng nghiệp. Quãng thời gian ngắn ngủi chứng kiến cuộc sống của của chồng ở Trại thương binh, chị Nhung nung nấu một tâm nguyện là được đón anh về chăm sóc tại gia đình. Thế nhưng, trong suốt khoảng thời gian từ năm 1980 cho đến năm 1986, chị chỉ dám đón anh Toán về thăm nhà dăm bữa, nửa tháng rồi lại đi. Sau những lần anh về thăm nhà ấy, có niềm vui là thêm những đứa con lần lượt ra đời. Năm 1987, trước cuộc vận động đưa thương binh nặng về nhà chăm sóc tại gia đình, lúc này hai vợ chồng chị đã có với nhau ba đứa con, chị Nhung hạ quyết tâm đón anh về. Vậy là gian nhà nhỏ có bóng dáng người đàn ông, những đứa trẻ không còn phải mong nhớ bố. Riêng với anh Hà Xuân Toán, ngày được trở về nhà, ăn với vợ con bữa cơm chung, anh mới thấy như mình sống lại.

*

Sinh tại thôn Còn Quyền xã Hồng Phong huyện Cao Lộc tỉnh Lạng Sơn, như bao thanh niên trai tráng lúc bấy giờ, không

thể yên lòng khi ở đầu kia đất nước, máu của đồng bào ta còn đổ, bom rơi đạn róc suốt đêm ngày, chàng trai Tày Hà Xuân Toán đã khai tăng tuổi để rồi được nhập ngũ ngày 21/9/1972 khi mới vừa tròn mười bảy. Cho tới tận bây giờ, anh vẫn nhớ như in buổi sáng mưa thu năm ấy, trời vẫn còn tối đen như mực, năm chàng trai cùng thôn, trẻ măng, tiếng Kinh còn chưa sôi, lặng lẽ rời nhà, rời vòng tay áp ủ trở che của mẹ cha. Lần đầu tiên đi xa đến thế, đi lâu đến thế, và thực hiện một sứ mệnh, một nhiệm vụ, mà bây giờ ngấm lại, mới thấy nó lớn lao đến thế, chứ khi dứt áo ra đi, đầu hề nghĩ đến vinh quang, càng không lường được những hiểm nguy, khốc liệt.

Trở thành người chiến sĩ của lực lượng Biên phòng, Hà Xuân Toán được tham gia huấn luyện ở Việt Yên, Bắc Giang rồi về nhận nhiệm vụ tại Đội cơ động Thị xã Lạng Sơn. Người lính trẻ này đã sớm chứng minh năng lực và lòng nhiệt thành của bản thân, năm 1973, Hà Xuân Toán được nhận Bằng Khen của Bộ chỉ huy Công an vũ trang khu tự trị Tây Bắc vì những thành tích trong thực thi nhiệm vụ. Tháng 3 năm 1975 khi đang tham gia xây dựng khu công trình huấn luyện ở Nà Tền, Văn Lãng thì anh được lệnh lên đường vào Nam tham gia chiến đấu. Trước ngày hành quân, anh được về nghỉ phép một tháng. Và gia đình anh, cũng giống như rất nhiều gia đình có con vào miền Nam chiến đấu thời kỳ ấy, đã kịp thời sắp xếp, tìm cho được một cô dâu để cho anh làm chú rể. Vừa xong đám cưới, chưa kịp quen mặt vợ thì anh đã phải lên đường.

Trên đường hành quân cơ động vào Nam, anh được giao nhiệm vụ là Tiểu đội trưởng. Vào đến miền Nam, anh được điều về Đồn biên phòng 174 Hoàng Diệu xã Hưng Phước tỉnh Sông Bé (nay là tỉnh Bình Phước) nhận nhiệm vụ là Đội trưởng đội Vũ trang. Đồn biên phòng Hoàng Diệu đóng trên địa bàn có đường biên giới giáp với tỉnh

VĂN NGHỆ

Số 297-07/2018 - xứ Lạng

Cùng ôn lại kỷ niệm qua những tấm ảnh

Mondulkiri của Campuchia, là địa bàn hoạt động và ẩn náu của tàn quân Fulro. Trong hơn hai năm đóng quân ở Đồn Hoàng Diệu, dựa vào nhân dân địa phương (chủ yếu là đồng bào dân tộc Xtiêng) với những đấu tranh cam go và khốc liệt, Hà Xuân Toán cùng đồng đội đã tiêu diệt được 18 tên địch. Cũng trong khoảng thời gian ngắn ngủi này, anh được về phép một lần vào tháng 12 năm 1976, và sau đó gần một năm, năm 1977 vợ anh sinh con trai đầu lòng.

Tháng 1 năm 1978, trong một trận giao tranh vũ trang quyết liệt, Hà Xuân Toán bị thương, mảnh đạn cắt đứt cả hai bàn tay tới tận khuỷu tay. Tỉnh lại trong một trạm y tế dã chiến, thay vì vui mừng khi biết mình còn sống, người bố trẻ, mà thực ra là chàng trai

mới vừa tròn hai mươi ba tuổi ấy chỉ muốn chết. Đến giọt nước mắt của mình rơi ra còn không tự lau khô được, thì sống để làm gì? Nghĩ đến đứa con đỏ hỏn vừa mới chào đời, anh vừa muốn sớm trông thấy mặt con, vừa vô cùng sợ hãi vì thấy mình bỗng chốc thành ra vô dụng và bất lực thế này đây! Anh được chuyển về điều trị và dưỡng thương ở những bệnh viện tuyến sau. Và sau đó là về trại an dưỡng thương binh ở tỉnh Phú Thọ.

Cho tới tận bây giờ, người thương binh Hà Xuân Toán vẫn thầm cảm ơn quãng thời gian hơn tám năm trời sống ở Trại thương binh. Trong những năm tháng đất nước vô cùng khó khăn, những người thương binh nặng như ông được chăm sóc, dưỡng

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

thương, được bảo đảm khẩu phần ăn dù vô cùng kham khổ đã đành, nhưng điều lớn lao hơn thế, là sự xoa dịu vết thương trong từng tâm hồn của những người lính. Họ mạnh khỏe, trẻ trung là thế mà bỗng chốc thành ra tàn tật, mất khả năng lao động. Ấy thế nhưng những thương tật của thể xác không là gì cả so với những tổn thương sâu sắc ở trong lòng. Đau khổ, mặc cảm, tự ti, buồn xuôi, bất hợp tác... là những cảm giác, những trạng thái mà có lẽ chỉ những ai ở trong hoàn cảnh đó mới biết, để vượt qua và chiến thắng nó, là vất vả biết chừng nào! Những người thương binh ấy, lại thêm một lần nữa, kẻ vai sát cánh bên nhau để bước vào một cuộc chiến mới, cuộc chiến đấu với chính bản thân mình. Lần đầu về thăm gia đình, anh Toán vẫn phải nhờ vào xe của Bộ Thương binh. Những lần sau, anh đã có thể tự đi tàu hỏa về thăm nhà. Đến năm 1987, khi quyết định về nhà sinh sống cùng với vợ con, anh gần như đã tự lo được những sinh hoạt của bản thân.

Ngôi nhà nơi chị Nhung đón anh về đoàn tụ cùng vợ và ba đứa con thực chất là chiếc lều canh nương cũ của gia đình. Lúc này, chị đã chuyển công tác về tại quê chồng ở thôn Còn Quyền xã Hồng Phong. Ngoài giờ lên lớp, chị tranh thủ trăm công nghìn việc, đầu tắt mặt tối. Vừa làm ruộng, làm vườn vừa tranh thủ đập xe máy chục cây số đi các chợ huyện bán mua, đổi chác để có đồng ra đồng vào. Anh Toán ở nhà giúp vợ trông con, rồi dần dần, anh cũng tập cầm được con dao, cái cuốc, phụ giúp vợ con phần nào việc đồng áng. Những đứa trẻ lớn lên trong ngôi nhà đủ cha đủ mẹ, ngày một trưởng thành. Sự tháo vát, tần tảo của chị Nhung, qua nhiều năm, gia đình cũng đã cất được ngôi nhà vững trãi, khang trang hơn. Giờ thì anh chị đã thành ông, thành bà. Ba đứa con, một trở thành sĩ quan Biên phòng theo nghiệp bố (hiện

công tác tại đồn biên phòng Chi Ma, Lộc Bình), còn lại hai con, một gái một trai theo nghiệp mẹ, là giáo viên.

*

Chúng tôi đến thăm gia đình cựu binh Hà Xuân Toán trong những ngày gia chủ bận bịu vì đang thi công xây dựng thêm một ngôi nhà mới cho các con ra ở riêng. Người thương binh vóc dáng cao to, đi đứng linh hoạt, nói cười rôm rả khiến cho người đối diện thấy an lòng. Ông Toán bảo, già rồi, giờ ông không làm mấy việc đồng áng nữa nhưng vẫn trông cháu được giúp các con. Bà Nhung cũng không còn đi chợ huyện nữa nhưng vẫn chăm sóc mấy thửa ruộng, mảnh vườn gần nhà. Ông lấy ra cho chúng tôi xem những tấm ảnh chụp làm kỷ niệm trong những kỳ an dưỡng ngắn ngày mà ông vẫn thường xuyên được hưởng theo chế độ, những chuyến đi dọc theo chiều dài đất nước, chính là quyền lợi, cũng là ân tình, là sự tri ân của đất nước này với những người con đã hy sinh một phần thân thể cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ tổ quốc như ông. Ông Toán còn kể, ông tham gia rất nhiều hội, nhóm: nào là Hội Cựu chiến binh, Hội Cựu binh Biên Phòng, Hội Đồng ngũ rồi còn cả Hội Nhập ngũ ngày 21 tháng 9 năm 1972 Lạng Sơn. Anh em bè bạn các hội nhóm thường xuyên gặp gỡ, chia sẻ buồn vui, đồng viên nhau sống tốt...

Nghiêm khắc với bản thân, hết lòng với vợ con, tận tụy với bạn bè, đồng đội và có trách nhiệm với xã hội chính là những tiêu chí, là lẽ sống mà người thương binh, cựu binh này đã nỗ lực suốt những tháng năm qua. Lẽ sống ấy đã cho ông trọn vòng tay, để sống, để làm một con người tử tế, yêu thương trân trọng cuộc đời này.

Ảnh sử dụng trong bài viết do tác giả bài viết cung cấp.

VĂN NGHỆ

Số 297-07/2018 - xứ Lạng

PHẠM LỄ HÙNG

Cung đường nữ thanh niên xung phong Trường Sơn

Vừa dứt bom, lao lên mặt đường
Khói khét lẹt, hổ sấu nham nhở
Tiểu đội nữ mười tám, đôi mươi quá trẻ
Biết lúc nào bom tránh nóc hầm đây!

Reo vui thấy nhau cuốc xẻng trên tay
Lấp hố bom, cuốc cào nhanh đất đá
"Thông đường!" thân người dù có ngã
Bom chưa nổ: đào, phá, đẩy vục sâu

Bên quả bom cầm em chẳng sợ đâu
Thương quê nghèo, lúa khô đồng hạn
Mẹ đêm nhớ con, dột nhà vá tạm
Thương đầu hiên rụng trắng hoa cau

Phút yên bom, đường mở, nhớ về nhau
Lại đọc thư Trường Sơn Đông, anh viết
Anh hành quân đến ngày thống nhất
Chỉ cần anh sống thôi, em có một gia đình!

Đội mưa bom, đồng đội hy sinh
"Thông đường!" lệnh tim người còn sống
Nửa thế kỷ. Lòng vẫn bỏng lửa bom khói súng
Nữ liệt sĩ anh hùng yên nghỉ tím đồi sim

Em yên nghỉ, đất bết tóc em
Bao giọt lệ tươi xanh cây bồ kết
Mãi khói hương quyện thành suối tóc
Trăm triệu người nghiêng mình trước mộ em!

TẠ QUANG MINH

Những cô gái mở đường

Nhớ thời giặc Mỹ xâm lăng
Biết bao cô gái xung phong lên đường
Xuân thì gác lại yêu đương
Nguyện ra tuyến lửa mở đường xe bon.
Chẳng đắn đo đến mắt còn
Quyết giữ mạch máu giao thông đêm ngày
Lửa bom tôi luyện dạn dày
Dứt cơn mưa đạn lao ngay ra đường...
Hoa rừng khói đạn còn vương
Tặng anh lính trẻ kiên cường lái xe
Mặc đạn bom nổ tứ bề
San đường lấp hố xe qua rộn ràng.
Tiếng hò, tiếng hát ngân vang
Tiếp thêm sức mạnh vững vàng lòng son
Tiếng hò chặn lại tiếng bom
"Con ma", "thần sấm"... ngấm đòn pháo binh.
Làm cho "Nhà Trắng" giật mình
Hồn bay vía bạt thất kinh nơi này!
Những cô gái ấy ngày nay
Người thì an giấc ngủ say chiến trường
Người thì trở lại quê hương
Thành người cao tuổi tóc sương da mồi.
Luôn luôn sống ích cho đời
Tinh thần, nghị lực vẫn hồi thanh xuân
Dạt dào nghĩa Đảng, tình dân
Các cô đẹp mãi tuổi xuân mở đường.

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

Thơ dự thi

THUẬN AN

Sớm mai

Nắm tay em lên núi tìm xuân
Xuân nở trắng ngấn đầy hương sắc
Lòng ai khao khát tự bấy lâu
Cùng xuân trẻ mãi mỗi tình đầu

Cây cỏ núi rừng ngậm sương mai
Tinh khôi hương sắc ngát đậm dài
Tươi mát chân trời đầy sức trẻ
Phơi phới tâm hồn trong nắng mai.

LINH QUANG TÍN

Xứ Lạng quê tôi

Xứ Lạng quê tôi thật hữu tình
Núi rừng hùng vĩ cảnh như tranh
Bông Lau, Đường Bốn bao huyền thoại
Cảng nổi Lạng Sơn mãi xứng danh
Cầu mới Kỳ Cùng soi nước biếc
Tam Thanh Tô Thị vọng trời xanh
Nơi miền biên ải bao kỳ thú
Ưu ái thiên nhiên đã tạo thành.

CHU THANH HƯƠNG

Về thăm Xứ Lạng

Về đây nghe điệu hát then
Nghe câu sli, slượn, nghe khèn nhớ nhung
Về đây xem bản Tày, Nùng
Kinh, Mông, Sán Chỉ..., sống chung một nhà.

Về nghe đàn Nhị thiết tha,
Một bầu men lá đậm đà biên cương.
Về thăm Tô Thị kiên cường
Thủy chung đứng giữa gió sương đợi chồng.

Trời mênh mông, đất mênh mông
Về thăm để biết tình nồng hơn men.
Lạng Sơn ải bắc quê em
Tình dân, ý Đảng đã quen một lòng.

Xưa là thống nhất non sông
Nay là dựng nước, quyết mong đẹp giàu.
Từ đồng bằng đến vùng sâu
Miền xuôi, miền ngược muôn màu quê hương.

Đời đời trông một tấm gương
Soi mình học tập nhớ thương Bác Hồ.
Chính trị vững một ngọn cờ,
Công, nông, thương nghiệp...
thời cơ chuyển mình.

Y tế, văn hóa, an sinh
Đời sống xã hội văn minh, công bằng.
Cho dù còn có khó khăn
Lời dạy của Bác như trăng soi đường.

Lạng Sơn ải bắc quê hương
Ngàn năm ý chí kiên cường, sắt son
Hùng ca sông núi nước non
Tự hào truyền lại cháu con đời đời.

Thơ dự thi

PHẠM XUÂN THÀNH

Con sông quê hương

*Kỳ Cùng, sông đến cùng êm chảy
Sông tận cùng của nỗi nhớ thương
Dòng sông hẹp mà lòng chẳng hẹp
Mang tình ta tới bến vô cùng.*

ĐOÀN THỊ DIỄN

Ngày giỗ cha

*Hôm nay đến ngày giỗ cha
Lòng con đau thắt như là kim châm
Tình cha xa cách bao năm
Vẫn đầy kỷ niệm ghi hằn trong con.*

*Bỏ con bên cạnh cuộc đời
Bơ vơ riêng một kiếp người trầm luân
Cha là cả một trời xuân
Khi cha vắng bóng tình thân chẳng còn.*

*Công cha vời vợi đỉnh non
Nắng mưa dầu dãi áo sờn, dạ trong
Lòng con thương xót... cha ơi!
Nén hương dâng tạ... mong Người an yên.*

VĂN NGHỆ

xứ lượng-số 297-07/2018

ĐINH ÍCH TOÀN

Xám nộc tái tàng mùa

*Thời ón hăn nộc slọng chang đông
Lấp lí đuổi căn chựa pài xuân,
Cắm bầu pây quây lùm kha nái
Đét lặm pàn đông nộc đảo căn*

*Pi bươn căn ké càm nắc na
Tọ nhằng mén thàng pạng pò slung,
Nháng kha mí mấn căn thứa thúm
Lồng sọ, khỉn phía vận chứ căn.*

*Tàng mùa mì pậu mí lao đăm,
Nộc bân tềnh phạ mùa quê - tái tàng.*

Dịch:

Loài chim diu dất lối về

*Tuổi thơ nghe tiếng chim rừng
Véo von tìm bạn nửa chừng chiều xuân,
Mải vui quên mất dừng chân
Mặt trời xế núi loài chim tìm về*

*Tuổi già chân bước nặng nề
Trèo lên lưng núi tràn trề niềm vui,
Liêu xiêu mình đắm mồ hôi
Thung sâu đèo dốc, làn môi mặn tình.*

*Ai về có bạn, có mình
Loài chim diu dất theo hình quê xa...*

Người xây mộ

Ký của PHẠM CHIẾN

Minh họa: TÂN MINH

Lâu lắm rồi tôi mới gặp anh, nhìn thấy tôi anh vội chạy ra vui vẻ chào, giơ tay bắt tay tôi. Cái bắt tay chắc nịch của người lính bộ binh năm xưa. Sau cái bắt tay, chúng tôi ôm nhau thân thiết. Anh nắm vai tôi lắc mạnh:

- Bác vẫn trẻ và khỏe như xưa, chẳng thấy già đi chút nào cả.

- Cậu có kém gì đâu. Rất phong độ và hình như béo trắng ra và đẹp trai hơn trước!

- Em mập lên năm cân. Vừa đi "an dưỡng" về. Ôi! Nói cho vui thôi, em vừa đi mổ

ruột thừa đấy - Anh vừa nói vừa cười với giọng hài hước.

- Cậu nói đùa hay thật đấy? Tôi hỏi lại.

- Rất thật!

Nói rồi anh vén áo lên cho tôi xem, một vết sẹo dài để đến hơn một gang tay.

- Em đi mổ ruột thừa. Nằm viện hơn hai tuần mới về đấy. Nằm viện lại béo ra anh ạ. Ôi! Cũng chỉ tại cái tính gan lì của em. Đau bụng hai ngày trời quần quai mà vẫn không chịu đi bệnh viện. Đến ngày thứ ba vợ em giục

VĂN NGHỆ

Số 297-07/2018 - xứ lạ

mãi đến phát cáu lên em mới chịu đi. Đến bệnh viện thì than ôi ruột đã "nổ tung" ra rồi, rất may mà các bác sỹ đã tận tình, nhanh chóng, kịp thời mổ không thì "toi" rồi anh ạ. Giá em mà không gan lì, đi viện sớm thì mổ nội soi, chỉ vài ba ngày là ra viện rồi. Gan lì trong lúc đánh nhau ở ngoài chiến trường thì còn được, chứ gan lì với bệnh tật, chủ quan đúng là sai lầm, tai hại, suýt nữa thì đã đi về gặp các đồng đội của mình nằm lại ở biên giới Tây Ninh rồi.

Anh nắm tay tôi đi vào nhà. Điều đầu tiên đập vào mắt tôi là cái biển hình chữ thập nền đỏ tươi, treo ngay ở trước cửa ra vào, trên có dòng chữ vàng nổi bật "Ngôi nhà tình thương". Ngôi nhà đánh số 15 màu xanh dương trên nền tường sơn vàng nhạt rất ưa nhìn. Nhà lợp ngói. Cửa đi, cửa sổ được làm bằng gỗ rất chắc chắn. Anh kéo ghế mời tôi ngồi, rồi vào bếp lấy ra một chai rượu. Anh rót ra hai chén, rồi nâng lên:

- Nào! Chúc sức khỏe anh. Chúc cuộc hội ngộ bất ngờ của chúng ta, hai người lính.

- Chúc cậu mau khỏe, để lại tiếp tục làm một công việc thàm lạng nhưng cũng đầy ý nghĩa.

Uống hết ly rượu tôi mới nhìn anh kỹ hơn. Cái đầu cắt cua của anh vẫn mang đậm chất lính, rất khỏe, đôi mắt vẫn sáng như ngày nào, ẩn dưới hàng lông mày đen rậm, tóc có hơi "muối tiêu" một chút, nước da nâu, đôi tay chắc khỏe, người rắn chắc, chỉ có cái chân trái bị thương vẫn "chấm phẩy" không thay đổi, nhìn anh rất hoạt bát. Lúc này tôi hỏi:

- Cái chân trái của cậu bây giờ thế nào, có khá hơn không?

Cậu ấy cười và nói với giọng tỉnh khô:

- Vẫn "chấm phẩy, chấm phẩy"! Theo năm tháng nó có yếu đi một chút, nhưng không sao anh ạ! Nó vẫn cùng tôi đi khắp hang cùng ngõ hẻm của cái nghĩa trang Cầu Ngầm đấy.

Nghe nói, tôi càng thấy anh ấy quả là một người đầy lạc quan, ý trí kiên cường, đúng là một người lính có bản lĩnh thật tuyệt vời. Cách đây gần ba mươi năm anh ở cùng phố với tôi.

Cái Phố Muối mà anh em chúng tôi thường gọi đùa với cái tên "Phố muối mặn gừng cay". Con phố nhỏ bé nằm ven sông Kỳ Cùng, đã để lại trong lòng chúng tôi biết bao nhiêu kỷ niệm, mỗi khi mùa nước về, nước lớn. Tôi còn nhớ trận lụt năm 1986, nước sông Kỳ Cùng mênh mông, chảy xiết, cả khu đầu cầu Kỳ Lừa ngập trắng, nước mênh mông. Nhà anh ấy ở bên kia cầu còn thấp hơn nhà tôi. Nước sông Kỳ Cùng ào ào, gầm thét như con thú giữ vượt qua đầu cầu, kéo đi những nhịp cầu vừa mới bắc. Khi trời ngớt mưa, nước lúc này không còn chảy xiết, nước bắt đầu rút rất chậm. Nước lớn là vậy nhưng anh ấy đâu có sợ. Mặc mưa gió, chân tuy yếu nhưng anh ấy vẫn chèo chiếc thuyền con đến các nhà trong phố xem ai có cần gì thì anh giúp, chia sẻ với mọi người, dù chỉ là chiếc bánh mì khi đói lòng, vì lúc đó nhiều người còn chưa kịp sơ tán phải ở trên mái nhà, trên tầng hai. Anh quả là người mạnh mẽ, tốt bụng, sống chan hòa tình làng nghĩa xóm. Anh sinh ra và lớn lên ở phố Ngô Quyền thị xã Bắc Giang (nay là thành phố Bắc Giang) trong một gia đình nghèo. Bố mẹ đặt cho anh cái tên là Dinh (Trần Công Dinh). Anh sinh năm 1957, nhà có năm anh em, bốn trai, một gái. Anh là con thứ tư trong gia đình. Mẹ anh là người Tày Trùng Khánh Cao Bằng. Bố anh là ông Trần Xuân Phúc bộ đội chống Pháp, họ gặp nhau và cô gái Tày xinh đẹp, duyên dáng, đảm đang đã giữ chân ông ở lại Cao Bằng. Đúng là "*Đến đây thì ở lại đây, cùng con gái lão sum vầy sớm hôm*". Họ nên duyên vợ chồng và rồi sinh ra năm anh em Dinh. Dinh thừa hưởng cái đức tính mạnh mẽ, dũng cảm của bố, vừa có cái chân chất, thật thà của mẹ, hòa quyện vào nhau tạo nên một Trần Công Dinh hiền lành, mạnh mẽ và cũng rất dễ mến. Sau chiến thắng Điện Biên Phủ năm 1954, hòa bình được lập lại, ông Phúc chuyển ngành về công tác ở Ty Công an Bắc Giang. Sau này ông tình nguyện lên tăng cường và công tác ở công an huyện Hữu Lũng, cho đến khi về nghỉ. Anh Dinh sinh ra và lớn lên trong gia đình có truyền thống cách mạng, chính vì thế khi tròn hai mươi tuổi anh đã tình nguyện xin đi bộ đội, để được làm

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

người lính, tiếp bước theo con đường của cha mình. Năm 1977, anh chính thức đeo ba lô lên đường và là lính của quân đoàn Ba, làm nhiệm vụ bảo vệ tổ quốc ở phía Tây. Trong những năm từ 1977 đến 1979 anh chiến đấu ở chiến trường Xa Mát thuộc tỉnh Tây Ninh, đánh đuổi quân Pôn Pốt dọc theo biên giới đất liền Việt Nam - Campuchia. Xa Mát là cửa ngõ hết sức quan trọng của tỉnh Tây Ninh (Xa Mát ngày nay là cửa khẩu quốc tế trên tuyến biên giới đất liền Việt Nam - Campuchia), nó có vai trò quan trọng trong việc xây dựng phát triển kinh tế. Nơi đây những năm 1977 - 1979 đã diễn ra những trận đánh vô cùng ác liệt giữa quân ta và quân Pôn Pốt. Các đồng đội của anh nhiều người đã phải nằm lại nơi đây. Mỗi khi tưởng nhớ tới đồng đội, trong lòng anh không khỏi bùi ngùi và lại trào lên những đợt sóng căm thù quân Pôn Pốt. Bọn chúng thật dã man, không những đối với quân đội ta và ngay cả những người dân vô tội của nước họ, bất kể là ai, cứ bắt được là chúng chặt đầu, còn thân thì quẳng xuống hố không lấp đất. Có những hố xác người không đếm xuể, xác chết rữa ra sánh lại như trượp làm mắm, mùi bốc lên nồng nặc. Anh cho hay có một lần truy kích địch, do trời quá tối, anh suýt nữa thì lặn xuống hố chứa xác người đó. May mà kịp nắm được một bụi cây. Mùi thuốc súng, lẫn với mùi xác chết tạo thành một thứ mùi thật khủng khiếp, đáng sợ. Quân ta truy đuổi quân Pôn Pốt suốt từ Xa Mát đến tận cuối đường biên thuộc bản Cờ Co Lo giáp biên giới Thái Lan. Hai năm đánh quân Pôn Pốt, đã qua rất nhiều trận đánh. Trong một lần truy kích địch cuối năm 1978, không may anh bị thương vào chân trái, không đi được, do bị mất máu quá nhiều và anh đã ngất đi. Sau đó được đồng đội đưa về tuyến sau cấp cứu, rồi được đưa về điều trị tại bệnh viện 175 ở Gò Vấp thành phố Hồ Chí Minh. Năm 1982 anh được đưa ra Bắc, về trạm điều dưỡng Bắc Ninh. Ở trạm điều dưỡng được hơn một tháng, đến cuối năm 1982 anh xin ra quân về gia đình để có điều kiện giúp đỡ mẹ, vì lúc đó bố anh đã mất, còn mẹ anh thì đã già và thường đau yếu luôn. Khi ra quân anh được nhà nước cho bảy

mười ngàn đồng và 2 tạ gạo về sống với gia đình ở Bắc Giang. Cái chân bị thương của anh còn rất đau, nếu bỏ nạng thì đi lại vẫn rất khó khăn, đến quét cái nhà, nấu nồi cơm cho mẹ vẫn còn phải nhờ đến cái chân thứ ba (cái nạng gỗ). Biết làm gì được đây? Trong đầu anh luôn luôn đặt ra câu hỏi như vậy. Ba mươi tuổi, cái tuổi "tam thập nhi lập" như các cụ ta thường nói, vậy mà mình vẫn phải "*bó tay chắm cơm*". Nhà nghèo lại đông anh em, kinh tế khó khăn. Được về với gia đình thì mừng, nhưng cũng không khỏi buồn vì phải chia tay với đồng đội, những người bạn đã cùng mình vào sinh ra tử. Về rồi mới thấy khó. Làm gì để nuôi bản thân mình và giúp đỡ mẹ với cái chân còn chưa đi vững này đây? Muốn làm được phải đi bằng đôi chân, mà cái chân lúc này đi còn chưa vững nên anh rất buồn. Thấy vậy mẹ anh bảo: "Con hãy cứ yên tâm nghỉ ngơi cho khỏe rồi từ từ tính, đi đâu mà phải vội. Trước mắt là phải tập đi cho tốt bằng chính trên đôi chân của mình đã, rồi hãy lo tới việc kiếm ăn, mẹ vẫn còn khỏe, con không phải lo đâu". Nghe mẹ nói, từ hôm đó anh ra sức miệt mài tập luyện, nâng cao thể lực, nhất là tập xoa bóp cho cái chân bị thương, tập đứng lên, tập đi lại, bỏ nạng, rèn luyện cho cái chân bị thương quen dần và chịu đựng với sự vất vả khi phải cùng với chân phải gánh vác cái cơ thể nặng nhọc di chuyển. Sau một thời gian gần nửa năm, chân trái của anh cũng đã khá hơn, có thể đi lại không cần nạng, chỉ có điều là đi không được nhanh mà thôi. Lúc này anh xin với mẹ anh cho anh được đi lên Lạng Sơn làm ăn. Nghe anh nói vậy mẹ anh giãi bày: "Đi Lạng Sơn làm ăn buôn bán đâu có dễ hả con. Người ta chân tay nguyên vẹn kiếm ăn còn khó nữa là. Thôi thì con cứ chịu khó ở nhà, rồi mẹ tìm cho một cô vợ, để có chỗ dựa vào nhau sinh sống con ạ". Nghe mẹ anh nói vậy anh buồn cười quá: "Mẹ ơi! Con của mẹ chân cẳng còn chẳng công được mình, làm sao công được vợ hả mẹ". Nghe anh nói vậy bà bảo "Anh chỉ được cái vụng chèo khéo chống. Phụ nữ thời nay cũng không thiếu những người tốt, dám hy sinh lấy chồng thương binh, kể cả những anh thương binh

VĂN NGHỆ

Số 297-07/2018 - xứ Lạng

ngồi trên xe lăn mà người ta vẫn không chê, nữa là như anh thì vẫn còn tốt chán. Anh cứ yên tâm, mẹ sẽ nhờ người mai mối cho anh một người tốt, nhất định là được". Thấy mẹ nói vậy, anh phải nói cho mẹ vui lòng "Con nghe lời mẹ, nhưng trước mắt mẹ hãy để cho con thử sức mình một lần đi. Người ta thường nói, ở nhà với mẹ biết ngày nào khôn, mẹ cho con đi một thời gian thử vận may, biết đâu lại chẳng... có khi lại tìm được cả cô con dâu cho mẹ cũng nên". "Anh chỉ được cái lẻo mép với mẹ, chứ chưa trông thấy gái mặt đã đỏ như gấc, miệng thì ngậm hạt thị có mà còn lâu...!"

Những ngày đầu Dinh lên Lạng Sơn làm ăn cũng không thuận buồm xuôi gió như anh tưởng, bởi lẽ sức khỏe của anh có, nhưng cái chân chậm chạp không theo kịp mọi người, vốn liếng có con chỉ đủ mua một hai chục mét vải, hoặc một ít quần áo thì chẳng lãi là bao, nếu lại làm thuê thì chẳng còn gì lãi nữa. Không làm thuê thì khi ra đường gặp các lực lượng kiểm tra lại bị thu trắng, mình vừa ra quân, chẳng gì cũng từng là anh bộ đội, biết ăn nói với người ta thế nào, chẳng nhẽ lại trình bày khó khăn, giơ cái chân gỗ ra để xin xỏ người ta hay sao? Là một người lính làm thế sao coi được. Nghĩ vậy thế là anh bỏ luôn. Anh chuyển sang làm thuê như vận chuyển, bốc vác, làm phu hồ, tuy có nặng nhọc nhưng đầu óc thoải mái hơn. Một bữa anh gặp ông Vấn ở phố tôi, ông chuyên đi xây bốc mộ, hôm đó nhóm của ông có người ốm, ông nhờ anh đi làm thay ít hôm, anh cũng đồng ý luôn. Công việc vất vả, nặng nhọc, bản thân anh không ngại và ít lâu sau anh trở thành người trong nhóm xây bốc mộ và từ đó người ta thường gọi anh với cái tên "Người xây mộ".

Chúng tôi còn đang mãi "ôn nghèo kẻ khổ" thì có khách vào. Ông khách chào chúng tôi rồi đưa mắt nhìn về phía anh Dinh vui vẻ nói:

- Lại có việc phải nhờ chú rồi đây.

- Việc gì thế hả bác?

- Ngày mai chú Pên trong hội cựu chiến binh ở Mỹ Sơn đưa ông bố là liệt sỹ hy sinh từ thời chống Mỹ ở trong Nam về quê nhà. Hội cử tôi lên gặp chú, nhờ chú sắp xếp người

sáng sớm mai lên nghĩa trang Hoàng Đồng xây mộ giúp cho.

Anh Dinh vui vẻ nhận lời ngay

- Ngày mai nhóm em cũng có một đám bốc mộ ở nghĩa trang Cầu Ngâm, có gì em sẽ trực tiếp lên xây.

Thấy anh Dinh nói vậy tôi vội bảo:

- Anh vẫn còn đang nghỉ dưỡng cơ mà?

- Đúng là như vậy, nhưng đây là liệt sỹ được gia đình tìm đưa về quê thì thật là phần khởi. Mới chỉ nghe như vậy là trong lòng tôi đã vui vô cùng, cái mệt tự nhiên tiêu tan hết, mệt thế chứ mệt nữa vẫn làm được.

Nói rồi anh hỏi ông khách:

- Sáng mai gia đình liệt sỹ định mấy giờ thì hạ cốt hả bác?

- Đúng giờ Thìn!

- Nghĩa là tám giờ sáng mai. Vậy bác bảo với gia đình bảy giờ sáng cho người lên nghĩa trang chỉ cho em vị trí của mộ, em làm công tác vệ sinh cho sạch sẽ, để đến tám giờ hạ cốt cho đúng giờ bác nhé!

Ông khách ra về tôi hỏi Dinh:

- Cậu làm nghề xây bốc mộ đến nay đã có thâm niên bao nhiêu năm rồi?

- Gần ba mươi năm.

-Vậy có kỷ niệm nào mà đến bây giờ cậu vẫn còn nhớ không?

Im lặng một lát cậu ấy chia sẻ:

Kỷ niệm của nghề này hơi rùng rợn một chút, bởi nó là tâm linh mà. Ngày mới vào nghề chưa được một tháng, trong một lần bốc mộ của cụ bà đã ngoài tám mươi, ngôi mộ đã chôn được mười tám năm rồi, vậy mà khi bốc xác vẫn còn nguyên. Mọi người bảo đóng nắp quan tài lại, rồi lấp đất lại như cũ, nhưng gia đình họ người thì đồng ý, người thì không, cãi vã nhau một hồi rồi họ vẫn nhất quyết yêu cầu làm. Anh biết lúc này sao không? Minh trẻ và khỏe nhất nhóm đương nhiên là phải lãnh trách nhiệm đưa bà cụ lên. Sau đó cả nhóm phải lấy dao đểo từng tí thịt một. Công việc lại làm vào ngày hè nên thật

VĂN NGHỆ

xứ Lạng - số 297-07/2018

khủng khiếp. Bữa đó về tôi phát ốm, vì cứ nghĩ đến lại nôn, nên phải nghỉ đến gần nửa tháng, các bác trong nhóm đến động viên mãi tôi mới lại đi làm. Đi làm rồi lâu lâu lại mơ thấy bà cụ nghĩ cũng hoảng.

Chúng tôi còn đang mải chuyện thì cô Hoa vợ chú Dinh đi chợ về. Cô xách một chiếc làn đầy rau và thức ăn. Nhìn thấy tôi cô đơn đả:

- Ôi! Lâu lắm rồi em mới gặp bác. Để đến gần mười năm không gặp, mà thấy bác vẫn chẳng già đi chút nào, nhìn còn có phần phong độ hơn ngày xưa là khác.

- Cô cứ động viên tôi, chứ cô chú cả hai người mới thực sự trở lại xuân sắc hơn xưa. Nhất là cô. Người ta bảo: "Gái một con trông mòn con mắt" chứ đằng này gái bốn con mà cũng chẳng kém gì.

- Bác thật là khéo nói. Thôi hôm nay nhất định bác phải ở đây ăn cơm với vợ chồng em đấy nhé!

- Nhưng...

- Chẳng có nhưng gì hết. Hôm nay nhất định bác phải ở đây uống rượu với Dinh nhà em, lâu lắm rồi anh em mới gặp nhau.

Nói rồi cô chạy vào bếp lấy ra một cái hộp nói với chồng:

- Anh đổ lạc ra đĩa, hai anh em nhâm nhi, em chỉ làm một lát là có cơm ngay thôi.

Bữa cơm đó thật là ngon, ngoài món thịt lợn quay còn có món măng ngọt Bắc Sơn xào với lá mác mật thật là tuyệt. Ăn cơm xong tôi và vợ chồng Dinh cùng nhau ngồi uống nước nói chuyện. Thấy vợ chồng chú ấy tươi cười vui vẻ tôi nói:

- Chú Dinh tài thật đấy, "đánh bắt xa bờ" mà giỏi hơn cả các chàng trai ở phố tôi đấy. Cả phố người ta có mỗi một cô em xinh đẹp, bao nhiêu chàng trai "đặt đó" mà chẳng được. Cuối cùng cậu lại "đơm" được ngày, làm cho ối chàng trai trong phố phải "ôm hận".

- Anh cứ nói thế. Em thì có tài cán gì đâu, cái anh chàng thương binh tập tễnh đầu dăm... cũng là trời thương thôi.

Thấy chú Dinh nói vậy tôi quay sang hỏi cô Hoa:

- Chú ấy nói vậy có đúng không cô?

- Đúng quá đi chứ. Bác bảo đàn ông gì, thích người ta mà chẳng nói được một lời yêu nào. Đến chơi mà miệng toàn ngậm hạt thị, nhưng khi nói về chuyện lính thì luyến thối ra phết. Hết kể về trận đánh này rồi đến trận đánh khác, chuyện dài, dọc theo biên giới Tây Ninh thì nhớ đáo đẽ. Nghe anh ấy kể mà mấy ông bác, ông chú nhà em cứ ngây người ra nghe. Vậy mà chuyện "đánh trận" trước mắt thì chỉ biết nhìn. Em cũng chẳng hiểu tại sao lại thương yêu anh ấy. Các bạn em chúng chề anh ấy em cũng mặc. Cứ như ăn phải bùa mê vậy.

Nghe cô ấy nói cả ba chúng tôi đều phá lên cười như nắc nẻ.

Tôi vừa cười và nhìn lên mái nhà. Mào ngói đỏ tươi, vẫn còn rất mới. Tôi hỏi chú Dinh: Ngôi nhà này nhà nước cấp cho cậu, cậu có sửa chữa gì không mà khang trang vậy? Thấy tôi hỏi cô Hoa đỡ lời ngay:

- Được nhà nước trao tặng cho ngôi nhà tình thương này, vợ chồng em mới được đòi đấy bác ạ. Em còn nhớ ngày đầu chuyển về ở, vợ chồng con cái vui mừng lắm. Lũ trẻ thì chạy nhảy tung tăng, chơi đùa hò hét suốt cả buổi. Vợ chồng em còn vui hơn. Em nói bác đừng cười, em nhớ đêm đầu tiên còn vui và hạnh phúc hơn cả đêm tân hôn ấy. Đêm đó vợ chồng em không sao ngủ được, cả đêm hết nằm lại ngồi tâm sự, vậy mà sáng hôm sau vẫn chẳng thấy mệt chút nào cả. Nói đến đây giọng cô nhỏ nhẹ, đầy súc cảm: Được nhà nước quan tâm tặng cho ngôi nhà là hạnh phúc lắm rồi còn gì hơn nữa. Ngôi nhà dù chỉ lợp bằng pò rô xi măng, công trình bếp, nhà vệ sinh, điện, nước tuy chưa có cũng là quá đủ đối với mình rồi. Không có Đảng chắc chắn cho đến bây giờ vợ chồng em vẫn phải ở nhờ ông bà ngoại. Có nhà đất là mình đã được đòi rồi. Một trang đời mới mà mình phải cố gắng nỗ lực phấn đấu xây dựng cho nó đẹp đẽ hơn, khang trang hơn đúng không anh?

- Cô nói không sai.

VĂN NGHỆ

Số 297-07/2018 - xứ lạ

- Có được ngôi nhà đầy đủ như hôm nay - anh Dinh tiếp lời vợ - là cả một quá trình nỗ lực, phấn đấu bền bỉ không ngừng đấy anh ạ. Anh nói bằng một giọng trầm ấm mà chắc nịch: Ban ngày em cùng mọi người trong tổ đi xây cất ở các nơi, tối về cơm nước xong lại xoay tròn ra bắt tay vào công việc, nào là lo nước ăn, điện thấp sáng. Bà con cô bác thấy hoàn cảnh của mình khó khăn thì hết lòng giúp đỡ, xong rồi thì tu sửa nhà cửa. Con cái thì còn nhỏ, em cứ một mình kỳ cạch làm, chỉ khi nào các cháu ngủ hết nhà em mới giúp em được. Chẳng giấu gì anh, mình có sức khỏe nhưng không có tiền. Bởi vậy ban ngày phải đi kiếm tiền, chỉ có buổi tối mới có thời gian làm việc cho nhà mình thôi. Được cái trời cho sức khỏe của em cũng không tồi. Làm suốt ngày, tối về lại làm việc nhà mà vẫn khỏe. Anh bảo làm gì mà chẳng khỏe. Đảng nhà nước cho không mình một ngôi nhà, khác nào trúng giải độc đắc, không vui khỏe sao được. Làm ngày, làm đêm, dần dần ngôi nhà cũng gọn gàng đẹp đẽ hơn. Hai vợ chồng em dành dụm được đồng nào lại mua thêm vật liệu, cứ tích cóp dần cũng đủ để xây thêm được một phòng nữa cho các cháu ngủ. Ngày đầu nhà em và hai cháu gái ngủ ngay ở phòng khách, còn em và hai thằng nhỏ thì trải chiếu nằm ngay xuống nền nhà, mùa hè cũng như mùa đông vậy thấy vui, ngôi nhà vẫn đầy ắp tiếng cười. Điều đầu tiên mà vợ chồng em làm là công trình vệ sinh, bếp vì nó là thứ thiết thực cần cho cuộc sống hàng ngày để đảm bảo vệ sinh, sức khỏe. Còn chỗ ngủ thì từ từ tính.

Nghe anh ấy tâm sự tôi hỏi:

- Vậy phải mất bao nhiêu lâu cậu mới hoàn chỉnh được khu nhà này?

- Cũng phải gần hai năm mới được như bây giờ đấy.

- Quả thật vợ chồng cậu rất giỏi, vừa phải lo cho các con học hành, vừa phải chăm sóc cho cháu gái thiếu năng, vậy mà vẫn nuôi dạy các con khỏe mạnh, học hành đầy đủ, tôi thật sự khâm phục đấy!

- Anh bảo ở hoàn cảnh như vợ chồng em, thì ắt phải cố gắng lao động ngày đêm thì mới

có thể lo cho các cháu được. Báo tin vui với bác, con gái thứ ba của em, cháu học đại học mới tốt nghiệp được một năm, đi làm ở Hà Nội và vừa mới xây dựng gia đình.

Nghe anh ấy thông báo, tôi vui quá vỗ tay và nói lớn:

- Quả là tin vui. Quả là kỳ tích đấy! Thật đáng tự hào quá đi chứ. Vợ chồng cậu đã dựng vợ gả chồng cho hai cháu, chúng có công ăn việc làm còn gì bằng nữa. Chỉ có cô út là vợ chồng cậu phải vất vả mà thôi, còn cái anh cu Duy béo này (tôi vừa nói vừa hướng mắt về phía cháu Duy) thì lo gì, khỏe mạnh như vậy, làm gì chẳng được.

Nghe tôi nói vậy cô Hoa bảo:

- Em vất vả vì cô con gái út này đấy bác ạ. Cháu thiếu năng, chẳng lo nổi cho bản thân mình, cái gì cũng phải mẹ lo cho. Nhiều lúc nghĩ khổ, nhưng lại thương cháu, bởi có phải tại nó đâu. Nó cũng là nạn nhân của chiến tranh mà thôi - Nói đến đây cô rơm rớm nước mắt, giọng buồn thương cảm - Xem trên tivi có nhiều người hoàn cảnh còn khổ hơn mình nhiều. Có người hai ba đứa con tật nguyên, sống giờ, chết dờ mà vẫn phải sống, nghĩ lại mình vẫn còn may mắn, hạnh phúc hơn họ phải không bác?

- Đúng vậy! Chiến tranh thật dã man, tàn ác, những người lính như chú Dinh đã phải mất mát, thiệt thòi quá nhiều. Nhưng cho dù trong cuộc sống vẫn còn có không ít những khó khăn chúng ta vẫn phải phấn đấu vượt lên số phận, đó là điều hạnh phúc phải không cô chú?

Chia tay với vợ chồng Dinh lúc này trời đã về đêm. Gió từ hồ Phai Loạn thổi vào đường phố mát rượi. Những ngọn đèn đường đã được bật sáng rực, đủ sắc màu làm cho thành phố trở nên lung linh, huyền ảo hơn. Tôi vừa đi vừa nghĩ mãi về người thương binh tàn mà không phé. Anh Dinh quả là người có bản lĩnh của "người lính Cụ Hồ" như người ta vẫn nói: Các anh những người thương binh tàn nhưng không phé, các anh đã làm nên những điều kỳ tích thật đáng trân trọng./.

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

Con của lính

Truyện ngắn dự thi của TRẦN THIÊN KHIÊM

Minh họa: CAO KIÊN

Hôm nay tôi giao hết việc công ty cho cấp phó. Một mình đánh xe về vùng sâu làm việc lớn. Ngồi sau vô-lăng mà đầu óc cứ miên man về ngày cũ. Cái ngày mà những cậu học trò vừa học hết phổ thông, đem theo đầu óc trẻ trâu ngông cuồng bước vào quân ngũ. Thó được thời thuốc TNT và đôi kíp nổ của tiểu đội nào đó hớ hênh trong đơn vị, chúng tôi tuồn ra cho mấy anh trai bản đi đánh cá. Đêm đến, trốn doanh trại ra ngoài cùng nhau đánh chén. Việc bị bại lộ, Đại đội trưởng giận lắm.

Ông đã áp dụng kỷ luật chúng tôi như sau: Suốt một tuần liền không được nghỉ trưa, năm thằng bị trực ban đại đội dong ra đào hào. Ba thằng đào, hai thằng lấp giữa nắng hè thiêu

đốt. Một công việc vô nghĩa và khổ sở cực nhọc vô cùng.

Đang miên man suy nghĩ thì có người vẫy vẫy bên đường:

- Lên đi xe nào, ra quân mấy năm rồi mà nhìn ông vẫn như trẻ trâu.

- Ba thằng đào đất đâu?

- Chúng nó đi xe máy vào trước rồi, chỉ có tôi đợi ông thôi.

Chúng tôi là năm thằng lính đặc biệt. Xuất ngũ đã hơn ba năm rồi nhưng hôm nay vẫn phải gọi nhau đi làm nhiệm vụ đặc biệt. Nhiệm vụ không thể không hoàn thành trước thủ trưởng cũ của chúng tôi. Một con người đặc biệt.

VĂN NGHỆ

Số 297-07/2018 - xứ lạ

- Ông còn nhớ hôm hết hạn kỉ luật rồi mà thủ trưởng còn trừng phạt bọn mình thế nào không?

- Quên thế nào được, thủ trưởng lôi năm thằng lưu manh về nhà đánh chén, vậy mà uống rượu men lá càng uống càng tỉnh.

Đại đội trưởng dẫn năm chiến sĩ vi phạm kỉ luật về nhà riêng sau nửa ngày hành quân. Lại đào đất hay khuân vác, hoặc là xây cất gì đây. Nước sông công lính mà. Vả lại đối với năm kẻ tội đồ thì không có một lí do gì từ chối mệnh lệnh của cấp trên. Nổi ngao ngán tràn đầy nhưng không một ai dám để lộ ra bên ngoài. Vậy mà lạ chưa. Cổ bàn sẵn sàng từ bao giờ, chỉ đợi họ đến nhà là khai tiệc. Vịt quay, cá rán, thịt khô bày ê hề. Gia đình thủ trưởng đã ăn xong trước và đi làm cả. Chỉ có một ông cụ hom hem ngồi nhà. Cụ chào hỏi cánh lính với vẻ mừng vui như con cháu đi xa lâu ngày mới về. Đang vui với đám lính trẻ, ông cụ bất chợt quay ngoắt ra hỏi Đại đội trưởng một câu làm cho chúng tôi thót tim sợ hãi, còn hai bố con cụ lại cười vang nhà:

- Mà lại kiếm được một đám lưu manh xảo quyệt về đây hả?

- Thôi nào, cụ hỏi vui đấy, nhập tiệc đi các chàng trai. Cụ trêu tớ ngày xưa là thằng trộm cướp ở đầu đường xó chợ đấy!

Cơm rượu đã ngà ngà, nỗi lo sợ của năm kẻ tội đồ dường như tan biến đi đâu hết, song trong lòng ai cũng "lăn tăn" về câu hỏi oái oăm của ông cụ. Cụ ông ăn uống, chúc rượu đám trẻ qua loa rồi lui vào nhà trong nghỉ ngơi. Như để đám lính trẻ hết bản khoăn, Đại đội trưởng bắt đầu kể chuyện cuộc đời bằng một giọng đầy xúc động.

*

Làm thằng lính, cái đầu tiên cần có là lòng nhân ái các cậu ạ! Chuyện hơn ba chục năm về trước rồi. Tớ vốn là đứa trẻ không cha, đến mẹ tớ còn không biết tớ là sản phẩm của ông nào để lại sau cuộc mua vui. Tớ lớn lên nhờ những đồng tiền nhơ nhớp từ cái nghề của mẹ và sự ghê lạnh của người đời. Mẹ tớ đi tối ngày, thi thoảng về nhà với mùi rượu nồng nặc, quảng cho tớ ít tiền rồi leo lên xe gã đàn ông nào đó đi mất hút. Thi thoảng có một hai người đàn bà ngó ngang qua quýt đến nơi tớ ở. Họ là dì ruột, bác ruột của tớ. Nhưng họ không đến thì tốt hơn, đến lần nào cũng xoáy vào đầu óc tớ những lời mỉa mai cay đắng. Tớ lớn lên không

có bạn bè, không người thân thích trong một xóm trọ tồi tàn. Cố gắng lắm mới học hết cấp hai thì mẹ mất. Sau đám tang, họ hàng không ai muốn cư mang tớ, họ đùn đẩy nhau và lạnh nhạt không muốn nhìn nhận đứa cháu. Thế là tớ trở thành một đứa trẻ lang thang bụi đời. Không biết phiêu dạt qua bao miền quê, bao thị xã. Ban đầu còn đánh giày kiếm sống, những tưởng chỉ xách hộp đồ nghề đi đánh giày rồi xin đồng tiền công ít ỏi sống qua ngày đơn giản lắm. Không hề nhè, đi đến đâu tớ cũng bị "đồng nghiệp" đánh hội đồng vì xâm phạm địa bàn. Thế là tớ chuyển nghề sống bằng nghề trộm cắp vặt, kẻ cả ăn cướp ở các vùng quê miền núi. Thường thì tớ đi móc túi ở các chợ phiên. Cũng biết ăn mặc sạch sẽ, tóc tai gọn gàng để người ta khỏi nghi ngờ. Cũng đủ các mảnh khố lừa bịp để kiếm cơm. Ngày thì lang thang, có tí tiền ăn cấp được thì mua gói mì, tấm bánh gì đầy bụng. Tấm giặt thì tìm sông suối. Tối đến nếu có tiền thì thuê phòng trọ, hết tiền ngủ vật vạ bất cứ chỗ nào. Những tưởng cuộc đời tội lỗi tối tăm ấy cứ dạt trôi vô định mãi như thế thì một hôm tớ gặp ông cụ.

Buổi chợ phiên hôm ấy không đông lắm, tớ quan sát thấy một ông nhà quê chậm chạp, tập tiền trong túi quần hờ hênh. Cơ hội đến rồi. Hai ngón điều luyện của tớ chẳng khó khăn gì đoạt được số tiền đó. Tưởng dễ dàng lùi nhanh ra chỗ khác êm xuôi, ai ngờ có một thằng cha ngay cạnh tớ hô lên:

- Móc túi, bắt lấy nó...

Tớ nhanh trí lắm, dúi luôn tập tiền vào tay gã kia rồi vừa đánh gã vừa quát tháo:

- Này thì trộm cắp này... tao đánh cho chừa thói trộm cắp này...

Những mong đám đông nổi giận xúm lại cho gã kia một trận đòn tập thể, còn mình đang hoàng bỏ đi. Gã kia trở tay không kịp, đang ú ớ chưa biết phân bua thế nào. Mọi người cũng chưa kịp phản ứng. Tớ đang thuận tay ra đòn thì bị một bàn tay cứng như thép bóp chặt bả vai kèm tiếng quát như sấm:

- Có dừng lại ngay không!

Một ông già mặc quần áo bộ đội cũ xuất hiện. Một tay có ba ngón mà giữ chặt làm tớ không sao giãy giụa thoát ra được, tay kia đón cầm số tiền trả người bị mất. Thôi bỏ mẹ rồi, một trận đòn như từ trước khi vào đồn công an. Giãy không thoát tớ giả bộ ngất xỉu đi để khỏi phải

VĂN NGHỆ

xứ Lạng-số 297-07/2018

chịu nhiều đòn. Nhưng không, ông nhanh chóng dàn xếp cho gã kia bỏ đi sau khi tặng tờ hai cái tát đau điếng. Ông già lôi nhanh tờ đi sang một góc chợ khác. Dừng lại ở một hàng phở tương đối vắng, ông cho tờ ăn uống đàng hoàng rồi bảo đi theo về nhà. Lúc đó tờ có những cảm giác thật lạ. Vừa biết ơn ông vì đã không trừng phạt lại còn cho ăn, vừa thấy yên tâm ấm áp như ở bên người thân, vừa hoang mang lo sợ không biết ông đưa mình đi đâu, với mục đích gì. Nhưng việc ông vừa bắt sống việc làm bản thủ của tờ xong mà không trừng phạt làm tờ vừa sợ hãi vừa tin ông. Cái dáng vẻ bụi đời lọc lõi mất hết, tờ nem nép đi theo ông cụ về nhà như một con cún con mắc lỏi với chủ. Nhà chỉ có ba người, ông bà và một chị con gái. Khi biết hoàn cảnh của tờ, bà mẹ và chị gái cũng không có thái độ gì xa lánh khinh miệt cả, bà cứ luôn miệng than “khổ thân con quá...” Ngay chiều hôm ấy ông bà đưa tờ lên rừng hái và hướng dẫn treo cây, hái quả. Tối về nhà cơm nước ân cần như con cái. Tờ nghĩ có sao đâu, làm lụng một thời gian trả ơn ông già, lại được ăn uống, nên trao tay bất cứ việc gì tờ cũng làm nhiệt tình, thậm chí là tận tâm, tận sức vừa học vừa làm. Cả nhà quý tờ lắm, đi đâu họ cũng giới thiệu với dân bản rằng tờ là con nuôi. Chưa bao giờ được sống cảnh gia đình đầm ấm như thế nên tờ xúc động lắm. Tờ đặc biệt gắn bó với ông già, ông từng là một người lính. Tuổi thơ của tờ làm gì có ai an ủi tâm sự, thêm ba năm bụi đời nên thế giới của tờ là tủ nhục, là đầy rẫy những mưu mô lừa lọc, là thủ đoạn hèn hạ giành giật miếng ăn. Thế nên những chuyện kể về một thời chiến đấu hào hùng của ông ở Trường Sơn đặc biệt hấp dẫn tờ. Nghĩa tình của người lính xả thân cứu bạn hoặc chuyện ngược đời của một anh sĩ quan dọa lính mới đá ra quần rồi mới nhận vào đơn vị trinh sát với lí do: Sợ đá ra quần là hết sức bình thường, thằng nào sợ đến nỗi không đá được nữa thì không thể làm trinh sát được. Tờ đã quen dần với cuộc sống gia đình, bắt đầu cảm thấy gia đình này như là máu thịt của mình và không muốn rời xa. Nghĩ thế thôi, dù sao tờ cũng là người dưng nước lã. Nghĩ đến năm xưa những người dì, người bác ruột của mình từng chỉ chiết sâu cay mỗi khi gặp mặt. Họ còn đang tâm bỏ mặc đứa cháu mồ côi khi mẹ nó chết, tờ lại không dám nghĩ gia đình này có chỗ cho mình. Mình không thể lợi dụng tình thương của họ để sống bám mãi ở đây như giồng tầm gửi được. Được một thời sau, tờ ngó

ý muốn xin phép gia đình để ra đi. Mẹ nuôi và chị gái tờ ngạc nhiên lắm, họ khuyên tờ ở lại làm con trong gia đình, trước mắt cứ ở thế đã, rồi còn đâu thì mùa vụ xong sẽ đi tìm quê quán làm giấy tờ thủ tục hợp pháp sau. Bố nuôi tờ thì rất điềm tĩnh, ông nhìn tờ hồi lâu rồi hỏi:

- Rời nhà con sẽ đi đâu?

Im lặng. Tờ chỉ biết dạt trôi đầu đường xó chợ chứ đi đâu nữa. Một thằng không cha không mẹ thì có chốn nào mà đi.

- Cả nhà ngồi xuống đây. Có biết vì sao tôi lại đưa thằng Thành về nhà không?

- Con biết bố cần một người con trai - Chị gái tờ lên tiếng.

- Không đúng!

- Thôi ông nói đi. Tôi biết mình vô phúc - Mẹ nuôi nói mát.

- Tôi không có con trai nhưng không vì thế mà tôi đưa một đứa xấu xa đầu đường xó chợ về để trông cậy tuổi già.

Tờ cúi đầu chết điếng, thì ra trong mắt ông, tờ chỉ là một thằng giẻ rách xấu xa, bỉ ổi. Một kẻ đầu đường xó chợ không đáng một xu. Ông nói đúng, tờ là một kẻ như thế, một tên trộm cướp bỉ ổi sống lang thang trôi dạt. Một kẻ mà vốn dĩ sự có mặt ở trên đời này đã là một sai lầm. Tờ không có quyền sống trong tình thương của bất cứ ai, đặc biệt là gia đình này. Tờ nói trong tiếng nấc tủi hờn:

- Con cảm ơn bố mẹ và chị... đã cho con...

- Thôi đừng nói nữa - cha nuôi lên tiếng - tôi chứng kiến việc làm bỉ ổi của nó. Định dần cho nó một trận rồi giao cho công an huyện. Nhưng tôi chợt nghĩ, nó rất thông minh và quyết đoán. Trong tình huống ngàn cân treo sợi tóc đó mà nó nghĩ ngay ra kế thoát thân vô cùng hiệu quả. Cái kế đó vô cùng ác độc nhưng bắt ngờ mà nó nghĩ ra được, quyết làm bằng được. Chứng tỏ nó một là thằng có bản lĩnh. Làm sao sự thông minh sáng suốt của một đứa trẻ lại để dành cho những việc làm không lương thiện, không chính đáng? Tôi là một người lính chiến, tôi biết những ai thông minh quyết đoán đều làm được việc. Tôi nghĩ sự thông minh, sự nhạy bén của thằng Thành được rèn giũa thì nó sẽ trở thành người tốt.

Ông ngừng lời, đưa mắt nhìn tôi từ đầu tới chân rồi từ từ tiếp lời:

VĂN NGHỆ

Số 297-07/2018 - xứ lạ

- Bố mong con ở lại đây làm con của bố mẹ, con sẽ được ăn học và có cuộc sống đàng hoàng tử tế. Gia đình này sẽ mãi là chốn bình yên của con. Còn nếu con muốn đi, bố không cản được vì con cũng đã lớn rồi. Nếu con đi, bố chỉ mong con từ nay hãy đem theo mình một tấm lòng nhân ái. Con nên nhớ khi con làm việc trái với lương tâm thì sớm muộn gì cuộc đời này cũng sẽ trừng phạt con gấp mười lần.

Nói rồi ông lặng lẽ bước vào nhà trong. Mẹ nuôi và chị gái ở lại hết lời khuyên can tở đừng bỏ đi. Đầu óc thơ dại của tở lúc đó bừng sáng lên một niềm tin, một niềm hạnh phúc. Thì ra ông không hề khinh miệt tở như người đời. Thật bất ngờ, cái gáo nước lạnh phủ phàng ông vừa xối vào tâm can tở câu trước thì đến câu sau nó trở nên ấm áp lạ thường. Cha nuôi tở mới cao thượng làm sao, ông dang tay cứu vớt cuộc đời tở nhưng không hề ép buộc mà tùy tở lựa chọn. Lần đầu tiên trong cuộc đời tở được tôn trọng. Nhưng sao ông có thái độ lạnh lùng bỏ đi thế kia, rõ ràng ông không cần tở như mẹ nuôi và người chị gái. Cũng có thể họ cần tở ở lại làm thằng chống gậy an ủi ông già thôi. Đầu óc non nớt của tở không thể nào vượt qua những ý nghĩ bộc phát đó. Ông có cần gì mình đâu. Ông thiếu gì cách để kiếm thằng cu nối dõi. Tở cứ nằm nghĩ ngợi đến gần một tiếng đồng hồ rồi lặng lẽ xách túi ra khỏi nhà đi thẳng đến chợ huyện. Chưa kịp hỏi đường vào bến xe thì một cảnh tượng quen thuộc đập vào mắt. Một thanh niên trạc tuổi tở bị ăn đòn tập thể tàn khốc trước khi công an đến khiêng về đồn. Một thân hình mềm nhũn, không còn đủ sức đưa hai tay ôm đầu nữa, máu mũi máu mồm ộc ra đỏ ối, chảy loang ra rồi đọng thành vũng. Cái hình hài tội lỗi đáng thương kia làm tở hoảng sợ. Tở biết đi đâu, về đâu đây? Có thể ngày mai, có thể ngày kia hay bất cứ một lúc nào đó nạn nhân của những cơn phẫn nộ kia sẽ chính là tở. Đang lúc chờ dẫn mụ mị cả đầu óc về viễn cảnh đen tối thì tở bừng tỉnh vì cái vỗ vai của bố nuôi. Ông xuất hiện giản dị trong bộ quân phục cũ và túi hành lí gọn gàng.

- Đi thôi con!

- Đi đâu ạ?

- Đi khai tử một cuộc đời bất hạnh!

Ông nắm tay tở đi nhanh về phía bến xe huyện. Một lần nữa tở lại nem nép đi theo ông như một con cún con mắc lỗi với chủ. Mọi thủ

tục nhanh chóng được hoàn thành, tở nhanh chóng trở thành con nuôi hợp pháp của ông. Mà ông cụ tài thật, chả biết làm thế nào mà tở có học bạ cấp hai, có cả tờ giấy khai sinh đúng tuổi học phổ thông nhé. Tấm thân còi cọc của tở được việc lắm, chả một ai nghi ngờ cả. Tở được nuôi ăn học hết phổ thông, rồi thi vào lục quân và giờ thì tở, Đại đội trưởng lòi về đây một đám "lưu manh xảo quyệt" trình ông cụ.

Đại đội trưởng đang ngửa mặt cười ha hả thì cụ ông từ nhà trong đi ra:

- Ôi trời ơi! Chúng mày đánh bay cả can năm lít rượu của tao à? Uống thế này thì còn gì là người nữa?

Đại đội trưởng bật dậy:

- Một hàng dọc tập hợp. Nghiêm! Bên trái...quay. Báo cáo thủ trưởng. Tôi. Nông Văn Thành. Đại đội trưởng đại đội một, dẫn theo năm tên gian manh xảo quyệt có mặt liên hoan theo lệnh của thủ trưởng. Báo cáo hết!

- Thôi đi nào - ông cụ bật cười - đề nghị đồng chí thiếu tá dọn mâm, để cho bọn trẻ nghỉ, say thế này mai về đơn vị làm sao được.

Sau ngày hôm đó, năm thằng chúng tôi gắn bó với thủ trưởng như cha con. Hai năm quân ngũ ít ỏi nhưng cũng đủ để cho chúng tôi nhận được từ ông những bài học về sự nghiêm khắc và lòng nhân ái bao dung. Ra quân rồi chúng tôi vẫn thường xuyên liên lạc với nhau và với thủ trưởng. Tuy mỗi người ở một góc trời riêng, một con đường lập nghiệp riêng, nhưng chúng tôi luôn cùng nhau hướng về người lính già nhân ái ấy với một tình cảm đặc biệt.

*

Tiếng kèn trống và tiếng khóc buồn đau ai oán từ nhà đám vang lên không dứt sau mỗi đoàn thăm viếng. Trong nhà, đàn bà con gái trùm khăn trắng đứng một bên không dứt được tiếng hờ kể lễ công linh người đã khuất... Bên kia quan tài là một người đàn ông đã trên dưới năm mươi tuổi và năm chàng trai trẻ. Tất cả mình mặc áo xô gai, tay chống gậy cúi đầu cảm tạ khách viếng người đã khuất. Bà con dân bản, hàng phe, hàng phường thì cảm động bội phần. Khách xa đến viếng thì ngược lại, ai cũng trợn mắt bất ngờ: Cậu quý tử còn công tác ở nước ngoài không thể về để chịu tang ông nội. Gớm cho ông sĩ quan quân đội nhân dân sắp về hưu, con rơi, con vãi nhiều thế!

VĂN NGHỆ

xứ lạnh-số 297-07/2018

Một phần ký ức

Truyện ngắn của Lộc Bích Kiệm

Gấy báo trúng tuyển trường Đại học sư phạm vào những ngày cuối năm. Vui hay buồn tôi cũng không biết nữa. Nhìn vào địa chỉ trường học xa xôi lạ lẫm tôi thấy mông lung lo sợ. Cũng không thấy bố mẹ tỏ thái độ gì trước việc con gái có giấy báo trúng tuyển vào đại học. Tôi biết, đó không phải là mong ước của bố mẹ. Tôi chẳng vẫn nghe mẹ nói “Con gái không cần học nhiều chữ để rồi lại mang về nhà người ta thì phí lắm”...Chỉ có một người duy nhất mong và vui với kết quả học tập của tôi đó là thầy giáo Hoàng Văn Long người thầy giáo làng dạy tôi từ lớp “vỡ lòng”. Thầy đến chúc mừng tôi và gia đình.

- Chào hai bác! Em rất vui khi biết cháu thi đỗ đại học, em chúc mừng cháu và bác bá, thế là bản mình có người được đi học đại học rồi.

- Ủ, con Thảo nó đi lấy củi chưa về, mà thầy đừng nói gì với nó nhé. Có thể nhà chồng nó không cho đi học đâu, người ta mất tiền mất của lấy con dâu về không phải để đi học.

- Bác nói thế không được, dứt khoát cái Thảo phải đi học đại học. Bác bá phải... cùng em hiểu thông chỗ này nhé..

- Tôi chẳng dám hứa gì đâu, ấy là tôi nghĩ thế.

Niềm vui của ông giáo đang dâng tràn thì bỗng nhiên bị hụt hẫng, ông

Minh họa: CAO THANH SƠN

ngồi đó một mình, chủ nhà chẳng vào tiếp chuyện mời nước. Phút chốc ông giáo ra về trong lòng thật bất an. Không biết rồi sẽ ra sao nếu như con bé thật sự không được đi học. Bao nhiêu năm dạy học thầy mong sao trong bản có con em được đi học đại học. Điều đó không chỉ cho cả bản mở mày mở mặt mà khi trở về sẽ tiếp bước ông dạy học cho các lớp con cháu.

VĂN NGHỆ

Số 297-07/2018 - xứ lạ

Tuy biết con học giỏi nhưng bà Ban chưa bao giờ mong con đi học đại học. Ngày còn nhỏ bà theo cha sống ở Hải Phòng, có lẽ ông cụ là người tham gia công tác sớm nhất trong cái làng này bởi thế mà bà biết nói tiếng Kinh thành thạo nhất làng. Không những thế bà còn biết đọc biết viết nữa. Lớn hơn một chút bà về làng, sau ngày giải phóng bà con đề nghị bà làm công tác xã. Bà làm Hội trưởng phụ nữ xã mấy chục năm nay. Được làm việc nên bà cũng hiểu ra nhiều điều, bà biết được học hành có thêm hiểu biết là rất cần thiết cho công việc. Thế nhưng trước việc con Thảo được đi học đại học thì bà lại lặng im. Tại sao bà lặng im là vì bà nghĩ xưa nay người ta lấy con dâu về để làm lụng, sinh con đẻ cái chứ không ai lấy con dâu về để đi học đại học. Người ta đã mất cả đồng của để cưới con gái bà về làm dâu, giờ lại cho đi học đại học xa à. Mà khi người ta không đồng ý thì bà cũng không thể làm khác được. Con Thảo mà cố tình đi thì chuyện vợ chồng thành ra... Khi ấy bà lấy tiền của đâu mà trả cho nhà người ta.

Thằng con rể của bà hơn con Thảo ba tuổi nhưng cũng còn trẻ người non dạ. Có người nói với bà không cần giữ ý “Cái Thảo xinh gái thế lại lấy chồng xấu trai quá bà ạ”. Bà lờ đi như không nghe thấy, không đặt thành vấn đề. Khi xưa bà lấy chồng người ta chê ông xấu giai, trong đêm hát lượn có người hát gheo “Lấy chồng xấu giai như bông hoa lài cấm bãi... cứt trâu”. Khi ấy bà ức lắm nhưng giờ thì mọi người thấy đấy, ông nhà lại đẹp lão hơn bà rồi. Con rể bà không đẹp trai nhưng đàn ông còn nhiều thay đổi, xấu trước đẹp sau. Và lại con trai có quyền cưới vợ đẹp, chứ con gái có đẹp bằng mấy cũng dễ gì đi hỏi chồng.

Cùng năm với con Thảo đi học đại học thì con rể bà Ban cũng đi bộ đội. Nó viết thư về cho con gái bà, bà tò mò muốn biết nó viết gì. Bà muốn biết là để xem chúng nó với nhau như thế nào rồi. Bà tìm thư để đọc trộm mà chẳng thấy hay là cái Thảo nó xé đi rồi. Bà lục

tim nhiều lần trong ngăn sách của nó mà vẫn không thấy. Cho đến hôm nay thì bà tìm thấy thư rồi. Cái thằng viết chữ xấu quá, chữ to như con gà mái mẹ, thua xa chữ con Thảo, thua cả chữ của bà dù bà chỉ học lén thôi. Bà đọc từng chữ “Cha mẹ anh đã cưới em về làm dâu, em đừng làm điều gì ảnh hưởng đến kinh tế của hai bên gia đình”. Phạ ới, cái thằng này không phải đại đâu, bà đoán đúng mà, nó sợ con Thảo đi học xa sẽ thay lòng đổi dạ thì tiền của cưới vợ của nhà nó thành đổ đi. Cái thằng trông thế mà xa xôi lắm.

*

Cho đến bây giờ nghĩ lại, tôi vẫn không thể giải thích nổi, tất cả như được chuẩn bị kỹ và diễn ra tuần tự như tiền định. Nếu hôm đó tôi không cùng đưa bạn mạnh dặn về gặp nhà chồng, nói chuyện với bố mẹ chồng thì việc đi học đại học của tôi liệu có được thực hiện không và mọi thứ sẽ ra sao. Tôi nhớ hôm đó tôi ngồi trong lớp không yên, không ai hiểu được tâm trạng của tôi lúc ấy. Buổi họp lớp cuối cùng kết thúc ba năm học cấp ba, kết thúc thời kì học phổ thông với bao nhiêu khó khăn và kỉ niệm, từ ngày mai mỗi đứa sẽ một nơi. Tám bằng tốt nghiệp phổ thông trung học là bằng chứng của một cuộc vượt lên những khó khăn gian khổ của những học trò miền núi như chúng tôi để có được. Với riêng tôi thì lại có thêm những thách thức khác nữa, nếu tôi không thực sự yêu cái chữ thì chắc hẳn không vượt qua được. Để rồi hôm nay cũng với tôi có thêm một niềm vui một chặng đường mới nữa cho dù tôi biết phía trước có bao nhiêu bộn bề tựa như con suối sâu con dốc cao mà tôi thì lại nhỏ bé độc hành không biết có vượt qua được không.

- Hạnh ới, tớ nhờ bạn một việc.

- Gì thế cậu?

- Bạn đi cùng tớ về nhà “người ta” để xin phép cho đi học đại học. Bạn biết đấy, tớ nhận được giấy báo trúng tuyển đại học nhưng...

- Thì đi.

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

Hai đứa nhỏ đi làm một việc lớn. Đọc đường Hạnh cứ thắc mắc “xa quá, xa quá, sắp đến chưa?”. Xa là đúng rồi, hơn mười cây số đường rừng nếu không phải... thì Thảo chưa bao giờ từng đến một nơi xa như thế. Hai đứa lội qua thác lớn. Ngày hôm qua trời mưa to, nước dâng cao. Tôi và Hạnh dắt tay nhau chấp chới lội qua con thác dữ trong nỗi sợ hãi.

Bà Viên đơn đả khi thấy con dâu về, lại còn có thêm bạn về chơi nữa. Nhiều lần, bà đi đón còn chẳng về tại sao hôm nay nó lại tự về bà bản khoả:

- Cháu về thăm nhà với con dâu bác à, tốt quá.

- Vâng cháu về với Thảo cho biết nhà.

- Mẹ ơi, tối nay thứ bảy chắc bố về, con có chuyện xin phép bố mẹ.

- Có chuyện gì? Tối ông ấy về đấy.

- Con đã học xong cấp ba... tới này con đi học đại học ở xa...

- Ơ... thế tao tưởng học thế là biết hết chữ rồi, mọi người cũng phải đi à?

- Không, lớp chỉ có mình con được đi.

- Tại sao lại như vậy? Con gái, con dâu xưa nay có ai đi học xa đâu, nhà mình có thiếu ruộng thiếu vườn đâu, mọi thứ đầy ra đầy làm còn không hết.

- Vâng nhưng mà...

- Tao không biết đâu.

Cả nhà chờ cơm ông Pao mãi ông vẫn chưa về, đành ăn trước. Đã gần mười giờ tối, tôi với Hạnh đi ngủ. Căn buồng này tính từ ngày về làm dâu, tôi ngủ đây chừng ba lần. Hai đứa thủ thỉ:

- Cậu đi học, tớ chẳng được đi, chán nhĩ
- Hạnh nói.

- Ừ, nếu cậu là tớ chắc sẽ tốt hơn.

- Sao vậy, tớ không nói thế.

- Tớ hiểu, tớ muốn nói cậu chưa bị ai buộc nếu cậu đi học đại học cứ gọi là tự do chẳng phải xin phép ai.

- Ừ mà sao mẹ cậu...

- Tớ chẳng biết nữa.

Lại một đêm nặng nề tại căn phòng này. Gần sáng tiếng trâu luật quật, tiếng gà gáy le te, tiếng ngỗng kêu... Hai đứa trẻ dậy sớm đi ra làm với những công việc buổi sáng rồi chuẩn bị đi về.

Ông Pao ngồi đó. Đêm qua ông về muộn khi cả nhà đã đi ngủ. Bà Viên dậy mở cửa cho chồng nhưng không nói chuyện con dâu về với ông. Ông Pao có dáng người to cao bệ vệ, tính tình cởi mở nhưng có phần nóng tính, dữ dằn. Các con của ông rất sợ bố, thấy ông về nhà là len lén, chỉ sợ làm trái ý bố. Tôi bước đến gần bố chồng thưa:

- Con chào bố, con có chuyện muốn nói với bố.

- Ừ, cứ nói đi.

- Con nhận được giấy báo đi học đại học, con về nhà xin phép bố mẹ cho con đi học.

- Học đại học à? Học ở đâu?

- Con học đại học sư phạm ở Thái Nguyên ạ.

- Hay là đi học đại học lâm nghiệp đi?

- Nhưng mà... con thích làm cô giáo thôi.

- Ừ, ai chẳng muốn con nên rồng, ai muốn con thành tắc kè đâu.

Nghĩ một lát, ông Pao nói tiếp:

- Cứ đi thôi rồi bố sẽ bảo thẳng ấy.

Tôi hiểu ý ông muốn nói tới thằng con trai của ông.

Tôi với Hạnh ra về, trong lòng không vui nổi buồn. Cuộc đời mệnh mang, con người thật nhỏ bé. Đó là một phần ký ức đã theo tôi suốt cả cuộc đời/.

Hợp đồng yêu

Truyện ngắn của PHÙNG DIỆU LINH

Minh họa: HOÀNG ĐIỂM

Đã có những tháng ngày tôi cô đơn đến đáng thương. Cô đơn đến nỗi chỉ muốn yêu quàng, yêu đại một ai đó, để có thể trút hết những ghen tuông, ganh ghét với bao kẻ xung quanh đang hạnh phúc. Tôi khi ấy giống như một con ốc sên yếu ớt, đơn độc, thò đầu ra mọi thứ đều đáng sợ, rụt vào trong vỏ là màn tối thăm thẳm...

Dù là con gái, nhưng tôi cũng bắt đầu chơi game. Game điện thoại, game PC, game con gái nhẹ nhàng, rồi cũng tập tành game con trai bạo lực, hoặc đòi hỏi tư duy chiến

thuật cao... Ngày đi làm trong trạng thái mộng du, đêm căng mắt trước màn hình vi tính... Tôi không giao tiếp với bất kỳ ai nhất là những cô bạn có người yêu. Chẳng hiểu sao trước mặt tôi, chúng vô tư tình tự, như thể cười nhạo trên nỗi đau khổ của tôi. Tôi từng nguyện rửa cho họ hãy tan rã đi, hãy đau khổ đi, hãy cô đơn như tôi đi. Đúng theo kiểu “Để tôi chống mắt xem các người hạnh phúc được bao lâu”. Tôi dần trở nên cô độc khi ngày càng ít bạn bè hơn. Và tôi chọn cuộc sống khép kín một mình. Không gia đình. Không người thân thích. Bữa cơm của tôi thường là ở vài quán

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

bình dân quen thuộc. Đôi khi là một thùng mì Hảo Hảo cho cả tháng.

Cũng có vài lúc điểm phần tô son, cũng giầy nọ đầm kia điệu đà là lượt nhưng tôi không bên ai. Chỉ một tách cà phê rồi ngạo nghễ một mình, vừa nhâm nhi, vừa hít hà rồi nhìn cánh đàn ông đi ngang qua với một cái cười khẩy. Hoặc phải chỗ đứng dậy rồi đi thẳng nếu trước mặt là một cặp tình nhân. Tôi thấy họ kinh tởm! Chọn cách sống dị người, chọn suy nghĩ tiêu cực, tôi đã từng hủy hoại chính mình như thế.

Đến một ngày cuối tháng tư, mệt mỏi rã rời. Tôi không buồn lết người ra khỏi căn phòng trọ chật hẹp, tôi lang thang trên các ứng dụng mạng xã hội rồi bắt đầu tò mò với phòng trò chuyện ở Zalo. Và tôi đã gặp cậu - một anh chàng điển trai với cặp mắt nâu đa tình.

Trong đồng tin nhắn đủ kiểu chữ, đủ màu sắc cứ hiện lên trên màn hình điện thoại, câu hỏi tôi thường nhận được là "Bạn tên thật là gì, sinh năm bao nhiêu, quê ở đâu, có người yêu chưa?". Thông thường, tôi hay làm lơ những câu hỏi đó. Không phải vì tôi chảnh, mà vì... câu chuyện thật nhạt nhẽo!

Cậu ta bắt chuyện với tôi một cách khá thú vị. Loanh quanh một hồi, tôi chấp nhận nhắn kết bạn và nhắn tin trò chuyện riêng. Cậu ta dí dỏm, hài hước, có kiến thức phong phú. Câu chuyện của chúng tôi, có thể từ trong bếp, ra ngoài ngõ, từ lao động tới hưởng thụ, từ bình dân tới vài tin giải trí sao xẹt... Đông, tây, nam, bắc, tự cổ chí kim, cả chuyện học hành, văn võ... đều có thể trao đổi với nhau. Tuyệt nhiên những ngày đầu, chẳng bao giờ là chuyện "bạn có người yêu chưa" cả. Ôi, cái câu hỏi tôi dị ứng nhất trần đời ấy, ơn giời, chưa bao giờ cậu ta nhắc đến.

Những câu chuyện lãng xẹt ấy cứ dần trôi, chúng tôi như hiểu nhau, và dần chia sẻ những vấn đề riêng tư hơn như công việc, sở thích...

- Hôm nay Linh làm gì?

- Ừm... Linh đang đi hưởng thụ. Cafe một mình gần phòng Q ạ. Tất nhiên là không nên thơ như ở Tâm Quán trên thành phố mình đâu.

- Tưởng cuối tuần rồi lại cày game. Solo một ván cho vui!

- Vẽ! Linh nói điều đấy chứ có biết game đâu. Chơi không thắng xấu hổ lắm.

- Ờ, Q thắng rồi sao Linh thắng được nữa mà đòi xấu hổ.

Hình biểu cảm cười ngoác miệng của Zalo khiến tôi phì cười khi tưởng tượng cậu ta đang ngửa mặt lên trời cười y chang như vậy.

- Ê!

- Gì vậy?

- Muốn cafe hai mình không?

- Ở đâu có mà muốn? Muốn là được hả?

- Chuẩn! Muốn là phải được chứ. Q làm mình thứ hai. Ha ha...

Lại là cái biểu tượng đó. Tôi mỉm cười nhắn lại:

- Mọc cánh đi cưng. Bay xuống đây. Linh đái luôn. Mập như Q thì ăn chè nhĩ. Cafe để Linh.

- Hừ, dám chê ta mập hả. Ai muốn mập không được kia?

- Chê đâu? Khen mà. Q cả nghĩ. Há há...

Rồi tôi cũng nhắn gửi đi một loạt những biểu tượng ngoác miệng cười đầy hài hước ấy.

- Rõ ràng là chê mà. Linh đang làm Q bị tổn thương sâu sắc đấy. Mau đền bù thiệt hại đi!

- Eo ôi, bữa nay sến vậy trời!

- Ừ. Sến vì thích Linh mà.

- Chắc trêu! - Tin nhắn được gửi đi nhanh chóng không một chút suy nghĩ.

- Linh xấu xí!

- Ừ. Linh không xinh.

- Yêu đi!

- Hà?

- Không biết đọc à?

- À có chứ. Nhưng yêu ai? Yêu tách cafe
Linh đang khuấy đây hả? He he

- Yêu Q.

- Biết ai mà yêu với đương! Đẹp.

- Thì Q là Q đẹp trai, nhà ở khu Phố Muối.
Chưa có vợ con và mồ côi người yêu. Linh
còn muốn biết gì nữa không?

- Thôi. Trai đẹp uống thuốc hạ sốt đi. Linh
sợ trai đẹp lắm. Giữ khôngặng.

- Không, trai đẹp muốn Linh trả lời cơ.

- Trả lời gì?

- Ơ. Bảo yêu trai đẹp mà.

- ...

- Không yêu thật, thì yêu giả vờ cũng
được vậy.

- Giả vờ yêu - Ngô Kiến Huy

- Không. Ngô Kiến Huy nói làm gì. Yêu
hợp đồng đi.

- Lại có cả yêu hợp đồng nữa sao? Dạo
này Q đọc truyện ngôn tình à?

- Không. Thì... lâu không yêu rồi, tìm lại
cảm giác khi có người yêu nó thế nào.

- Bao lâu?

- Ba năm.

- Hà? Hợp đồng cơ mà. Ba năm ai chơi!

- À... Một tháng nha.

- Lâu dữ. Không chơi. Mưa dầm thấm lâu.
Nhớ đâu yêu Q thật thì phải làm sao. Linh yếu
đuối lắm. Há há...

- Thật thì sao. Q không đáng để Linh yêu
à?

- Không phải. Mà là mệt rồi, chưa muốn
yêu bây giờ. Đẹp như Q, Linh còn cả không
dám với.

- Vậy giảm xuống nửa tháng.

- Vẫn lâu. Một tuần thôi.

- Linh muốn hợp đồng có những điều
khoản gì?

- Q đề nghị mà. Q soạn đi, Linh ký cho.

Hợp đồng là một tin nhắn dài dằng dặc
với bên A là cậu ấy, còn bên B là tôi. Loanh
quanh việc, tôi phải đổi cách xưng hô, việc
phải quan tâm hỏi han mỗi ngày, việc phải
"chung thủy" tuyệt đối trong thời gian hợp
đồng... Chúng tôi hẹn gặp nhau vào ngày cuối
cùng của hợp đồng, cũng trùng hợp đó là
ngày nghỉ lễ ba mươi tháng tư tôi về quê.

Ngày thứ nhất

- Em ngủ chưa?

- Nóng lắm. Ngủ không say. Q thức khuya
vậy?

- Hừ... Q là thằng nào?

- À chết, em xin lỗi. Q là Q đẹp trai, là
người yêu hợp đồng của Linh.

- Đã nói là sẽ không nhắc đến hai chữ
"hợp đồng" cơ mà.

- Vâng. Người yêu.

- Đáng ghét!

Ngày thứ hai

- Bé ơi!

- Hừm, ai là bé?

- Hồn nhĩ. Em hừm ai đấy?

- Kém tuổi tôi nha. Bé bỏng gì ở đây?

- Muốn phá hợp đồng à? Xuống đót cả
xóm trọ bây giờ.

- Đừng gọi em là bé. Không thích.

- Đã thêm.

Ngày thứ ba

- Hôm nay anh bị bỏng bô xe máy.

- Sao lại thế? Có nặng lắm không? Gửi
hình em xem nào.

- Chỗ để xe chật quá. Anh đi chợ mua đồ
cho mẹ mà.

Ngày thứ tư

- Em đi làm về chưa?

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

- Em mới đến phòng. Đang đợi tắm.
- Hôm nay anh đi cắt tóc. Nhưng bị hỏng rồi. Òa òa...
- Đúng là đồ trẻ con. Lớn rồi còn khóc. Anh cạo trọc đi sẽ đẹp hơn đó.

Ngày thứ năm

- Anh nấu cơm chưa? Hôm nay em được nghỉ sớm.
- Anh không nấu. Hôm nay bố mẹ anh đi ăn cỗ cưới.
- Anh không định ăn tối sao?
- Giảm béo mà em.

...

- Hôm nay là ngày thứ năm rồi.
- Sao anh méo xệch vậy?
- Anh nhớ em.

Ngày thứ sáu

- Mai mình gặp nhau rồi nhỉ!
- Vâng. Mai em về quê.
- Mình gặp nhau ở đâu?
- Tâm Quán nhé.
- Sang Bên Sông đi em. Thoáng mà cũng đẹp. Lại gần công viên nữa.
- Bên Sông cũng đẹp, nhưng em muốn về lại Tâm Quán.
- Anh đón em nhé!
- Cũng được.

Ngày thứ bảy

Tôi thức dậy thật sớm chuẩn bị đồ về quê. Chiếc ba lô con đựng vài ba bộ quần áo cho kỳ nghỉ và vài món đồ linh tinh khác rồi bắt chuyến xe tôi vẫn thường đi. Mới sáu giờ sáng nhưng nắng đã gay gắt. Trong lòng cũng chút phẫn chấn cho cuộc gặp gỡ đặc biệt này. Tôi khẽ mỉm cười rồi tăng âm thanh điện thoại. Tiếng nhạc du dương lại ru tôi ngủ. Ngủ trên xe vốn là thói quen của tôi.

Mười giờ sáng. Bến xe phía Bắc ồn ào khói bụi và nồng nặc mùi xăng dầu. Tôi xua tay từ chối lời mời chào của các chú xe ôm và

vài chiếc taxi quanh đó rồi nhanh chân bước ra phòng chờ.

Tôi bấm số cậu ấy. Chuông đổ dài...

Tôi cũng đã dự liệu rằng nếu không gặp cậu ấy, tôi sẽ tự mình đi bộ loang quanh thành phố một ngày, qua những nơi đã in dấu chân cũ, nơi tôi đã vui chôn một ký ức. Thành phố này, đầy ắp những kỷ niệm buồn của tôi...

- Anh nghe đây.
- Anh định cho em leo cây hả?
- Không, anh qua liền bây giờ.

Trước mắt tôi là một chàng lãng tử với mái tóc được tạo kiểu và uốn xoắn khá cầu kỳ. Cặp mắt nâu ướt át ẩn dưới đôi chân mày đen sậm. Cậu có làn da trắng kiểu công tử, dáng người cao ráo và đầy đặn, nụ cười đẹp. Cậu đón tôi bằng một chiếc xe ga đắt tiền mà tôi không nhớ tên. Tôi chọn:

- Q nặng quá nên phải đi xe to hả? Bẹp cả bánh xe kia.

Cậu ta phụng phịu chống chế bằng một câu không liên quan:

- Chưa hết bảy ngày nha!

Tôi cười trừ.

Chúng tôi sang Tâm Quán. Đây là nơi tôi đã từng ngồi hàng giờ, hàng giờ, chỉ với một tách cafe và nghe những bản nhạc không lời được phát... Lặng lẽ, yên tĩnh nhìn dòng người qua lại. Nếu những nỗi buồn có thể nhìn thấy như một đống rác, có lẽ tôi là kẻ bị chủ quán bắt phạt nặng nề nhất vì tội xả rác bừa bãi! Tâm Quán, là nơi tôi tìm đến với thanh thân và trút bỏ những sầu não một thời khiến tôi chìm trong tuyệt vọng và đau khổ. Tôi cũng không rõ lý do mình chọn địa điểm cho cuộc gặp này, tại sao lại là nó.

Tôi gọi cafe nâu. Và cậu ấy cũng vậy. Đưa tay khoắc nhẹ ly cafe, tôi như ngắm mắt nhìn cậu ấy:

- Thú vị nhỉ? Linh có gì khác quá so với tưởng tượng của Q không?

- Có. Chứng chắc hơn so với khuôn mặt trẻ con trong ảnh.

Tôi bật cười đưa mắt nhìn ra ngoài. Nghĩ gì khi ấy, chỉ có mình tôi biết. Tôi đáp lời:

- Linh hơn Q một tuổi. Nhưng Linh sinh tháng một năm trước. Q sinh tháng mười một năm sau. Vậy là gần hai năm. Chẳng hơn là đúng rồi!

Buổi trưa, tôi đề nghị đi ăn bún móng giò. Món mà tôi mê nhất ở thành phố này. Cậu chọn cho tôi một hàng quán khá ngon trên đường Bà Triệu. Trong lúc ăn, cậu hỏi tôi:

- Q có đủ sức làm trái tim Linh tan chảy không?

Tôi không nói gì, cười nhẹ rồi giục cậu ăn tiếp.

Cậu rủ tôi qua đường Hùng Vương để ghé vào kem Ngọc Anh. Tôi trêu cậu béo mà còn ham ngọt. Cậu chống chế: "Vào đó ngồi điều hòa cho mát". Sẵn tôi cũng muốn tạt qua hàng hoa sữa bên phố Xứ Nhu gần đó nên tôi đồng ý. Tôi nhớ ngày xưa quá rồi!

Mưa bóng mây bắt chợt ập đến. Ai nấy đều hối hả tìm chỗ trú mưa. Chúng tôi tấp vội vào dưới một tán cây mà chưa kịp tới kem Ngọc Anh. Đưa mắt nhìn lại, tôi nhận ra đây là trà đá Gốc đa, đối diện với tôi chính là Chùa Thành trầm mặc nghiêng bóng trên dòng Kỳ Cùng. Cây cầu cũ phủ màu năm tháng, tấm lót sắt trên làn đi bộ bóng đen rung lên bần bật mỗi khi có chiếc xe đạp nào chạy ào qua. Họ cũng đang vội tìm chỗ trú mưa giống chúng tôi.

Mưa. Mà vẫn nắng.

Cậu đưa tôi ra bến xe sau khi mưa đã tạnh và thăm thú vài địa điểm quanh thành phố. Tôi có thêm vài bức ảnh hoa lá trong điện thoại. Cậu lại hỏi tìm tôi liệu rằng đã tan chảy. Tôi chỉ cười rồi lắc đầu. Cậu níu tay tôi lại rồi hôn lên mái tóc còn đang khét mùi nắng. Tôi đưa mắt nhìn cậu trân trân không dám phản kháng vì nơi đông người, cậu cười rồi ghé tai tôi nói nhỏ: "Tham vọng cuối cùng của Q trước khi kết thúc hợp đồng". Không biết nói gì hơn, tôi luống cuống bước lên xe mà bỗng dưng thấy lòng đầy bấn loạn. Cố xua đuổi những suy nghĩ điên rồ, tôi lại đeo tai nghe và

nhắm mắt tận hưởng những giai điệu du dương từ âm nhạc, âm thanh được tăng lên mức cực đại.

Quê tôi, nghèo và tĩnh lặng. Tôi hít hà mùi hương hồi vương vất trên đường về, gió lùa qua những rặng tre mát rượi. Những thửa ruộng bậc thang xanh mướt từ ven suối lên đến đỉnh đồi đang trở bông tua tủa. Vài đứa trẻ đang lừa trâu về chuồng í ới, nhắc thấy tôi chúng lại gọi đòi quà... Tôi chỉ cười rồi lắc đầu đáp "Không có".

- Q có chuyện muốn nói với Linh. Nhưng bây giờ Q bận đi dự sinh nhật bạn rồi. Nói sau nhé!

- Ừ

Tôi chìm vào giấc ngủ trong tiếng côn trùng rí rả và cái cười mỉm trong vô thức.

Ngày thứ tám

Nắng hắt vào cửa sổ phòng ngủ. Tôi dụi mắt nhìn đồng hồ và giật mình bật dậy. Bỏ tôi lật đật từ dưới vườn lên, nhìn thấy tôi trong bộ dạng bù xù đầu tóc liền nói:

- Thấy con ngủ ngon quá nên bố không gọi. Chắc hôm qua đi xe về mệt quá hả?

Tôi ậm ừ rồi uể oải bước vào phòng tắm làm vệ sinh cá nhân.

Cảm điện thoại, như thường lệ tôi mở Zalo để xem tin nhắn và nhật ký bạn bè. Tin nhắn Q gửi từ 5h40, khi tôi còn chưa dậy. "Hôm qua Q đã định nói rồi nhưng vì chưa hết hạn 7 ngày nên Q để sang hôm nay. Q cảm ơn Linh trong thời gian vừa qua đã dành cho Q sự quan tâm này. Hợp đồng tình yêu chính thức hết hiệu lực nhé. Q cũng xin lỗi Linh, nếu có gây cho Linh những hiểu lầm không đáng có. Chúc Linh luôn vui vẻ và sẽ tìm được tình yêu thật sự của đời mình.

Mr. Q"

Tôi buông điện thoại thờ hất ra: Ừ nhỉ, hợp đồng mà!

Dọn lại danh bạ điện thoại, tôi thay đồ rồi bước ra vườn. Nắng sáng tháng năm sao êm dịu quá!

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

KHÓC ĐỒNG ĐỘI

Tưởng nhớ - Ngâm ngợi

Âm nhạc: VY NƯỚC

Lời thơ: VŨ ĐỨC QUANG

Alibi... 3

Ba tấc đất sâu như đoạn chiến hào Anh nằm đó sao anh chẳng
 nói tôi vẫn nhớ ngày nào trên chốt dưới chiến
 hào anh còn hát tôi nghe Ba tấc đất sâu như đoạn chiến
 hào bao đồng đội như anh nằm đó các anh nằm
 đây sao anh im chẳng nói vì nước quên thân
 Anh sống trọn một đời Anh chết hiên ngang chôn sâu lòng đất
 các anh ra đi quên thân vì Tổ
 mẹ quốc Tôi khóc bạn bạn hiểu thấu lòng tôi
 nước mắt hai dòng tôi khóc đồng đội bạn ơi (Ba tấc đất)
 Tôi đất nước thanh bình xương máu đồng đội rơi.

← *Hát về đồng đội*

Ảnh:
NGUYỄN VÀNG LỘC

*Những nén
 nhang thơm*

Ảnh:
NGUYỄN VĂN DƯƠNG

Nét đẹp công trình mới

Ảnh: BÙI VINH THUẬN

Vẻ đẹp động Nhị Thanh

Ảnh: TRẦN BẦY

Sức sống →
Ảnh:
DƯƠNG CÔNG BAO

Thành phố trong mơ
Ảnh:
ĐỖ VĂN DƯƠNG ↓

Gặp gỡ

Ảnh: THANH LUYỆN

Bên suối

Ảnh: HÒA LỘC

SÀM THỊ MINH NGỌC

VI THỊ THU ĐẠM

Nhớ rượu cần

Không còn nước suối rừng sâu
Thì cho nước máy đổ vào ché thôi

Xưa thì xa lác lờ rồi
Người đi bỏ lại cho người câu thơ

Nếp hương, men rượu hoang sơ
Đêm nằm mơ bạn gửi ra cho mình

Men say ủ tận rừng xanh
Vắng nhau mình vịn ché sành làm vui

Óng cần cong tựa sen tươi
Bình hoa mờ tỏ, mặt người như hoa

Nhớ cơn gió lộng ngàn xa
Uống xong mây núi, mái nhà cũng vui

Trong mơ thoáng thấy bóng người
Trong say bỗng nhớ mây trời xa xưa...

Nhớ

Người đã xa ta
Sen tàn mấy độ?
Cơn mưa ngày xưa
Ướt con đường cũ

Ngày tháng êm trôi
Sầu không nước mắt
Cười cho gió bay
Mà lòng quặn thắt!

Mùa đi qua vai
Người không ngoài lại
Cầm trong tay mềm
Từng lời nhân ái

Trôi theo cuộc đời
Lạnh dần hơi ấm
Chỉ nghe tim mình
Vết buồn còn nóng

Tìm về nhớ thương
Dù nghe cay đắng
Ngước mắt nhìn lên
Chỉ còn mây trắng.

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

Chuyện Ở VIỆN DƯỠNG LÃO

Truyện ngắn của VŨ THẢO NGỌC

Minh họa: KHÁNH MINH

Tôi đưa đơn ly hôn chồng khi bước sang tuổi bảy mươi. Những người quen biết trong thành phố đều hết sức sửng sốt. Nhưng với tôi đó là niềm hạnh phúc mà tôi tự thấy thỏa mãn.

Chúng tôi yêu nhau và tự nguyện đến với nhau như bao cặp vợ chồng khác. Cuộc sống thường nhật cũng trôi đi như trăm ngàn người xung quanh. Chúng tôi cùng có đam mê yêu nghề của mình. Anh dạy toán còn tôi dạy sử. Chúng tôi chơi với nhau từ khi học cấp ba rồi vào đại học, đến khi ra trường cùng đi dạy học, vì thế chúng tôi cùng có một môi trường làm việc liên quan đến nhau. Tình yêu của chúng tôi cũng như những người cùng trang lứa, lấy nhau thì lo toan chỗ ở, lo toan sinh con, đứa một rồi đứa hai, rồi đứa ba. Thời đó nhiều người sinh đến bốn năm đứa ấy chứ, nhà tôi ba đứa thì vẫn gọi là ít. Công việc tui bụi cứ cuốn đi, khi những đứa con đã hết cỡ sai, đẹn thì tôi nhoe làm thơ, vốn dân chuyên văn nhưng khi vào đại học không hiểu sao thì tôi lại được vào khoa sử. Thế là thành cô giáo dạy sử, nhưng cái máu mê văn chương thì không lụi tàn đi tí nào. Lúc còn tui bụi với con cái thì tạm quên đi nhưng khi đã ổn định mọi thứ thì cái máu mê văn chương ấy lại tung bừng để tôi có những khoảng riêng cho mình. Làm được một chùm thơ ưng ý, thơ được đăng báo thì lòng tôi còn rạo rức nhiều hơn. Tôi như có người tình trong mộng để chìm đắm vào những khoảnh khắc ấy. Tuy thế, nhưng mọi công việc với cuộc sống hiện hữu với chồng, con tôi vẫn chu toàn.

Trong trường tôi vẫn được đồng nghiệp suy tôn vì là giáo viên giỏi, chiến sĩ thi đua cấp tỉnh, nếu không vì... nhường cho chồng thì tôi cũng đi học lên nữa và chuyển sang làm quản lý như anh. Nhưng tôi yêu đàn con của tôi. Tôi yêu cái sự yên ấm của gia đình mà mình tạo dựng nên bao năm. Lòng tôi luôn tâm niệm, phúc đức tại mẫu, vì thế, với ba đứa con, tôi đã định hướng cho chúng từ bé, luôn phải phấn đấu bằng con đường học hành như cha mẹ, không được ỷ thế vào cha mẹ mà sinh lười nhác. Và đến tuổi này thì tôi hoàn toàn

yên tâm và tự hào về ba đứa con đã theo đúng ý tôi, chúng thành đạt ở các ngành nghề mà chúng theo đuổi. Chúng có gia đình riêng êm ấm và cũng đang hướng cho bọn trẻ con học hành như tôi đã từng làm với chúng. Đến tuổi này tôi mừng lắm. Vợ chồng không đau ốm nặng, tiền bạc cũng không thừa thãi nhưng không phải là thiếu thốn. Nhà cửa thì chắc chắn là nhà tôi cũng không đến nỗi nào, khi có đủ điều kiện thì chúng tôi đã xây ngôi biệt thự ở rìa thành phố trước khi cả hai về nghỉ hưu. Giờ thì chúng tôi đọc sách, chăm hoa và tự mình làm những việc mình thích. Cuộc sống như thế thì có gì phải phàn nàn. Nhưng xin thưa, trong cái yên bình đó, lòng tôi đau đớn nhận ra mình bị chồng phụ công từ lâu mà mình không biết. Ban đầu tôi nghĩ chồng sinh chuyện vì tuổi già nhưng rồi thì không biết tôi đúng hay ông ấy đúng, mà ông ấy đã hành hạ tôi suốt những năm tháng trường đã an nhàn ấy.

Đôi khi tôi tự đặt câu hỏi về tính khí lạ lùng của anh đối với tôi, anh biểu hiện như một gã ti tiện và tầm thường. Một linh cảm đàn bà chợt lóe lên. Nhưng rồi tôi tự dập tắt ý nghĩ mơ hồ đó. Có những lúc tôi cự nự anh, nào là những tháng năm nuôi con bé thơ, nào là cuộc sống khó khăn, nào là... định bụng nói với anh một điều gì đó cho ngã ngũ, nói một lần rồi thôi. Nhưng thoáng thấy nét mặt anh như có đám mây ngang qua, thấy anh buồn là lòng tôi chùng xuống, tôi không muốn làm anh tổn thương, rồi tôi chuyển sang câu chuyện khác, bao giờ cũng là do tôi một là im lặng hai là không được nói với anh so đo nọ kia gì hết. Và tôi vẫn không bao giờ muốn anh buồn. Những lúc ấy tôi chỉ nhìn ra ngoài cửa sổ. Gió trong vườn vẫn hát, một bóng chim vút qua. Tôi im lặng. Anh im lặng.

Khi tôi về nghỉ hưu trước anh, tức là lúc tôi đã năm mươi năm tuổi, tức là cái tuổi của người phụ nữ trí thức chưa phải là già quá, còn anh thì năm năm sau anh mới đến tuổi về nghỉ hưu. Cái đoạn đời đó tôi nhớ mãi, vì tôi được nghỉ hưu, thời gian cho việc cửa nhà cho anh và lũ con còn chu toàn hơn. Tuy

nhiên con cái thì chỉ gửi các con của chúng cho tôi đi đâu đó một hai bữa, chứ chủ yếu chỉ có tôi và anh sống trong căn biệt thự đó. Có thời gian rảnh, tôi tham gia câu lạc bộ thơ với bạn bè, phần được thỏa đam mê sáng tác thơ ca, phần ra ngoài đường mỗi buổi sáng nào đó cho mình đỡ lạc hậu với thời cuộc, nhưng hễ hôm nào tôi có đi họp hội thơ hay tụ tập ngồi với bạn bè về nhà muộn một chút thôi, thì kiểu gì cũng là cái gương mặt anh cau có, và buông một câu nhạt thếch:

- Em đi đâu, làm gì mà giờ này mới về.
- Thì em ngồi cà phê với mấy bạn cùng nhóm thơ thành phố thôi mà.
- Tại sao lại cứ đi ngồi với cái đám ấy.
- Ui chao, đám ấy là Hoa, là Huệ, là Kim Anh toàn những đồng nghiệp cũ anh biết cả rồi, có gì nghiêm trọng ạ.
- Hừm, chả nên.

Những cuộc khẩu chiến nhẹ rồi đến nặng, tôi vẫn chịu đựng hết. Vì con, vì cái gia đình êm ấm mà chính tôi và anh đã song hành cùng nhau tạo nên. Đồng nghiệp cũ khi biết chuyện do tôi có lúc bi quan quá đã thốt ra đã khuyên, ly dị đi, chưa sáu mươi, giờ vẫn chưa muộn. Ở với cái con người độc đoán thế thì cũng vô nghĩa thôi. Giờ là lúc được nghỉ ngơi, cả cuộc đời đã hy sinh cho người ta mà người ta không biết đến thì mình ở bên cạnh cũng vô nghĩa, ích gì. Tôi âm thầm khóc cùng những bài thơ của riêng tôi. Tôi thấy giận bạn đồng nghiệp đã khuyên tôi như thế. Gia đình tôi là gia đình danh giá ở tỉnh này, không phải nhà nào cũng được như nhà tôi. Anh và tôi đều là những người của công chúng. Nhưng thôi, vì các con, vì cái mà tôi đang có như một cái bình quý nên tôi có làm sao thì cái bình quý vẫn còn nguyên vẹn. Song, anh đã không cho tôi có cơ hội để giữ cái bình quý đó. Các con có điều kiện bảo thuê người giúp việc hàng ngày cho tôi đỡ vất vả dọn dẹp nhà cửa mỗi khi đàn con đưa các cháu về. Chúng bảo mẹ già rồi, để chúng con thuê người đến hàng ngày đỡ đàn mẹ tí chút chứ ngày nào cũng

thấy mẹ lau dọn cả tòa nhà thì sụn lưng mất. Tôi bảo mẹ còn khỏe, còn mình miễn để làm những việc đó và làm thế coi như là tập thể dục thôi. Nhưng khi các con ra về thì anh cau có bảo tôi:

- Lương bà mấy đồng dư thừa gì mà bà nói thuê giúp việc. Lãng phí!
- Ơ hay, anh nói lạ, các con nó đề xuất thế chứ tôi có đề xuất đâu nhì.
- Nhưng cũng không nên.
- Thì tôi cũng có nhận đâu mà anh đã vội.
- Thì thôi, nhưng tháng này bà tiêu gì thì tiêu, còn có ba đám cưới trong họ, ba đám cưới con đồng nghiệp cũ, bà mà cứ đi cà phê cà pháo nhiều thì chả còn tiền mà đi hiếu hỉ đâu, tôi cứ nói trước. Rồi đến lúc ốm đau phải nằm viện, chả có tiền mà đi viện đâu.

Ồi! Tôi không ngờ anh nói với tôi những câu ấy. Và, tôi nhận ra, đây không phải lần đầu tiên anh nhắc tôi chuyện tiền nong, những lần trước tôi cho qua vì nghĩ, mình nên biết hy sinh và không chấp chi nhỏ mọn sự cứng nhắc ấy của chồng. Hy sinh cả đời cho chồng, cho con thì chả nên tính toán làm gì với vài ba câu chuyện đời thường vụn vặt.

Tôi nhớ tôi đã nhìn anh như nhìn cơn sống cả quãng đời tươi đẹp kia mà lòng càng dâng lên nỗi uất hận. Tôi nhớ và tôi đau đớn nhất khi làm tiệc cưới cho con trai thứ hai, tôi đã phải nén chịu trong tình cảnh khi còn đang tiễn khách khi tiệc cưới của con vừa tan, anh đã đứng đó bậm môi, dậm chân gọi tôi lại. Tôi đã nín nhịn tươi cười với khách và quay vào xem anh gọi tôi có việc gì không mà anh vội thế, cưới con cơ mà, phải vui chứ. Anh tới bên tôi, ghé sát vào tai tôi và bảo:

- Em không cần phải vồn vã đến thế đâu. Cái đám nhà gái đi ăn, có mừng rỡ gì đâu mà phải vồn vã.

Tôi sửng người. Số khách nhà trai hoặc nhà gái bao giờ cũng phải đến mỗi bên để ăn tiệc và dự cưới là thông lệ bình thường mà, chả lẽ anh không hiểu. Tôi nén lòng vì vẫn

còn khách khứa ra vào nên tôi vẫn giữ nụ cười trên môi. Rồi tranh thủ nói nhỏ:

- Xin anh, anh để tôi yên, đừng làm tôi bẽ trước mặt họ hàng.

- Thì... thì... họ xong rồi, sao em cứ mất thời gian vô lý làm gì.

Tôi không trả lời và vẫn giữ nụ cười với khách khứa, nói lời cảm ơn và tiễn họ. Xong xuôi ở tiệc cưới về, anh đã gắt gỏng với mấy mẹ con:

- Nào, mấy mẹ con mở thùng thư đi, kiểm đếm xem sao. Ngày mai tôi còn đi hội thảo tỉnh ngoài

Tôi bảo:

- Anh cứ từ từ, việc đó để các con nó làm nhanh thôi mà.

- Cái gì em cũng từ từ. Hừ, nhanh còn trả lại tôi số tiền tôi cho cô mượn đặt cọc tiệc cưới.

Ui trời. Tôi ôm ngực lão đảo. Con gái, con rể, con trai và con dâu đều nhào đến bên tôi và tôi không thể gượng dậy lúc ấy. Sau này thì tôi biết, con gái đã đưa đủ số tiền mà bố nó nói đã đưa tôi đi đặt cỗ. Khi anh ấy cầm tiền rồi nhưng vẫn ngồi canh chừng mấy đứa ghi chép xem đám tiệc thu về được bao nhiêu!

Bao đêm tôi nằm nghĩ ngợi, vậy mình có đáng phải thế này, thế kia không nhỉ. Đoạn cuối cuộc đời này chấp chi một vài điều đơn giản ấy thì có đáng không. Cả đời không muốn làm phiền lòng chồng, làm con buồn, làm cháu mất vui... Nhưng đến lần này thì... Chao ôi, ông chồng yêu quý của tôi, người đồng nghiệp mà tôi từng trân trọng về trình độ, nhịn nhục về tư cách sống của anh, người đàn ông tôi đã tận tâm hết cả cuộc đời. Người mà tôi đã hy sinh khi được cấp trên lựa chọn hoặc anh hoặc là tôi đi học quản lý để về chuyển công tác lên cấp cao hơn, để từ đó con đường quan chức mở ra. Mà thực sự ngày đó, người được chọn là tôi chứ không phải anh, tôi biết thế vì có một lãnh đạo đã nói với tôi, nhưng vì tôi yêu anh, nên tôi trả lời

lãnh đạo luôn, tôi xin rút. Và, từ đó, anh nghiêm nhiên có mặt ở con đường thênh thang được ấn định kia. Người mà tôi đã đầu gối tay ấp, nâng giấc ăn, giấc ngủ hàng ngày, lo toan hàng ngày để anh ra đường là chính chệch, tạo ra một hình ảnh đẹp mà nhiều người cùng thời ngưỡng mộ anh. Và cả những lúc tưởng anh ngã ngựa trên con đường thẳng quan tiền chức giờ lại đổ vào tôi những điều vô liêm sỉ này. Cái cay cú, cái đau đớn của tôi không nằm ở cái tính keo bần của anh, mà chính là hình ảnh anh là tượng đài trong tôi biến mất. Tất cả như dốc tuột xuống một hố đen sâu thẳm không có đáy. Sau nhiều ngày tôi lăn ra ốm vì bị stress như thế thì tôi quyết định gửi đơn ly hôn ra toà án. Khi biết tin anh gầm lên mắng tôi:

- Em bị điên à. Em dám bỏ anh à. Em là loại người gì thế?

- Vâng, tôi điên nên tôi xin anh cho tôi ra khỏi cuộc đời anh dù tôi chỉ còn chút ít thời gian trên cõi đời này tôi cũng xin được ra khỏi cuộc đời anh.

- Không, không bao giờ. Em định bôi xóa anh thế hả. Đến giờ này là giờ nào mà em dám...

- Tùy anh thôi. Giờ này thì tôi không còn đủ sức để nhượng bộ cho anh nữa.

- Không, không bao giờ!

Tôi bỏ mặc anh ngồi đó với gương mặt quạu quạ. Tôi bỏ mặc anh và đi đến viện dưỡng lão của thành phố, nơi tôi biết mấy người bạn già đang lựa chọn ở đó đoạn cuối cuộc đời. Anh đến tìm tôi. Anh đã năn nỉ tôi trực tiếp hoặc gián tiếp qua các con là tôi nên trở về và đừng vì những điều này nọ mà làm mất thanh danh của anh và các con. Tôi im lặng. Mùa đông bắt đầu đổ xuống những trận rét tái tê. Viện dưỡng lão trong một khu rừng ven thành phố khá đẹp. Tôi bắt đầu một bài thơ mới ở đó. Nơi có rất nhiều cây cỏ, hoa lá và chim chóc, nơi tôi được hít thở những buổi sáng trong lành, nơi tôi có những người bạn mới...

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

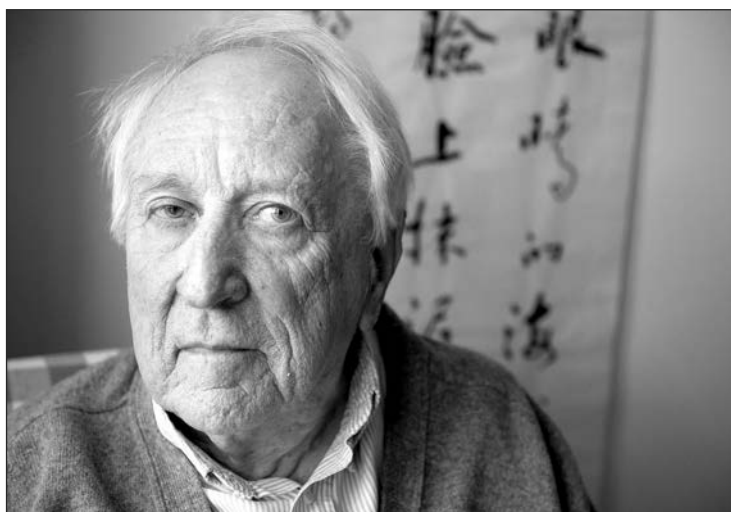
Điều bí ẩn kỳ vĩ

ĐĂNG BÀY

Quyền đề cử giải Nobel văn học thuộc về trước hết là các viện sĩ Viện Hàn lâm Thụy Điển, tiếp đó là các giáo sư văn học - ngôn ngữ thuộc cơ quan tương đương của những nước khác, người được giải thưởng các năm trước và người đứng đầu các tổ chức Nhà văn.

Hằng năm, trong tháng 10, các viện sĩ Thụy Điển phát đi 600 - 700 giấy mời tới các đồng nghiệp nước ngoài nhờ họ tiến cử trước ngày 31-1. Trong mùa xuân - sảng lọc từ khoảng 350 xướng còn 20, sau đó chọn lấy 5 ứng viên. Tác phẩm của các ứng viên này phải được Viện Hàn lâm Thụy Điển đọc hết để mở cuộc thảo luận vào mùa thu. Trong quá trình đọc và bầu chọn, danh tính chính thức của ứng viên được các viện sĩ giấu kín, thay vào đó bằng những biệt danh, ví dụ nữ văn sĩ Anh ngót 90 tuổi Doris Lessing là "Nhóc con Doris", tiểu thuyết gia Pháp Jean-Marie Gustave Le Clézio là "Chateaubriand"... Danh tính người chiến thắng được định đoạt tại phiên họp cuối cùng, tổ chức vào đúng 1 giờ 30 phút trước thời điểm công bố chính thức.

Đặc biệt năm nay, 2018, giải Nobel Văn học sẽ không tổ chức trao vì những lùm xùm tham nhũng và những bê bối liên quan đến vấn đề quấy rối tình dục ở Viện Hàn lâm Thụy Điển.

Nhà thơ Tomas Tranströmer

Tầm huy chương vàng Nobel cùng 1 triệu euro tiền thưởng năm 2011 có ý nghĩa rõ rệt: Suy tôn thơ - một thể loại nườm nượp những ứng viên sáng giá lâu năm như Adonis (Syria), Evgeny Evtushenko (Nga), Ko Un (Hàn Quốc)... và đã về đúng địa chỉ: nhà thơ Thụy Điển Tomas Tranströmer (15.4.1931 - 26.3.2005).

Tomas Tranströmer chào đời và học hành tại Stockholm, chàng trai 23 tuổi đã in tác phẩm đầu tay 17 bài thơ (1954) với lời mở đầu "Tình dậy, tôi bung dù nháy khỏi giấc mơ" lập tức được coi là niềm hy vọng chính của thi ca Thụy Điển. Quả nhiên, sang thập niên 1970, ông đã trở thành nhà thơ chủ chốt của không riêng nước mình, mà của cả vùng Scandinavia, đã xuất bản 12 tập thơ và tập *Ký ức nhìn tôi* gồm các đoạn văn mang tính tự truyện. Ông được đánh giá là một trong những gương mặt tiêu biểu của dân tộc Thụy Điển nói riêng, của văn hóa thế giới hiện đại nói chung. Trước khi nhận Nobel văn học, sáng tạo của ông đã giành được hầu hết giải thưởng thi ca quan trọng: "Albert Bonniers Förlag" 1983 (uy tín nhất vùng Scandinavia), "Petrarca" (uy tín nhất châu Âu) và được phổ biến rộng rãi ở trên 60 thứ ngữ, trong đó có bản tiếng Việt của nhà thơ Nguyễn Xuân Sanh.

VĂN NGHỆ

Số 297-07/2018 - xứ lạ

Hàm súc và trong trẻo

Thơ Tomas Tranströmer rất lạ: giọng chậm rãi, cú pháp không rối rắm, ẩn dụ sâu sắc nhưng trong trẻo, rõ ràng, vừa có tính kiềm nén vốn rất đặc trưng cho dân Scandinavia nhưng lại hồn hậu cởi mở, vừa như chẳng nói lên điều gì to tát nhưng bao giờ cũng hàm chứa ý tưởng đáng giá. Mới lần đầu, có cảm giác thơ ông không có gì đặc sắc: những bài thơ ngắn như phác thảo những gì xung quanh tác giả: thiên nhiên, ngôi nhà riêng, lại thiên nhiên, và, đương nhiên - địa bàn quen thuộc, là nhà tù dành cho phạm nhân trẻ:

*"Cánh cổng sắt nhấc lên
chúng tôi vào hun hút
sân trong
vào tiết trời khác lạ"*

Dường như ông chớp nhanh lấy một khoảnh khắc, rồi sau đó mới lần lượt lĩnh hội từng chi tiết một, để đưa người đọc hội ngộ, với những hòn núi, những dị nhân trong huyền thoại Bắc Âu, với dòng sông lấp lánh nơi chân trời, với nhân vật trữ tình tìm đến nhà thơ để gặp vị thiên thần có cánh... Là nhà thơ thích cổ phong, ông tự tìm kiếm những từ ngữ mới mẻ trước hết ở chính mình, cho nên thiên nhiên, thành phố, những hoàn cảnh riêng biệt nào đó trong thơ ông không chỉ đơn thuần mô tả, mà còn phản ánh quan điểm của tác giả, đúng như thơ trữ tình cao cả cần phải có.

VĂN NGHỆ

xứ lạng-Số 297-07/2018

Trong tập Gửi người đang sống và người đã chết, Tomas Tranströmer viết:

"Chân trời ngóng nghe. Những người chết như đang muốn nói gì

Họ hút thốc nhưng không ăn uống, họ không hít thở nhưng vẫn giữ được giọng

Để nhập vào với họ, tôi rảo bước trên đường"...

Có một sự cân đối như là nghịch lý trong thơ Tomas Tranströmer: tính ẩn dụ đậm đặc khác thường, vừa muốn xô lệch lại vừa bảo toàn sự cân đối đó. Ấy là nhờ kết cấu mạch lạc theo niêm luật truyền thống, khiến hình tượng chủ đạo vừa biến hóa năng động lại vừa được kiểm soát chặt chẽ, tạo nên sức cuốn hút tập trung, dẫn người đọc đến cao trào mà vẫn đạt được một độ thien nhất định. Chính phong cách thi ca này đã khiến nhà thơ Bắc Âu tìm đến haiku - thể loại độc đáo của Á Đông và được ưa chuộng ở Việt Nam. Cuốn *Điều bí ẩn kỳ vĩ* xuất bản năm 2004 là kết quả cuộc hôn phối kỳ diệu của hai dòng văn hóa tuy xa xôi nhưng mà gần gũi.

"Con hươu nằm hong nắng..."

lũ ruồi giương vòi tựa kim châm

đính vào đất bóng râm"

Trên thực tế, Tomas Tranströmer cũng không thuộc một trào lưu, xu hướng sáng tác nào. Giai đoạn đầu, ông có chịu ảnh hưởng của trường phái siêu thực Pháp, có gần với chủ nghĩa biểu hiện Đức. Dần dần, ông bớt dùng những hình ảnh mang tính định đề, hướng tới những hình tượng tự nhiên,

Viết bằng tay trái

thanh thoát hơn và đạt đến một tư chất không lẫn vào với bất kỳ ai. Nói chung, những nhà thơ vĩ đại thường như thế - rất khó liệt họ vào một xu hướng cụ thể, họ nhô lên giữa đám đông chính vì họ là người xuất chúng. Không có đề tài xuyên suốt, nhưng tính đôn hậu và tinh thần chủ đạo của thơ ông ngay cả trong những bài thơ về thiên nhiên, ngay cả trong bài thơ kể về tai nạn giao thông chính ông đã gặp.

"Nhờ những hình tượng hàm súc, trong trẻo của ông, chúng ta có thể nhìn hiện thực tươi mới hơn" - Viện Hàn lâm Thụy Điển đã tôn vinh Tomas Tranströmer như thế.

Đẩy lùi tai ương

Tomas Tranströmer từng được đào tạo theo chuyên ngành tâm lý học ở Đại học Tổng hợp Stockholm, nên ông hành nghề bác sĩ tâm lý là chính. Mà cuộc đời bố trí ông vào toàn những vị trí hóc hiểm: đầu tiên - tại trại giam những phạm nhân ở độ tuổi chưa thành niên, sau đó - trại an dưỡng những phế nhân do tai nạn lao động, v.v...

Tiếp xúc thường xuyên với bi kịch cuộc sống, nên thơ ông điềm đạm và nhân văn. Và, chừng như, để giải tỏa cho chính mình, ông lại luyện được thêm một nghề nữa - nghệ sĩ biểu diễn piano chuyên nghiệp. Hoạt động đa chiều và dày đặc của ông tưởng như bị chặn đứng bởi một cơn tai biến mạch máu não đầu thập niên 1990 khiến ông bị liệt nửa người bên phải. Mặc dù vậy,

Giữa các đồng nghiệp

(Ảnh sử dụng trong bài do Đăng Bảy sưu tầm và cung cấp)

ông vẫn kiên cường vượt lên: tập viết bằng tay trái và tập làm chủ cây đàn piano cũng bằng một tay trái. Sinh thời, ông đã sang Nga giao lưu với đồng nghiệp và bạn đọc của mình, đồng thời biểu diễn những chương trình dạo nhạc được thính giả sành điệu trầm trồ "không một nốt lạc"!

Bệnh tật khiến ông chỉ còn nói được 3 - 4 từ. Mấy năm cuối đời, ông đã ngưng viết. Tháng 3 - 2011, nhân dịp nhà thơ tròn 80 tuổi, Thụy Điển xuất bản Toàn tập tác phẩm Tomas Tranströmer.

"Bầu trời sáng áp vàng trán vào bức tường

Như cát lời nguyện cầu cho khoảng trống

Khoảng trống nghiêng mặt về phía ta

Thầm thì:

- Ta không rỗng, ta luôn luôn mở".

Vĩ thanh

Các vị viện sĩ Thụy Điển đã quá thận trọng, trì hoãn hàng chục năm mới quyết định vinh danh người đồng hương của mình, và may mà lúc công bố quyết định, Tomas Tranströmer vẫn kịp nhờ người bạn đời nói lời cảm ơn ngắn ngủi.

Tomas Transtromer trở thành đại biểu Thụy Điển thứ 8 được nhận giải thưởng danh giá Nobel văn học để một lần nữa chứng minh hùng hồn rằng: Sáng tạo bằng một ngôn ngữ tuy không phổ biến vẫn có thể giành được sự công nhận từ khắp năm châu.

Thơ Tomas Transtrómer (Thụy Điển)

Nhà tù

(Thơ viết từ trại giam phạm nhân chưa thành niên ở Helbyu)

Cánh cổng sắt nhắc lên
chúng tôi vào hun hút sân trong
vào tiết trời khác lạ

Tiếng thi công huyền ảo,
tháp canh nhô chóp nhọn như kim
khiến rừng sâu đậm nhạt

Đèn hắt bóng lên tường
ruồi muỗi nhìn thấy một vết đen
thứ ánh sáng không thực

Họ khuấy động âm ĩ
làm thời gian lẫn lộn lung tung
để trôi đi nhanh hơn

Kẻ trốn trại bị bắt
đốc lộn trơ đáy túi ra trình
đây, tang chứng rành rành

Uống xong một suất sữa
cu cậu bèn nằm lả, thiếp đi
nhà đá - bà mẹ đá

Đêm, xe tải chạy qua
khiến giấc mơ của những người tù
bất chợt run bắn bật.

Điều bí ẩn kỳ vĩ

Con hươu nằm hong nắng...
lũ ruồi giương vòi tựa kim châm
đính vào đất bóng râm

Tôi - một cuộc cờ nhanh.
Trước tôi, thần chết phải nghiêng mình
để biết đường hóa giải

Thình lạng màu tàn tro...
Gã khổng lồ xanh vụt lướt qua,
Tự biển về, gió lạnh

Mặt trời tháng Mười một...
bóng tôi in bát ngát chập chờn
rời tan biến như không

Bức tường không tin cậy...
bay đến rồi vội vã bay đi
lũ bồ câu vô tri

Trong trưa hè nắng đốt
tôi leo lên đến tận đỉnh đồi
đàn dê đang ngoạm lửa

Ra ban công tôi đứng
làm tù binh của những tia nắng -
thấy mình hóa cầu vồng.

**Đăng Bấy dịch qua bản tiếng Nga
của A.Kudriavitsky**

Nhịp nhanh (Allegro)

Chơi nhạc Hai-đơn cuối một ngày đen đui
thấy trong lòng tay hơi ấm nhẹ lan
Búa gõ êm êm. Nhún nhảy phím đàn.
Thanh âm xanh tươi, êm đềm, rộn rã.

Thanh âm nói rằng tự do vẫn có
rằng có người không nộp thuế cho quan.

Đút tay vào túi quần nhạc sĩ Hai-đơn
tôi bắt chước ông, điềm tĩnh nhìn thế giới.

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

Giương ngọn cờ Hai-đơn, tôi muốn nói:
"Chúng ta không quy hàng.
Chúng ta muốn yên hàn".

Âm nhạc - ngôi nhà pha lê trên sườn núi,
nơi đá bay bay, nơi đá lăn lăn.

Và đá cứ lăn, xuyên qua tất cả
mà ngôi nhà cửa kính vẫn vẹn toàn.

Franz Joseph Haydn (1732 - 1809): nhạc sĩ cổ điển Áo.

Hàn Kỳ -

"Hóa thân thành một cánh đồng trong thơ"

MAI THUẬN

Ngọc Hà là địa danh của một làng trong số "Thập tam trại" - mười ba làng bao quanh Hồ Tây, chuyên sản xuất những nhu yếu phẩm cung cấp cho kinh thành Thăng Long xưa. Nghề trồng hoa có từ lâu đời, cho đến những năm 1970, làng Ngọc Hà vẫn còn là một làng trồng hoa, cung cấp hoa tươi trong nội thành Hà Nội. Hàn Kỳ, tên thật là Nguyễn Ngọc Kỳ, sinh ngày 29-9-1949, may mắn được sinh ra và lớn lên giữa làng hoa thơ mộng đó. Chất thanh lịch của người Hà Nội, sự mẫn cán của một người ham đọc sách, ham học hỏi, cộng với sự ngọt ngào lãng mạn của người con xứ hoa đã tạo nên chất thơ Hàn Kỳ hào hoa, bay bổng mà sâu sắc, trí tuệ, ấm áp nhân văn. Ông là hội viên Hội Văn học Nghệ thuật các dân tộc thiểu số Việt Nam, hội viên Hội Văn học Nghệ thuật Lạng Sơn, Trưởng chi hội Thơ Hội Văn học Nghệ thuật Lạng Sơn.

Học hết lớp 8 sang lớp 9, Hàn Kỳ và nhiều bạn bè cùng trang lứa được tổng động viên đi bộ đội, mang sức trẻ cống hiến cho sự nghiệp giải phóng quê hương đất nước. Vốn là người yêu văn chương từ khi còn là học sinh nhỏ tuổi, Hàn Kỳ đã sớm cầm bút sáng tác. Đang tuổi ăn tuổi ngủ, lại ở môi trường quân đội với tính kỷ luật cao và nhiều gian khó đã mang lại cho ông những trải nghiệm thú vị. Những bài thơ đầu tay của ông ra đời trong môi trường đó.

Mười năm trong quân ngũ (1967 - 1977), đi nhiều, hoạt động cách mạng khó khăn gian khổ, có lúc nguy nan (năm 1967 ông bị thương khi mới vừa nhập ngũ; đến năm 1969 ông lại bị thương nặng), Hàn Kỳ ngày một trở nên chín chắn hơn, sâu sắc hơn từ cách nghĩ đến cách viết. Thời kỳ chiến tranh, thơ văn

Một số tác phẩm đã xuất bản của tác giả Hàn Kỳ.

Ảnh: MAI THUẬN

của ông thường xuyên được đăng tải trên các tờ báo cách mạng. Thời bình, ông càng say sưa viết nhiều hơn, cống hiến nhiều hơn cho văn học nghệ thuật. Mỗi bài thơ mà ông viết lên đều là những lời rút ra từ gan ruột, ông luôn cân nhắc, nâng niu, trân trọng từng con chữ. Dù là thơ viết về mẹ, về tình yêu đôi lứa, về Đảng, cách mạng, hay về cảnh đẹp quê hương thì thơ của ông có nét nghệ thuật riêng, mang dấu ấn Hàn Kỳ.

Từ 1994 đến nay, người thương binh hạng 4/4 Nguyễn Ngọc Kỳ đã xuất bản 6 tập thơ: *Lặng lẽ* (1994); *Mạch ngầm* (1997); *Hát gọi hoa trời* (2001); *Hạt tình* (2006); *Vòng tay yêu thương* (2008); *Lời biển gọi* (2016). Với những sáng tạo, cống hiến của mình, Hàn Kỳ đã nhận được 6 giải thưởng văn học của Trung ương và tỉnh, trong đó có 3 giải thưởng văn học nghệ thuật Hoàng Văn Thụ do UBND tỉnh Lạng Sơn tặng (qua các năm 1995, 2000, 2010).

Trong số những giải thưởng mà ông nhận được, ông tâm đắc nhất là giải A giải thưởng Cuộc thi sáng tác văn học cho thiếu nhi tỉnh Lạng Sơn, do Ủy ban Bảo vệ chăm sóc thiếu nhi Lạng Sơn và Hội Văn học Nghệ thuật Lạng Sơn phối hợp tổ chức năm 1993, với chùm thơ 4 bài (*Cổ tích*, *Chim chích*, *Đổi thoại*, *Dự cảm*). Còn "*Hát gọi hoa trời*" và "*Vòng tay yêu thương*" là hai tập thơ mà ông thấy tự hào nhất. Đây là những tập thơ ông viết về các cháu thiếu nhi, vốn là mảng đề tài luôn được quan tâm nhưng rất khó viết. Làm thơ cho thiếu nhi, người viết phải giữ được tình cảm và lời thơ trong trẻo: Thơ phải trong sáng, nhân văn, có tính giáo dục, nhưng phải đạt đến sự hồn nhiên ngây thơ của lứa tuổi thiếu nhi. Có như vậy các cháu mới dễ dàng đón nhận và lĩnh hội. Muốn đạt tới sự sáng trong, hồn nhiên đó, nhiều khi nhà thơ phải biết hóa thân thành đứa trẻ thơ ngây, ngộ nghĩnh, đáng yêu, tâm hồn tươi sáng như tấm gương không chút vẩn đục. Đọc thơ cho thiếu nhi của Hàn Kỳ, ta dễ dàng bắt gặp những phút hồn nhiên như thế: "*Ghép từng chùm giấy đỏ/Thành đóa hoa mặt trời/Bàn tay cầm tia nắng/Tha hồ đi dạo chơi*" (*Bức tranh ghép giấy*); "*Gà trống choai tập hát/Đứng giữa ngã ba đường/Giọng điệu thì vênh ngang/Nghe lại rè nữa chứ/Bạn bè trêu tức quá/Nhảy lên đá lung tung...*" (*Hát gọi hoa trời*); "*Chị tập làm cô giáo/Vừa học lại vừa chơi/Em còn chưa biết nói/Dang hai tay thay lời*" (*Vòng tay yêu thương*).

Hàn Kỳ chia sẻ: "*Tập thơ Lặng lẽ* được chia làm ba phần, thì riêng phần *Học trò ra*

trận còn nhớ mẹ bao gồm 16 bài được tôi viết trong thời kỳ mới vào quân ngũ!". Có lẽ chính vì vậy mà cảm xúc nhớ nhà, nhớ người thân của người lính mới nhập ngũ được thể hiện rõ nét qua từng bài thơ, từng con chữ. Đó là tình cảm của anh lính trẻ dành cho người mẹ yêu thương, đồng thời cũng là lời oán trách chiến tranh xâm lược: "*Mẹ tiễn con lên đường/Cây bao lần thay lá/Áo con trăm lần vá/ Vắt tay mẹ nâng niu*" (*Thư gửi mẹ*); "*Trong máu lửa con tìm ra chân lý/Giá làm người và giá tự do/Giá chiếc nôi đưa kéo kẹt một câu hò/Bống cắt ngang cuộc đời máu đỏ*" (*Học trò ra trận con nhớ mẹ*); "*Có gì vui hơn nổi lòng người mẹ/Bấm đốt ngón tay tính ngày đón dâu/.../Có tiếng máy bay gầm rú điên cuồng/Xé rách mùi hương ngây ngất*" (*Mùa cưới*). Đó còn là tình cảm sáng trong của chàng trai mới lớn dành cho người bạn gái mà anh quý mến: "*Anh chưa yêu. Anh từ biệt mái trường ra đi quá sớm/Lỗi bởi quân thù có phải lỗi anh đâu/Sương nắng Trường Sơn bom thù vây cản/Mười bảy tuổi xuân nghe đạn réo trên đầu*" (*Với nàng thơ*). Một chút băng khuâng, một chút tiếc nuối, nhẹ nhàng mà trân quý. Tình cảm đầu đời như ngôi sao sáng theo anh đi khắp mọi nẻo đường chiến trận, là động lực để người lính Nguyễn Ngọc Kỳ vượt qua mọi hy sinh, gian khó: "*Em là chất màu diệp lục/Trên pháo, trên hầm, trong lòng dịu mát*" (*Người thương binh hai mươi tuổi*); "*Súng trong tay ta giữ lời thề/Bát ngát bao la bốn bề sông núi/ Với Tổ quốc những ngày đi không mỏi/Ta vẫn có nàng thơ sống ở trong tim*" (*Đứng gác*). Đặt tựa đề "*Học trò ra trận còn nhớ mẹ*", là do Hàn Kỳ tự thấy những bài thơ đầu tay của ông còn "non" về nghệ thuật, còn có "nét trẻ con" trong từng cảm xúc và cách thể hiện, còn là "thơ học trò". Chính sự khiêm tốn, ham học hỏi và sáng tạo này đã giúp cho thơ ông ngày càng trưởng thành, chín chắn hơn.

Bài thơ bày tỏ rõ nét nhất tình yêu thơ của Hàn Kỳ, theo tôi là bài *Với người tri kỷ*: "*Tìm người trên cánh đồng thơ/.../Tìm người giữa mọi con người/.../Tìm người nắng lọc qua*

VĂN NGHỆ

xứ Lạng-Số 297-07/2018

mưa/Cầu vòng thắm sắc gió đưa xuân về/Khởi nguồn nuôi dưỡng đam mê/Bến nhân gian đón người về gương trong/Tri ân, tri kỷ dãi lòng/Hóa thân thành một cánh đồng trong thơ". Yêu thơ bằng một tình yêu thiết tha, say đắm, Hàn Kỳ luôn tự khám phá, tự sáng tạo, tự làm mới mình trong thơ. Đọc thơ Hàn Kỳ, rất nhiều bài ta thấy có cả sự "hóa thân, nhập thân", tác giả hòa mình trong không gian, thời gian và trong từng con chữ, "Hóa thân bay đến cõi trời tự do" và "Hóa thân thành một cánh đồng trong thơ".

Cánh đồng thơ của Hàn Kỳ có sự đa dạng về ngôn ngữ và màu sắc. Đỗ Lâm Hà từng viết về Hàn Kỳ trong bài tiểu luận phê bình "Con đò cập bến sông thơ" (Tập Cửa tin, NXB Hội Nhà văn 2017): "Tư tưởng nghệ thuật và lối thi pháp thơ Hàn Kỳ từ đây đã có sự canh tân bài bản cho hợp với bạn đọc đương thời. Thơ ông đã hòa quyện giữa tinh hoa thi pháp truyền thống với những nét mới thi pháp

đương đại"; "Tứ thơ có tầm khái quát, quan sát sự vật tinh tế, cảm xúc chín đến độ thăng hoa mới chấp bút nên chương. Có lẽ Hàn Kỳ là một trong số người cầm cờ tiên phong canh tân thơ trên thi đàn Xứ Lạng quê hương".

Đọc thơ Hàn Kỳ ta cảm nhận đủ các cung bậc cảm xúc: man mác, nhẹ nhàng, sâu lắng, buồn, vui, lo lắng, băn khoăn trăn trở, đau đớn xót xa v.v... nhưng tựu chung lại có thể nhận thấy một sắc màu tươi sáng bởi "Người thơ đưa nắng ban ngày vào đêm" (Thiên), một cái kết mở cho tương lai, kể cả những lúc tham gia chiến trận, cận kề cái chết: "Trước giờ súng nổ/Anh nghĩ gì không/Hương bưởi ngát rừng/Quyện từng ngọn sủng" (Hoa bưởi). Đây chính là tinh thần lạc quan của anh bộ đội Cụ Hồ, đã thấm nhuần trong tư tưởng thi nhân ngay từ những ngày đầu cầm bút. Tinh thần lạc quan đó đã theo ông đi suốt cuộc đời, để tạo nên một cánh đồng thơ Hàn Kỳ tươi sáng.

Mùa cỏ lau

Ảnh: TRỊNH QUỐC TOẢN

TẾT SO LOỘC CỦA NGƯỜI TÀY, NÙNG LẠNG SƠN

LÝ VIỆT TRƯỜNG

Tết so loọc của người Tày và Nùng diễn ra vào ngày mùng 6 tháng 6 âm lịch. Trong quan niệm của người Tày, Nùng đây là một lễ tết gắn với tín ngưỡng nông nghiệp, diễn ra lúc lúa đã mọc xanh tươi. Trong ngày tết này, đồng bào sắm xôi gà để cúng thần ruộng, thần trâu... và cầu mong cây lúa phát triển tốt tươi, mùa màng bội thu. Trong bối cảnh hiện nay, khi lịch thời vụ đã khác, thay vì canh tác lúa 1 vụ người ta canh tác 2 vụ lúa một năm. Cùng với sự thay đổi đó, những ý nghĩa tín ngưỡng của lễ tết cũng có những thay đổi nhất định. Tuy nhiên, những giá trị văn hóa cốt lõi của tết so loọc vẫn được bảo lưu, truyền lại cho thế hệ hôm nay và mai sau.

Tết so loọc của người Tày, Nùng có lẽ được nhắc đến lần đầu tiên trong công trình *Văn hóa Tày, Nùng* của các tác giả Lã Văn Lô và Hà Văn Thư (1984). Bởi lẽ trong các công trình viết về văn hóa Tày và Nùng xuất bản trước đó như *Sơ lược giới thiệu các nhóm dân tộc Tày, Nùng, Thái ở Việt Nam* của các tác giả Lã Văn Lô và Đặng Nghiêm Vạn (1968), *Các dân tộc ít người ở Việt Nam* (Các tỉnh phía Bắc) của Viện Dân tộc học (1978; 2014), phần viết về các dân tộc

Xay bột làm bánh

Ảnh: LÝ VIỆT TRƯỜNG

Tày và Nùng chúng tôi không thấy các tác giả nhắc đến tết so loọc nói riêng và một số lễ tết khác.

Trong công trình *Văn hóa Tày, Nùng*, phần viết về những ngày hội ngày tết truyền thống các tác giả Lã Văn Lô - Hà Văn Thư (1984) đã dành hơn 3 trang sách để viết về một loạt tết như: tết đầu

VĂN NGHỆ

xứ Lạng-số 297-07/2018

năm âm lịch; tết mừng 3 tháng 3, tức là tết thanh minh; tết mừng 5 tháng 5, tức là tết đoan ngọ; tết mừng 6 tháng 6; tết rằm tháng bảy, tức là tết slíp slí; tết rằm tháng tám, tức là tết trung thu; tết mừng 9 tháng 9; tết mừng 10 tháng 10; tết đông chí. Phần viết về tết so lọc hai tác giả cho rằng đây là tết cúng thần ruộng, thần trâu, tiến hành cầu mong các vị thần giúp bảo vệ mùa màng và gia súc (Lã Văn Lô - Hà Văn Thư 1984: 39-42).

Tiếp theo đó, tết so lọc được đề cập trong công trình viết về dân tộc Nùng của tác giả Hoàng Nam (1992). Trong công trình này, tác giả cho rằng tháng sáu, khi cấy đã xong, đồng bào ăn tết mừng 6 tháng 6 cúng thần ruộng, thần trâu. Hôm đó các khu ruộng thường cắm những mảnh giấy trắng nhuộm tiết gà... với mong muốn bảo vệ mùa màng (Hoàng Nam 1992: 160).

Trong công trình Địa chí Lạng Sơn (1999) và Địa chí Cao Bằng (2000), các tác giả đề cập đến tết so lọc như là một nghi lễ cúng thần ruộng và thu vía trâu. Sau khi tết so lọc diễn ra, người ta cho trâu nghỉ ngơi, ăn no để bồi bổ sức khỏe (Địa chí Lạng Sơn 1999: 596; Địa chí Cao Bằng 2000: 551).

Tác giả Y Phương (2009), gọi tết so lọc bằng một cái tên khác, gọi hình hơn, mang chất văn hơn, đó là *tết khoăn vại* (vía trâu). Trong bài viết về tết khoăn vại với tên gọi còn có một cái tết vía trâu tác giả đã mô tả lại cái tết so lọc với việc cúng vía cho con trâu, mổ cáy tắc (gà choai) cho trẻ con mang theo chăn trâu. Tác giả cho rằng tết khoăn vại gọi cho con người lòng biết ơn sâu sắc với tất cả những ai đã giúp mình thoát qua cơn đói khát (Y Phương 2009: 61- 67).

La Công Ý (2010) gọi tết so lọc là tết gọi hồn trâu bò (nèn khoăn vại). Tác giả cho rằng tết này được tổ chức vào ngày mồng 6 tháng 6 âm lịch, khi vụ gieo cấy kết thúc,

với ý nghĩa gọi hồn, thu vía cho trâu bò sau một thời gian dài kéo cày, kéo bừa, làm lụng vất vả, khó nhọc. Lễ vật trong ngày tết này là bánh dậm và bánh gai, và nhiều nơi còn cúng canh núc nác với hai mẩu ở hai đầu trông như khúc xương cẳng trâu. Cùng với đó, trong ngày lễ này người ta làm cây tiền bằng giấy màu, vẩy vào đó vài giọt máu chó hoặc gà, rồi đem cắm bên cạnh tất cả các rãnh nước chảy vào ruộng với ý nghĩa tẩy trừ uế tạp, xua đuổi ma quỷ, ngăn không cho chúng đến phá hoại mùa màng (La Công Ý 2010: 340-341).

Nhà nghiên cứu Hà Đình Thành cho rằng tết so lọc là dịp công việc cày bừa, cấy hái đã xong. Công việc trước mắt là chăm sóc lúa, cầu trời mưa thuận gió hòa. Trong lễ cúng thần ruộng, người ta sửa lễ xôi gà để cúng thần Nông và cắm những

Bánh dậm - món bánh thường được làm trong dịp tết so lọc

Ảnh: LÝ VIỆT TRƯỜNG

VĂN NGHỆ

Số 297-07/2018 - xứ Lạng

Mùa gặt

Ảnh: TRẦN BẦY

mảnh giấy nhuộm tiết gà hay tiết chó ngoài ruộng để xua đuổi ma quỷ phá hoại mùa màng. Ngoài ra đây cũng là dịp cúng thu vía trâu, từ sau lễ này trâu được nghỉ ngơi, ăn no, bồi bổ sức khỏe (Hà Đình Thành 2010: 464 - 465).

Lễ thượng điền là tên gọi tết so loọc của nhà thơ Dương Thuần (2012). Trong công trình Văn hóa Tày ở Việt Nam và tiến trình hội nhập thế giới phần viết về các tết trong năm, nhà thơ đã dành cho tết so loọc cái tên tết thượng điền. Dịp tết này, người ta ngoài cắm những tờ giấy nhuộm máu ở ruộng để xua đuổi ma quỷ, sâu bệnh phá hoại mùa màng; còn cho hoa chuối và một ống nước vào trong lòng để cầu mong hòa cốc phong đăng, mùa vụ bội thu (Dương Thuần 2012: 133-134).

Những công trình trên đây mặc dù đã đề cập đến thời gian và ý nghĩa của tết so

loọc, nhưng hầu như các tác giả mới chỉ dừng lại ở việc đề cập khái lược. Trong tất cả các công trình trên, tết so loọc mới chỉ được đề cập ở dạng tĩnh, ít biến đổi. Ngoài ra tết không phải là đối tượng nghiên cứu chính, nên không tránh khỏi những sơ sài. Nhận thức được như vậy, nên bài viết này coi tết so loọc là đối tượng nghiên cứu chính, để từ đó ngoài việc mô tả diễn trình nghi lễ, chúng tôi còn tiến hành phân tích những lớp ý nghĩa ẩn đằng sau lễ tết này. Cùng với đó, với mong muốn nhìn nhận sự vật, hiện tượng luôn chuyển động, nên trong bài viết này chúng tôi còn quan tâm đến khía cạnh biến đổi của tết so loọc trong bối cảnh hội nhập hiện nay.

Lạng Sơn: địa bàn cộng cư của hai dân tộc Tày và Nùng

Diện tích của tỉnh là 8.320,2 km². Lạng Sơn là một tỉnh miền núi nhưng có địa thế

tương đối thấp, ít núi trung bình và không có núi cao. Tỉnh có độ cao trung bình là 252m so với mực nước biển, nơi thấp nhất là 20m ở phía nam huyện Hữu Lũng, trên thung lũng sông Thương; nơi cao nhất là đỉnh núi Phia Mè, với độ cao 1.541m. Hướng dốc của địa hình tương đối đa dạng và phức tạp, địa hình chia làm hai nửa là nửa phía đông và nửa phía tây. Địa hình thể hiện khá rõ rệt tính chất phân bậc. Khí hậu của tỉnh thể hiện khá rõ rệt tính chất nhiệt đới gió mùa, với mùa đông tương đối dài (5 tháng) và khá lạnh (nhiệt độ trung bình tháng 1 từ 12°C - 15°C (Địa chí Lạng Sơn 1999: 9-11).

Tính đến năm 2011, số dân của tỉnh là 741.200 người, mật độ 89 người/km². Theo Địa chí Lạng Sơn về dân cư, dân tộc Nùng chiếm hơn 43% dân số, dân tộc Tày chiếm gần 36% dân số, dân tộc Kinh chiếm hơn 15% dân số, còn lại là các dân tộc Dao, Sán Chay, Hoa... (Địa chí Lạng Sơn 1999: 124). Người Tày và Nùng có số dân đông nhất trong các tộc người thiểu số ở Việt Nam. Theo tài liệu thống kê năm 2009, số lượng người Tày là 1.626.392 người (đứng sau tộc người Kinh), người Nùng là 968.800 người (đứng thứ 6 sau tộc người Kinh). Hai dân tộc này đã sinh sống cộng cư từ lâu đời trên mảnh đất Lạng Sơn. Người Tày cổ (bao gồm người Tày và Nùng) là những cư dân đầu tiên có công khai phá đất đai, xây dựng nên bản còn ở tỉnh Lạng Sơn nói riêng và vùng Đông Bắc nói chung (Hoàng Nam 2015: 87-91). Hai dân tộc Tày và Nùng đã cộng cư cùng nhau từ lâu đời và tạo ra một nền văn hóa chung. Với lịch sử cộng cư lâu đời người dân tỉnh Lạng Sơn có một nền văn hóa rất phong phú và đa dạng, một trong số đó là văn hóa lễ tết.

Tết so loọc một biểu hiện của tín ngưỡng nông nghiệp

Tết so loọc được tổ chức vào ngày mùng 6 tháng 6 âm lịch, gắn với khí tiết tiểu

thử, lúc này thời tiết đang vào độ oi bức nhất của mùa hè. Theo lịch sản xuất truyền thống, khi đồng bào canh tác mỗi năm một vụ lúa, thì đây đang là lúc cây lúa phát triển xanh tươi.

Trước tết khoảng chục ngày, các chị các mẹ ai nấy đều tất bật chuẩn bị gạo tẻ, lá chuối để làm bún, làm bánh tẻ (gần giống bánh giò). Để bún và bánh tẻ ngon, phải chọn loại gạo thu hoạch từ mùa trước, hạt trắng và mẩy, khi xay bột mịn. Sau khi gạo được xay với nước thành bột thì cho vào nồi vừa đun vừa quấy đến khi bột quánh lại như hồ thì bắc xuống nhanh chóng cắt lá chuối để gói, lấy lạc rang với hành và gia vị cho vào trong làm nhân; sau khi gói xong thì cho vào nồi đun đến khi lá chuyển màu và héo là chín. Khác với làm bánh tẻ, cũng xay gạo với nước thành bột, nhưng không đem đun mà cho vào túi vải ép cho bớt nước; sau khi chế biến bột xong, bước quan trọng nhất của việc làm bún là đem bỏ vào khuôn bún; khuôn ép bún phải được đặt trên một chảo nước sôi, để khi ép bún sẽ chảy vào chảo nước, đợi khi bún vừa chín tới thì vớt bún ra; sau khi bún nguội đem phơi cho bún khô. Việc làm bún mất rất nhiều công sức, nên thường vài nhà cùng giúp nhau làm.

Buổi chiều hôm áp tết (mùng 5 tháng 6 âm lịch) mọi người trong bản ai nấy đều tất bật sắm sửa để gia đình có một cái tết so loọc đầy đủ nhất. Các mẹ, các chị rủ nhau xay bột làm bánh tẻ, nặn bột làm bún; những người đàn ông tụm nhau lại để cùng nhau thịt lợn, tiếng lợn kêu eng éc vang động núi rừng; đám trẻ con đưa thì háo hức theo chân các mẹ, các chị ăn bún nóng, đưa lại bám theo bố xem quay lợn, đợi chờ lợn chín để được ăn chiếc đuôi thơm phức. Không khí hôm trước tết cứ rộn ràng như

thế từ sáng tới tận tối muộn, trời càng về khuya những đóm lửa quay lộn càng sáng, bức tranh bản còn càng đẹp đẽ.

Ngày tết so loọc người ta dậy thật sớm, ngoài những công việc hàng ngày, gia chủ phân công công việc cho từng người. Người thì đi chia phần lợn quay, người sắm sửa lễ vật cúng tổ tiên. Lễ vật cúng tổ tiên trong dịp này bao gồm thịt lợn quay, thịt vịt, bánh tẻ, bún, hương, rượu, vàng mã (chỉ xèn)...

Sau khi cúng tổ tiên xong, cả nhà sẽ sửa soạn lễ vật để gia chủ mang ra cúng thần ruộng. Lễ vật cúng thần ruộng bao gồm một vài cây tiền cắt bằng giấy màu, nhuộm vào cây tiền vài giọt máu gà... những lễ vật này sẽ được cắm ở thửa ruộng gần nhà và rãnh nước chảy vào ruộng. Đồng bào tin rằng, việc tế cây tiền có ý nghĩa là dâng cúng tiền (vật chất) cho thần ruộng, với mong muốn thần ruộng sẽ phù hộ cho một mùa màng bội thu. Ngoài ra, đồng bào quan niệm tiết gà có thể xua đuổi được ma quỷ, vậy nên đồng bào nhuộm tiết gà vào cây tiền để xua đuổi ma quỷ khỏi phá hoại mùa màng.

Trong ngày tết so loọc, ngoài cúng thần ruộng người Tày và Nùng còn cúng vía trâu. Đồng bào quan niệm rằng, trong thời gian vừa qua trâu bò đã vất vả vì con người, sáng dậy sớm kéo cày, kéo bừa... Vậy nên, trong ngày tết này người ta gọi hồn cho trâu bò, để trâu bò được khỏe mạnh. Lễ vật trong lễ cúng không thể thiếu đoạn cành núc nác với hai máu ở hai đầu, giống như xương cẳng trâu. Đồng bào tin rằng, cúng đoạn cây núc nác này sẽ giúp cho xương trâu bò chắc khỏe.

Ngoài ra, cũng trong ngày tết này cha, mẹ còn thịt con gà choai (cáy tắc) cho trẻ con mang theo làm thức ăn khi đi chăn trâu. Đồng bào quan niệm rằng, trong dịp tết này

cho đứa trẻ ăn thịt con “cáy tắc” thì đứa bé sẽ mau trưởng thành và mạnh mẽ. Điều này cũng tương tự như việc ăn thịt các loài vật thiêng ở các dân tộc khác, với mong muốn người ăn thịt vật thiêng vào sẽ gặp nhiều may mắn.

Sau khi cúng thần ruộng, vía trâu xong cả nhà sẽ ngồi lại cùng nhau ăn một bữa cơm sum họp thật đầm ấm. Mọi người cùng nhau kể lại những khó khăn trong một mùa sản xuất, để cả nhà cùng nhau chia sẻ những vất vả; ông bà sẽ truyền trao cho con cháu những kinh nghiệm quý báu trong sản xuất, đó là sự truyền trao kho tàng tri thức dân gian giàu giá trị; cha mẹ dạy con cháu những điều hay lẽ phải, dạy chúng phải biết yêu quý thiên nhiên, trân trọng tất cả những ai đã giúp đỡ mình trong cuộc sống, kể cả động vật như loài trâu; con cháu được nghe người lớn tuổi chỉ bảo, được sống trong sự quan tâm của cha mẹ, được tắm mình trong không gian văn hóa Tày và Nùng đậm đà bản sắc dân tộc. Như vậy, bữa cơm này đã không còn đơn thuần là bữa ăn bình thường, mà trở thành bữa ăn cộng cảm, góp phần gắn kết các thành viên trong gia đình lại gần nhau hơn.

Sự biến đổi của tết so loọc trong bối cảnh hội nhập

Tết so loọc là một sinh hoạt văn hóa đặc sắc của người Tày và Nùng, từ chính những sinh hoạt của tết chúng tôi nhận thấy tết là nơi góp phần sản sinh, sáng tạo và bảo lưu những giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp. Trong bối cảnh hội nhập hiện nay, cùng với sự thay đổi của mọi mặt, tết cũng đang có những biến đổi mạnh mẽ.

Thay đổi đầu tiên và dễ dàng nhận thấy nhất là thời gian ăn tết so với lịch thời vụ. Trước đây, mỗi năm người Tày và Nùng tỉnh Lạng Sơn chỉ canh tác một vụ lúa, nhưng từ

VĂN NGHỆ

xứ Lạng-số 297-07/2018

những năm 80 của thế kỷ XX, sau khi áp dụng tiến bộ khoa học kỹ thuật vào sản xuất, nhất là việc đưa giống lúa ngắn ngày vào canh tác, đồng bào đã chuyển từ cấy lúa một vụ (từ tháng 4-5 đến tháng 9-10 âm lịch) sang cấy lúa hai vụ (vụ thứ nhất, từ tháng 3 đến cuối tháng 6 đầu tháng 7 âm lịch; vụ thứ hai, từ tháng 7 đến cuối tháng 9 đầu tháng 10 âm lịch). Do sự thay đổi của lịch thời vụ, nên tết so loọc chưa phải là lúc con trâu được nghỉ ngơi, vậy nên việc cúng vía trâu đã được một số vùng chuyển sang tết slíp slíp (tết 14 tháng 7 âm lịch), hoặc một số nơi thì lược bỏ.

Thay đổi thứ hai, hiện nay người dân đã áp dụng khoa học kỹ thuật vào sản xuất, cơ giới hóa canh tác, nên số lượng trâu ở một số địa phương của tỉnh Lạng Sơn giảm đáng kể, ví dụ như ở xã Thạch Đạn chỉ còn chưa đến 100 con, vậy nên trẻ con ít phải đi chăn trâu. Ngoài ra, hiện nay trẻ con đi học rất sớm, từ 3 tuổi đã đi học mẫu giáo, lớn lên đến 6 tuổi vào học tiểu học, rồi trung học, trung học phổ thông... nên các cháu rất ít khi được đi chăn trâu. Từ những nguyên nhân trên, nên việc nuôi và thịt “cáy tắc” đã không còn xuất hiện trong ngày tết so loọc.

Thay đổi thứ ba, do việc làm bún mất rất nhiều thời gian, nên dịp tết so loọc bây giờ người ta rất ít khi làm bún. Bởi lẽ muốn ăn bún, họ chỉ cần ra chợ mua, vừa nhanh vừa đỡ mất công.

Mặc dù có những biến đổi trên, nhưng những giá trị văn hóa truyền thống của tết so loọc vẫn được bảo tồn. Hàng năm ngày tết này người dân vẫn làm bánh tẻ, vẫn thịt lợn quay, vẫn cúng thần ruộng... Và con em người Tày, Nùng khi lớn lên, dù có đi học tập, làm ăn xa người ta vẫn còn lòng nhớ quê hương mỗi khi tết so loọc về. Như vậy, chúng tôi có thể khẳng định rằng dù xã hội có biến đổi đến đâu, tết vẫn sẽ tồn tại, bởi

tết không chỉ là nơi sản sinh, sáng tạo, bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa, mà tết còn là chất keo góp phần gắn kết con người gần gũi nhau hơn./..

Tài liệu tham khảo

1. Lê Minh Anh - Mông Thị Quý (2016), “Tết Thanh minh của người Tày ở xã Xuân Trường, huyện Bảo Lạc, tỉnh Cao Bằng”, Tạp chí *Bảo tàng & Nhân học*, số 3/2016, trang 57- 63.
2. Toan Ánh (2012), *Nếp cũ: tìm hiểu phong tục Việt Nam qua nếp cũ gia đình và lễ - tết - hội hè*, Nxb Trẻ.
3. *Địa chí Lạng Sơn* (1999), Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
4. Lã Văn Lô - Đặng Nghiêm Vạn (1968), *Sơ lược giới thiệu các nhóm dân tộc Tày - Nùng - Thái ở Việt Nam*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.
5. Lã Văn Lô - Hà Văn Thư (1984), *Văn hóa Tày - Nùng*, Nxb Văn hóa, Hà Nội.
6. Vi Lê Minh (2012), *Lễ tết Trung Quốc*, Nxb Truyền bá ngũ châu - Nxb Tổng hợp thành phố Hồ Chí Minh.
7. Hoàng Nam (1992), *Dân tộc Nùng ở Việt Nam*, Nxb Văn hóa Dân tộc, Hà Nội.
8. Lý Viết Trường (2017), “Tục thờ Thổ công trong tết Nguyên đán của người Tày, Nùng xã Thạch Đạn, huyện Cao Lộc”, Tạp chí *Văn nghệ Xứ Lạng*, số 280 (02/2017), trang 48-52.
9. Ủy ban nhân dân xã Thạch Đạn (2011), *Đề án: xây dựng nông thôn mới xã Thạch Đạn, huyện Cao Lộc, tỉnh Lạng Sơn giai đoạn 2010 - 2020*.
10. La Công Ý (2010), *Đến với người Tày và văn hóa Tày*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.

THỂ LỆ

Cuộc thi và triển lãm ảnh, videoclip "Ấn tượng Lạng Sơn" năm 2018 (Giai đoạn 2)

(Ban hành theo Quyết định số 24b/QĐ-VHNT ngày 19 tháng 3 năm 2018 về việc sửa đổi, bổ sung Thể lệ cuộc thi và triển lãm ảnh, videoclip "Ấn tượng Lạng Sơn" (Giai đoạn 2)

1. Đối tượng tham dự:

- Mọi tầng lớp Nhân dân trong và ngoài địa bàn tỉnh; các nhiếp ảnh gia, nhà quay phim, dựng phim chuyên nghiệp và không chuyên; du khách trong nước và quốc tế;
- Tác giả tham gia là cá nhân hoặc tập thể; tác giả cá nhân đồng thời được tham gia tác giả tập thể; cá nhân tham gia tác giả tập thể thì chỉ được tham gia tối đa 02 tập thể; cá nhân tham gia đồng thời cả cá nhân và tập thể thì tối đa chỉ được tham gia 01 tác giả tập thể (Ban Tổ chức chỉ liên hệ với trưởng nhóm tác giả đối với trường hợp tác giả là tập thể).

2. Chủ đề: "Ấn tượng Lạng Sơn"

3. Nội dung:

- Các tác phẩm ghi lại nét đẹp văn hóa truyền thống, lễ hội, tín ngưỡng, cảnh quan thiên nhiên, đặc sản ẩm thực, các khu, điểm du lịch, khu vui chơi giải trí, nghỉ dưỡng; văn hóa và con người Xứ Lạng:
- Khoảnh khắc văn hóa - tâm linh, hoa đào, ngày tết, lễ hội; thiên nhiên núi đồi, cây và hoa, Người Xứ Lạng;
  - Vẻ đẹp, khám phá điểm du lịch quốc gia thành phố Lạng Sơn; di tích quốc gia đặc biệt Bắc Sơn; Khu du lịch Mẫu Sơn; các di sản văn hóa vật thể và phi vật thể của Lạng Sơn (Múa sư tử Tây Nùng, Lễ hội đền Tả Phủ - Kỳ Cùng; Lễ hội Trò Ngô - Hữu Lũng,...);
  - Biên giới, cửa khẩu ở Lạng Sơn;
  - Trải nghiệm nông thôn, làng quê, làng nghề truyền thống Lạng Sơn;
  - Ẩm thực và phong tục Xứ Lạng...

4. Quy định về tác phẩm dự thi:

4.1. Quy định chung:

- Mỗi tác giả gửi tối đa không quá 05 tác phẩm dự thi đến hết ngày 30/12/2018 và chỉ dùng một tên, một địa chỉ để gửi ảnh (nếu tác giả dùng nghệ danh thì phải ghi kèm theo tên trong chứng minh thư). Tác giả gửi ảnh, videoclip dự cuộc thi và triển lãm vào địa chỉ Email của Ban Công tác hội viên & Sáng tác - Hội Văn học Nghệ thuật tỉnh Lạng Sơn: bancongtachovienls@gmail.com
- Tác phẩm dự thi không được chấp ghép. Tác giả được tăng - giảm màu sắc, độ sáng tối trên ảnh nhưng không làm thay đổi bố cục, nội dung ảnh. Ban Tổ chức sẽ yêu cầu kiểm tra file gốc khi cần thiết. Tác phẩm dự thi phải là tác phẩm chưa từng đạt giải thưởng hoặc triển lãm trong các cuộc thi do tỉnh, khu vực, Trung ương, quốc tế tổ chức.
- Ban Tổ chức không chịu trách nhiệm về các tác phẩm gửi sai quy định và những tranh chấp về quyền tác giả. Nếu phát hiện tác giả vi phạm, Ban Tổ chức sẽ loại toàn bộ số ảnh, videoclip của tác giả đó mà không phải báo trước;
- Ban Tổ chức có quyền từ chối, loại các tác phẩm vi phạm qui định của cuộc thi;
- Thành viên Ban Tổ chức, Ban Giám khảo không được tham gia dự thi;
- Ảnh của tác giả được chọn vào vòng triển lãm và đoạt giải, Ban Tổ chức sẽ thông báo các tác giả phóng ảnh theo yêu cầu và nộp về Ban Công tác hội viên & Sáng tác - Hội Văn học Nghệ thuật Lạng Sơn. Mỗi tác phẩm được chọn triển lãm cần phóng 01 ảnh cỡ 30cm x 45cm, ảnh vuông cỡ 30cm x 30cm, ảnh panorama có cạnh dài không quá 45cm, mỗi ảnh kèm thêm 01 ảnh cỡ 10cm x 15cm (để phục vụ xin giấy phép). Ảnh không dán lên bìa cứng, không ép plastic, không ép mìn... Phía sau mỗi ảnh có dán phiếu tác phẩm đánh máy sạch sẽ được điền đầy đủ thông tin trên một mặt giấy như: tên, tác giả, số điện thoại, địa chỉ liên hệ theo mẫu (bên dưới) vào góc dưới, bên

phải và gửi về Ban Tổ chức cuộc thi tại Ban Công tác Hội viên và Sáng tác, Hội Văn học Nghệ thuật, số 03 - Trần Hưng Đạo - P. Chi Lăng - TP. Lạng Sơn; Điện thoại 0205 3814 624 hoặc 0168 9929 109;

Cuộc thi và triển lãm ảnh, video "Ấn tượng Lạng Sơn" năm 2018

PHIẾU TÁC PHẨM (tác giả tự ghi)

Họ và tên (khai sinh): .....

Nam/Nữ: .....

Nghề nghiệp: .....

Năm sinh: .....

Số CMTND: .....Mã số thuế.....

Địa chỉ liên hệ: .....

Điện thoại: ..... Email: .....

Tên tác phẩm: .....

Địa danh sáng tác tác phẩm: .....

Tổng số ảnh/videoclip dự thi lần 01/lần 02: .....

Tôi cam đoan đây là tác phẩm do tôi sáng tác, không vi phạm bản quyền tác giả./.

- Sau khi triển lãm kết thúc Ban tổ chức không trả lại ảnh tác phẩm, videoclip cho tác giả;

- Ảnh đoạt giải được tính điểm theo quy định của Hội Nghệ sĩ Nhiếp ảnh Việt Nam;

- Ảnh được chọn triển lãm có Giấy chứng nhận của Ban Tổ chức;

* **Lưu ý:** Các tác giả có tác phẩm được chọn vào vòng triển lãm và đoạt giải, do điều kiện ở xa, yêu cầu liên lạc với Ban tổ chức để rửa ảnh đảm bảo thời gian triển lãm. Kinh phí rửa ảnh sẽ trừ vào nhuận treo ảnh của tác giả.

4.2. Quy định về tác phẩm:

4.2.1. Ảnh

- Ảnh dự thi và triển lãm dưới dạng kỹ thuật số, file ảnh định dạng JPG. Kích thước ảnh: cạnh dài nhất tối thiểu là 3000px, cạnh ngắn nhất tối thiểu 2000px, dung lượng không quá 6Mb. (Không được chú thích, ký hiệu và ghi tên tác giả trên ảnh);

- Tác phẩm dự thi không được chấp ghép. Tác giả được tăng - giảm màu sắc, độ sáng tối trên ảnh nhưng không làm thay đổi bố cục, nội dung ảnh.

4.2.2. Videoclip

- Videoclip có chất lượng cao (HD, Full HD,...), định dạng nén H264, thời lượng không quá 05 phút;

- Videoclip có thể quay bằng điện thoại di động, máy chụp ảnh, máy quay phim hoặc flycam. Trường hợp Videoclip được quay bằng điện thoại phải có chế độ khung hình 16:9 (HD);

- Videoclip phải được dàn dựng, biên tập (hoặc nếu không thì phải đảm bảo chuyển tải có chủ ý, có ý đồ rõ ràng) lồng âm thanh, thuyết minh, hướng dẫn, trải nghiệm, nhạc nền (không vi phạm về bản quyền, có thể sử dụng kho nhạc youtube, các website nhạc miễn phí có bản quyền hoặc kho nhạc của các ứng dụng quay phim, biên tập video);

- Videoclip dự thi kèm phải đính kèm:

+ File lời bình sử dụng trong clip (nếu có);

+ Tên tất cả bản nhạc được sử dụng trong Videoclip. Trường hợp là bản nhạc từ nguồn miễn phí, phải có địa chỉ nguồn lấy bài. Trường hợp là bản nhạc phải mua bản quyền phải đính kèm bản photo giấy tờ chứng minh tác giả đã mua quyền được sử dụng bản nhạc;

+ Trường hợp Videoclip có sử dụng một hoặc một vài tư liệu khác, tác giả phải đính kèm bản liệt kê các tư liệu đó, thời gian bắt đầu và kết thúc sử dụng tư liệu trong clip, địa chỉ nguồn tư liệu và bản photo giấy tờ chứng minh tác giả có quyền được sử dụng tư liệu đó trong clip;

- Videoclip nếu có tiếng thì âm thanh phải rõ ràng, dễ nghe; Videoclip dự thi có lời dẫn phải đính kèm bản lời dẫn bằng file word;

- Videoclip dự thi phải đảm bảo tính thực tế chân thật, không vi phạm thuần phong mỹ tục, không vi phạm pháp luật Việt Nam, không ghi tên tác giả và xuất hiện hình ảnh logo của các nhãn hàng, doanh nghiệp;

5. Thời gian nhận tác phẩm dự thi và triển lãm:

- Tên cuộc thi và triển lãm ảnh, Videoclip: "**Ấn tượng Lạng Sơn**" năm 2018
  - Tác giả tham dự cuộc thi và triển lãm gửi file ảnh, Videoclip cho Ban Công tác hội viên & sáng tác - Hội Văn học Nghệ thuật Lạng Sơn trên Email: bancongtachoivienls@gmail.com
  - Mọi thông tin chi tiết xem tại trang thông tin điện tử Hội Văn học Nghệ thuật Lạng Sơn: vanhocnghethuatlangson.org.vn hoặc website: antuong.langson.gov.vn
- Phát động cuộc thi từ 01/01/2018 đến hết ngày 30/12/2018:
- * **Giai đoạn 2:** Từ ngày 08/3/2018 - 30/12/2018.
- Thời gian nhận tác phẩm: Từ ngày 08/3/2018 - 30/12/2018;
  - Thời gian chấm giải: Từ ngày 01/01/2019 - 10/01/2019;
  - Thời gian công bố, trao giải (Sẽ có Chương trình sau);
  - Thời gian Triển lãm: Dự kiến tháng 02 năm 2019.
  - Địa điểm: Dự kiến Bảo tàng tỉnh Lạng Sơn, phường Chi Lăng, thành phố Lạng Sơn, Lạng Sơn.

6. Giải thưởng:

(Giải thưởng cho ảnh riêng, Videoclip riêng. Cơ cấu như nhau)

6.1. Giai đoạn II

- a) Giải do Ban Giám khảo chấm chọn
    - 01 giải Nhất trị giá 8.000.000 đồng và Giấy chứng nhận của Ban Tổ chức.
    - 02 giải Nhì, mỗi giải trị giá 5.000.000 đồng; Giấy chứng nhận của Ban Tổ chức.
    - 03 giải Ba, mỗi giải trị giá 3.000.000 đồng; Giấy chứng nhận của Ban Tổ chức.
    - 05 giải Khuyến khích, mỗi giải trị giá 1.000.000 đồng; Giấy chứng nhận của Ban Tổ chức.
  - b) Giải do độc giả bình chọn
    - 01 giải cho tác phẩm có tổng lượt độc giả bình chọn nhiều nhất (hiện vật trị giá 1.000.000 đồng); Giấy chứng nhận của Ban Tổ chức.
- (Tổng số 33 triệu đồng tiền giải thưởng cho giải ảnh; 33 triệu đồng tiền giải thưởng cho giải Videoclip. Tổng số tiền thưởng giai đoạn II là 66 triệu đồng)*

6.2. Giải Chung cuộc

- a) Giải do Ban Giám khảo chấm chọn
    - 01 giải Nhất trị giá 15.000.000 đồng; Giấy chứng nhận của Ban Tổ chức.
    - 02 giải Nhì, mỗi giải trị giá 10.000.000 đồng; Giấy chứng nhận của Ban Tổ chức.
    - 03 giải Ba, mỗi giải trị giá 6.000.000 đồng; Giấy chứng nhận của Ban Tổ chức.
    - 11 giải Khuyến khích, mỗi giải trị giá 2.000.000 đồng; Giấy chứng nhận của Ban Tổ chức.
  - b) Giải do độc giả bình chọn
    - 01 giải cho tác phẩm có tổng lượt độc giả bình chọn nhiều nhất (hiện vật trị giá 2.000.000 đồng); Giấy chứng nhận của Ban Tổ chức.
- (Tổng số 77 triệu đồng tiền giải thưởng cho giải ảnh, 77 triệu đồng tiền giải thưởng cho giải Videoclip. Tổng số tiền giải thưởng Chung cuộc là 154 triệu đồng. Tổng tiền thưởng toàn giải là 286 triệu đồng).*

7. Hội đồng giám khảo:

- Là các nghệ sĩ Nhiếp ảnh Việt Nam có uy tín và kinh nghiệm trong tổ chức thẩm định và chấm giải.

BAN TỔ CHỨC

THẺ LỆ CUỘC VẬN ĐỘNG

Sáng tác ca khúc về biển xanh quê hương

(Kèm theo Quyết định số 1710/QĐ-BTNMT ngày 28 tháng 5 năm 2018
của Bộ trưởng Bộ Tài nguyên và Môi trường)

I. Mục đích cuộc vận động

- Vận động các nhạc sĩ chuyên nghiệp và không chuyên sáng tác các ca khúc mới giàu tính nghệ thuật, có nội dung và ý nghĩa sâu sắc phục vụ sự nghiệp quản lý, bảo vệ, phát triển bền vững biển và hải đảo Việt Nam trong giai đoạn mới.

- Đẩy mạnh công tác tuyên truyền biển, đảo trong mọi tầng lớp nhân dân và thông qua những ca khúc ca ngợi vẻ đẹp của thiên nhiên, con người vùng biển, đảo, nâng cao tinh thần yêu nước, lòng tự hào dân tộc, ý thức bảo vệ chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ.

- Tăng cường và đa dạng các hình thức tuyên truyền trong lĩnh vực tài nguyên và môi trường.

- Cuộc vận động sáng tác được triển khai rộng rãi, đảm bảo tiết kiệm, thiết thực, hiệu quả, thu hút được đông đảo đối tượng tham gia.

II. Đối tượng tham gia

1. Cuộc vận động sáng tác kêu gọi tất cả các nhạc sĩ chuyên nghiệp và không chuyên, những người yêu thích sáng tác âm nhạc, mọi công dân Việt Nam đang sinh sống, làm việc, học tập, lao động trong và ngoài nước; người nước ngoài đang sinh sống, làm việc, học tập, lao động tại Việt Nam.

2. Thành viên Ban Tổ chức, Hội đồng thẩm định sơ khảo, chung khảo, Ban thư ký không tham gia sáng tác.

III. Yêu cầu tác phẩm tham gia cuộc vận động

1. Quy định về tác phẩm

a) Nội dung

Các tác phẩm tham gia Cuộc vận động tập trung sáng tác vào các chủ đề sau:

- Vị trí, vai trò của biển và hải đảo Việt Nam đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

- Tiềm năng, thế mạnh của biển và hải đảo Việt Nam và vấn đề khai thác, sử dụng bền vững tài nguyên biển, bảo vệ môi trường sinh thái biển và hải đảo.

- Thực trạng môi trường biển hiện nay và công tác giữ gìn, bảo vệ môi trường biển.

- Sự thích ứng của cư dân ven biển và trên các đảo đối với sự biến đổi khí hậu và phòng chống thiên tai.

- Những gương điển hình (tập thể, cá nhân) vượt khó, bám biển, dũng cảm bảo vệ chủ quyền biển đảo Tổ quốc.

- Những gương điển hình (tập thể, cá nhân trong nước và nước ngoài) trong phong trào "Hướng về biển đảo Việt Nam", "Đền ơn đáp nghĩa đối với những cán bộ, chiến sĩ, anh hùng hy sinh vì chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ, lãnh hải Việt Nam"; phong trào ủng hộ "Quỹ vì biển, đảo Việt Nam", ủng hộ chiến sĩ bảo vệ biển đảo; thăm hỏi, tặng quà thân nhân các chiến sĩ đang làm nhiệm vụ giữ gìn biên giới, hải đảo...

- Những mô hình hay, cách làm mới, hiệu quả trong việc khai thác, phát huy tiềm năng, thế mạnh của biển đảo Việt Nam;

- Truyền thống lịch sử, văn hóa gắn với biển, hải đảo Việt Nam.

b) Thể loại ca khúc

Là sáng tác mới, chưa dự thi ở các cuộc vận động sáng tác khác và không có sự tranh chấp về bản quyền tác phẩm, quyền tác giả. Sau khi tác phẩm dự thi đoạt giải, trường hợp có tranh chấp về quyền tác giả và được cơ quan có thẩm quyền công bố tác phẩm đoạt giải thuộc tác giả khác hoặc có sự đóng góp của đồng tác giả khác, Ban tổ chức sẽ thu hồi giải thưởng.

2. Quy định về hồ sơ

- Các ca khúc tham gia Cuộc vận động sáng tác được thể hiện bằng văn bản, trên khổ giấy A4, dưới tên tác phẩm phải ghi rõ tác giả phần lời và phần nhạc; trường hợp tác phẩm có đồng tác giả thì ghi đầy đủ thông tin của các tác giả (có thể gửi kèm đĩa CD, DVD thu âm tác phẩm dự thi, trên bìa đĩa CD ghi rõ: Tác phẩm tham gia Cuộc vận động sáng tác ca khúc về biển xanh quê hương năm 2018).

- Các tác phẩm tham gia Cuộc vận động sáng tác gồm: *bản ký âm và đĩa thu âm tác phẩm dự thi* (nếu có), Phiếu đăng ký dự thi được cho vào 01 bì thư lớn, dán kín gửi về một trong ba địa chỉ sau: Tổng cục Biển và Hải đảo Việt Nam, số 83 Nguyễn Chí Thanh, quận Đống Đa, thành phố Hà Nội; Trung tâm Truyền thông tài nguyên và môi trường, địa chỉ: Tầng 5, Tòa nhà Báo Tài nguyên và Môi trường, Lô E2 đường Dương Đình Nghệ, quận Cầu Giấy, thành phố Hà Nội; Hội Nhạc sỹ Việt Nam, số 51 Trần Hưng Đạo, quận Hoàng Kiếm, thành phố Hà Nội, ngoài bì thư ghi rõ Bài tham gia Cuộc vận động sáng tác ca khúc về biển xanh quê hương năm 2018.

Phiếu đăng ký tham gia Cuộc vận động cần đầy đủ các nội dung như: Tên tác giả đăng ký, nghệ danh (nếu có); ngày, tháng, năm sinh; số chứng minh nhân dân; địa chỉ liên hệ; số điện thoại liên lạc; tên tác phẩm; số lượng tác phẩm.

IV. Giải thưởng

Ban Tổ chức cấp giấy chứng nhận cho các tác giả, ca khúc đạt giải và tiền thưởng kèm theo:

- 01 (một) giải nhất, trị giá: 30.000.000đ;
- 02 (hai) giải nhì, trị giá: 20.000.000đ;
- 03 (ba) giải ba, trị giá: 15.000.000đ;
- 06 (sáu) giải khuyến khích: 10.000.000đ.

V. Sử dụng ca khúc

- Ban tổ chức có quyền sử dụng tất cả các tác phẩm tham gia Cuộc vận động sáng tác của các tác giả để phục vụ công tác tổ chức Cuộc vận động vận động hoặc phục vụ

nhiệm vụ chính trị, xã hội, tuyên truyền, xuất bản, sử dụng trong các chương trình văn hóa nghệ thuật hoặc sự kiện chính trị... dưới mọi hình thức. Đối với tác phẩm tham gia Cuộc vận động sáng tác được Ban tổ chức sử dụng dưới hình thức nào đều có sự trao đổi, thỏa thuận giữa bên sử dụng và tác giả với tinh thần ủng hộ và đóng góp cho các hoạt động quản lý, bảo vệ, phát triển bền vững và hải đảo Việt Nam.

- Ban Tổ chức không trả lại tác giả những tác phẩm đã gửi tham gia Cuộc vận động sáng tác này.

- Ban Tổ chức không chịu trách nhiệm nếu tác phẩm tham gia Cuộc vận động sáng tác gửi qua đường bưu điện không đến được với Ban Tổ chức.

VI. Trách nhiệm của tác giả

Bản quyền ca khúc thuộc về tác giả tham dự Cuộc vận động sáng tác. Tác giả chịu trách nhiệm về quyền tác giả, thuế thu nhập cá nhân, các quyền liên quan theo quy định của pháp luật và thực hiện nghiêm túc Thể lệ Cuộc vận động sáng tác. Ban Tổ chức không chịu trách nhiệm về những tranh chấp quyền tác giả và bản quyền liên quan. Ban Tổ chức sẽ thu hồi giải thưởng và giấy chứng nhận khi phát hiện vi phạm quyền tác giả, quyền liên quan theo quy định của pháp luật hiện hành.

Việc nộp ca khúc tham dự cuộc vận động sáng tác khẳng định tác giả đã chấp thuận Thể lệ Cuộc vận động sáng tác và chuyển giao quyền sử dụng tác phẩm cho Ban Tổ chức Cuộc vận động sáng tác.

VII. Thời gian, nơi nhận và tổng kết lễ trao giải

Thời gian nhận ca khúc tham gia cuộc vận động sáng tác: Từ ngày 01 tháng 6 năm 2018 đến hết ngày 15 tháng 9 năm 2018 (theo dấu bưu điện), ngoài phong bì thư ghi Ca khúc tham dự Cuộc vận động sáng tác ca khúc về biển xanh quê hương năm 2018.

Nơi nhận ca khúc tham gia cuộc vận động: (tác giả gửi về một trong ba địa chỉ sau):

- Hội Nhạc sĩ Việt Nam, số 51 Trần Hưng Đạo, quận Hoàn Kiếm, thành phố Hà Nội.

- Tổng cục Biển và Hải đảo Việt Nam, số 83 Nguyễn Chí Thanh, quận Đống Đa, thành phố Hà Nội.

- Trung tâm Truyền thông tài nguyên và môi trường, Tòa nhà Báo Tài nguyên và Môi trường, đường Dương Đình Nghệ, quận Cầu Giấy, thành phố Hà Nội; số điện thoại: 0888 627 6688, số máy lẻ 555 (Ông Trần Văn Thanh).

Bộ Tài Nguyên và Môi trường sẽ công bố kết quả Cuộc vận động sáng tác trong Lễ tổng kết và trao giải thưởng (dự kiến tổ chức Gala trao giải). Ban Tổ chức Cuộc vận động sáng tác ca khúc về biển xanh quê hương đề xuất cho các Ca khúc tiêu biểu tham gia công diễn (dự kiến vào tháng 10 năm 2018) tại Hà Nội.

Mọi tổ chức cá nhân quan tâm đến Cuộc vận động sáng tác ca khúc về biển đảo quê hương có thể tìm hiểu trên Cổng thông tin điện tử Tổng cục Biển và Hải đảo Việt Nam <http://vasi.gov.vn>, Trang thông tin điện tử Trung tâm Truyền thông tài nguyên và môi trường <http://monrenews.gov.vn> hoặc Cổng thông tin điện tử Hội Nhạc sĩ Việt Nam www.vnmusic.com.vn/.

THỂ LỆ

Cuộc thi sáng tác ca khúc về thành phố Lạng Sơn - "Thành phố hoa Đào"

*(Ban hành theo kế hoạch số 140/KH-UBND ngày 9 tháng 5 năm 2018
của UBND thành phố Lạng Sơn)*

Điều 1. Mục đích cuộc thi

Nhằm tuyển chọn những sáng tác mới về thành phố Lạng Sơn để sử dụng trong các hoạt động phục vụ các nhiệm vụ chính trị, phát triển kinh tế, văn hóa xã hội của thành phố; góp phần quảng bá hình ảnh thành phố Lạng Sơn đến với bạn bè trong và ngoài nước.

Điều 2. Đối tượng dự thi

- Công dân Việt Nam ở trong nước và người Việt Nam ở nước ngoài; người nước ngoài đang học tập, công tác tại Việt Nam; các tổ chức trong và ngoài nước đều có quyền tham gia cuộc thi sáng tác ca khúc về thành phố Lạng Sơn.

- Khuyến khích các nhạc sỹ chuyên nghiệp và không chuyên trong tỉnh, ngoài tỉnh, kiều bào ở nước ngoài tham gia.

- Thành viên Ban Tổ chức, Hội đồng thẩm định, Tổ thư ký không được dự thi.

Điều 3. Chủ đề cuộc thi

Cuộc thi sáng tác ca khúc về thành phố Lạng Sơn - "Thành phố hoa Đào", với các nội dung:

- Phản ánh những thành tựu to lớn mà Đảng bộ và nhân dân thành phố Lạng Sơn nỗ lực phấn đấu đạt được trên các lĩnh vực chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội, đặc biệt những thành tựu trong thời kỳ đổi mới.

- Phản ánh được bản sắc văn hóa của các dân tộc anh em đang chung sống trên quê hương thành phố Lạng Sơn.

- Ngợi ca quê hương, thiên nhiên, con người, tiềm năng, thế mạnh của thành phố Lạng Sơn.

- Ưu tiên các nhạc sỹ tìm tòi, sáng tạo những ý tưởng mới trong cấu trúc ca từ, phương pháp thể hiện, các bài hát gắn với hình ảnh hoa đào, loài hoa đặc trưng của Xứ Lạng.

Điều 4. Thời gian dự thi

- Ban Tổ chức nhận tác phẩm dự thi từ ngày 15/5/2018 đến hết ngày 30/9/2018 (thời hạn nhận bài dự thi căn cứ theo dấu bưu điện).

- Tổ chức xét thưởng: Đầu tháng 10/2018.

- Tổ chức tổng kết trao thưởng: Dự kiến giữa tháng 10/2018 (thời gian, địa điểm cụ thể Ban Tổ chức sẽ thông báo sau).

Điều 5. Yêu cầu đối với các tác phẩm dự thi

- Không giới hạn số lượng tác phẩm dự thi của các tác giả.

- Nội dung tác phẩm theo đúng chủ đề được quy định trong thể lệ này.

- Tác phẩm được sáng tác bằng tiếng Việt, đánh vi tính hoặc chép tay rõ ràng trên khổ giấy A4 đã được thu âm vào đĩa CD hoặc VCD, DVD.

- Khuyến khích các tác phẩm đã dàn dựng để nâng cao hiệu quả của sản phẩm âm nhạc.
- Tác phẩm dự thi ghi rõ, họ tên, bút danh; địa chỉ, số điện thoại, tất cả bỏ trong phong bì dán kín ghi rõ: Bài dự thi sáng tác ca khúc về thành phố Lạng Sơn.
- Các tác phẩm hợp lệ là những sáng tác chưa được công bố dưới bất kỳ hình thức nào, không có tranh chấp bản quyền. Nếu phát hiện tác phẩm được giải mà vi phạm Luật Bản quyền, Ban Tổ chức sẽ xem xét để thu hồi giải thưởng và thông báo rộng rãi trên các phương tiện thông tin đại chúng.
- Những tác phẩm được giải thuộc quyền sử dụng của UBND thành phố Lạng Sơn; UBND thành phố có quyền sử dụng tác phẩm để phục vụ các hoạt động tuyên truyền dưới mọi hình thức khi thấy phù hợp. Những tác phẩm không đạt giải, Ban Tổ chức không trả lại tác giả.

Điều 6. Phương pháp chấm điểm

- Ban Thư ký sẽ loại những tác phẩm gửi đến không đúng quy định của Ban Tổ chức (những tác phẩm này nếu có sẽ được Ban Tổ chức thông báo đến tác giả).
- Nguyên tắc chấm xét thưởng: Bỏ phiếu kín độc lập từng thành viên Hội đồng thẩm định. Điểm của từng tác phẩm là điểm trung bình cộng điểm của các thành viên trong Hội đồng thẩm định (quy chế chấm giải do Ban Tổ chức cuộc thi quy định).

Điều 7. Cơ cấu giải thưởng và mức thưởng

- 01 giải Nhất: 30.000.000 đồng (Ba mươi triệu đồng);
- 01 giải Nhì: 20.000.000 đồng (Hai mươi triệu đồng);
- 02 giải Ba, mỗi giải 10.000.000 đồng (Mười triệu đồng);
- 05 giải Khuyến khích, mỗi giải 5.000.000 đồng (Năm triệu đồng);

Các giải thưởng sẽ kèm theo Giấy chứng nhận của Ban Tổ chức cuộc thi.

Điều 8. Hội đồng thẩm định

Ban Tổ chức sẽ thành lập Hội đồng thẩm định để tuyển chọn các tác phẩm dự thi, thành phần mời các nhạc sỹ, nhà chuyên môn có uy tín tham gia.

Điều 9. Trách nhiệm của tác giả

- Thực hiện đúng thể lệ cuộc thi, việc tác giả gửi tác phẩm dự thi coi như chấp thuận mọi quy định trong thể lệ cuộc thi.
- Chịu trách nhiệm về quyền tác giả và quyền liên quan theo quy định của pháp luật.

Điều 10. Địa điểm nhận tác phẩm dự thi

Bài dự thi được gửi theo 01 trong 02 cách sau:

- Cách 1: Gửi theo đường bưu điện hoặc nộp trực tiếp đến địa chỉ: Phòng Văn hóa và Thông tin thành phố Lạng Sơn, số 30 đường Lê Lợi, phường Vĩnh Trại, thành phố Lạng Sơn, tỉnh Lạng Sơn. Điện thoại: 0205. 3712.150 hoặc 0985.512.006.

- Cách 2: Bài dự thi gửi và địa chỉ Email: phongvhttpls@gmail.com.

Điều 11. Điều khoản thi hành

Thể lệ này có hiệu lực kể từ ngày được công bố. Việc sửa đổi, bổ sung chỉ được thực hiện khi có văn bản của Ban Tổ chức cuộc thi.

Ban Tổ chức cuộc thi sáng tác ca khúc về thành phố Lạng Sơn trân trọng nhận được sự hưởng ứng và tham gia của đông đảo các tác giả, các nhạc sỹ chuyên và không chuyên./.

BAN TỔ CHỨC

TIN VĂN HÓA VĂN NGHỆ

1. Ngày 10/6/2018, tại trụ sở Báo Lạng Sơn, Hội Nhà báo tỉnh Lạng Sơn đã tổ chức Giải thể thao lần thứ VI năm 2018 nhân dịp kỷ niệm 93 năm ngày Báo chí cách mạng Việt Nam (21/6/1925 - 21/6/2018). Tham dự có trên 70 vận động viên là cán bộ, hội viên hội nhà báo, phóng viên, biên tập viên, viên chức và người lao động thuộc các cơ quan báo chí trong tỉnh gồm: Báo Lạng Sơn, Đài Phát thanh và Truyền

Thi đấu kéo co đồng đội nữ

hình tỉnh, Tạp chí Văn nghệ Xứ Lạng và Câu lạc bộ Nhà báo cao tuổi. Giải thi đấu năm nay gồm 3 môn thể thao (bóng bàn, cầu lông và kéo co), với thể thức thi đấu vòng tròn ở các nội dung: đôi nam cầu lông, đôi nam bóng bàn, đơn nam bóng bàn, kéo co đồng đội nữ và kéo co đồng đội nam - nữ. Kết thúc giải, Ban Tổ chức đã trao các giải thưởng (Nhất, Nhì, Ba và Khuyến khích) cho các nội dung thi đấu trên.

LÝ SÁNG

2. Sáng 22/6/2018, tại Bảo tàng tỉnh Lạng Sơn, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch đã phối hợp với Bảo tàng Lịch sử Quốc gia Việt Nam tổ chức khai mạc triển lãm "Nét vàng son - đồ gỗ sơn son thếp vàng Việt Nam" và gặp mặt nhân kỷ niệm 25 năm thành lập Bảo tàng tỉnh Lạng Sơn (1993 - 2018). Tới dự có đại diện lãnh đạo Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, Cục Di sản văn hóa, Bảo tàng Hồ Chí Minh, Bảo tàng Lịch sử quốc gia Việt Nam, Bảo tàng một số tỉnh bạn; đại biểu thuộc các Ban, ngành; tổ chức xã hội, lực lượng vũ trang trong tỉnh; các thể hệ cán

bộ Bảo tàng tỉnh Lạng Sơn. Triển lãm giới thiệu gần 100 tài liệu hiện vật được lựa chọn từ bộ sưu tập đồ gỗ sơn son thếp vàng của Bảo tàng Lịch sử quốc gia Việt Nam, có niên đại thời Lê Trung Hưng, Nguyễn (từ thế kỷ 17 đến thế kỷ 20). Các hiện vật này chủ yếu là đồ thờ gồm tượng Phật và linh vật; đồ thờ cúng, đồ hành lễ, rước xách... được chế tác rất đẹp và tinh xảo, tiêu biểu cho nghệ thuật chế tác gỗ của người Việt. Triển lãm, nhằm giới thiệu vai trò, ý nghĩa của đồ gỗ sơn son thếp vàng trong đời sống của người Việt. Đồng thời nêu bật giá trị của loại hình di sản này với tư cách là tinh hoa văn hóa của dân tộc.

Nhìn lại chặng đường 25 năm xây dựng và trưởng thành của Bảo tàng tỉnh, Sở VH, TT & DL đã đánh giá tổng quát những thành tựu nổi bật mà đơn vị đã đạt được trên tất cả các lĩnh vực công tác. Đồng thời khẳng định những đóng góp quan trọng của Bảo tàng tỉnh đối với sự nghiệp gìn giữ và phát huy di sản văn hóa dân tộc của tỉnh Lạng Sơn. Nhân dịp này, UBND tỉnh đã tặng bằng khen cho 3 tập thể, 3 cá nhân; Sở VHNT & DL tặng giấy khen cho 4 tập thể và 5 cá nhân có thành tích xuất sắc trong xây dựng và phát triển Bảo tàng tỉnh giai đoạn 2013 - 2018.

CHU QUẾ NGÂN

3. Ngày 24-6-2018, tại Đắc Lắc, Hội VHNT các Dân tộc thiểu số Việt Nam đã tổ chức Hội thảo với nội dung "Nâng cao vai trò, vị trí của Chi hội cơ sở trong việc xây dựng và phát triển Hội". Nhạc sĩ Nông Quốc Bình, Phó Chủ tịch Liên hiệp VHNT toàn quốc Việt Nam, Chủ tịch Hội VHNT các dân tộc thiểu số Việt Nam chủ trì Hội thảo, về dự còn có các đồng chí trong Ban Chấp hành Hội và đại diện các Chi hội

VĂN NGHỆ

xứ Lạng - số 297-07/2018

VHNT các dân tộc thiểu số của các tỉnh và đại diện lãnh đạo VHNT các tỉnh có thành lập Chi hội. Trên 20/45 tham luận gửi hội nghị, ý kiến đã được trình bày trong Hội thảo, nội dung tập trung chủ yếu bàn về các giải pháp, những kinh nghiệm, cách thức hoạt động của các chi hội VHNT các dân tộc thiểu số trên các địa bàn có đông các dân tộc thiểu số anh em, nhằm phát huy hiệu quả trong sáng tác, sáng tạo VHNT ở các địa phương, cũng là đẩy mạnh giữ gìn và phát huy bản sắc các dân tộc ở địa bàn.

4. Ngày 06 tháng 7 năm 2018 tại Hội Chữ thập đỏ tỉnh Lạng Sơn, Cụm thi đua Hội - Hiệp hội tổ chức Hội nghị Sơ kết 6 tháng đầu năm và triển khai nhiệm vụ 6 tháng cuối năm 2018. Đến dự có ông Nguyễn Thanh Bình - Phó Trưởng Ban thi đua khen thưởng tỉnh, cán bộ làm công tác thi đua của 08 đơn vị thành viên trong Cụm thi Hội - Hiệp hội (Hội Nhà báo tỉnh đơn vị Trưởng cụm, Hội Chữ thập đỏ đơn vị Cụm Phó, Hội Đông y, Hội Văn học Nghệ thuật, Hiệp hội Doanh nghiệp tỉnh, Hội Cựu thanh niên xung phong, Ban Đại diện Hội Người cao tuổi tỉnh và Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật tỉnh). Hội nghị đã thông qua dự thảo Báo cáo Sơ kết công tác thi đua 6 tháng đầu năm, triển khai

nhiệm vụ trọng tâm công tác 6 tháng cuối năm 2018 và chuyển đi hướng về cơ sở.

Đoàn Diễn

5. Ngày 07/6/2018, Sở Văn hóa Thể thao và Du lịch tổ chức Liên hoan Du lịch Mẫu Sơn năm 2018. Tới dự có đồng chí Hồ Tiến Thiệu, Phó Chủ tịch UBND tỉnh, lãnh đạo các Sở, Ban, ngành có liên quan cùng đông đảo du khách trong và ngoài tỉnh. Tại liên hoan đã diễn ra nhiều hoạt động hấp dẫn như: tổ chức giải đua xe đạp chinh phục đỉnh Mẫu Sơn; hội trại thanh niên; mô hình trình diễn chưng cất rượu thủ công; trình diễn quay lợn, giới thiệu gian hàng dân tộc; khám phá núi Phật Chỉ; phiên chợ vùng cao; các trò chơi dân gian (thi chọi gà 6 cựa, thi lấy cỏ). Liên hoan du lịch Mẫu Sơn là một trong những hoạt động thường niên nhằm tiếp tục tuyên truyền, quảng bá, giới thiệu về văn hóa truyền thống của đồng bào các dân tộc như: Dao, Tày, Nùng. Đây là hoạt động thiết thực góp phần quảng bá tiềm năng, thế mạnh du lịch của tỉnh nói chung và du lịch Mẫu Sơn nói riêng.

Ngọc Hằng

HỘI THƯ

Trong tháng 03, 04, 05, 06/2018, Ban Biên tập Tạp chí Văn nghệ Xứ Lạng đã nhận được tác phẩm của các tác giả:

* **Trong tỉnh:** Nguyễn Luân, Lê Tiến Thức, Trần Văn Anh, Vũ Bách, Đặng Thanh, Lý Viết Trường, Bế Mạnh Đức, Bích Thuận, Hoàng Tuấn Cư, Vũ Đình Thi, Chu Quế Ngân, Nguyễn Khắc Ân, Trương Thọ, Nguyễn Thị Phương, Hoàng Minh Hiếu, Đinh Ích Toàn, Nguyễn Thị Hương Giang, Hồ Tuệ, Viêt Sơn, Vũ Đình Thi, Nguyễn Văn Định, Trần Đình Nhân, Tạ Quang Minh, Phạm Anh Vũ, Duy Sinh, Lộc Bích Kiệm, Linh Quang Tín, Vân Du, Triệu Tiến Minh, Hoàng Choóng, Đinh Xuất Bản, Đặng Thanh Mai, Lăng Đức Thành, Vi Xuân Tường, Nguyễn Đức Văn, Bùi Thị Nụ, Phạm Minh Hòa, Dương Quang Hồng, Trần Bích Thuận, Lăng Đức Thành, Nguyễn Đắc Đại, Hàn Kỳ, Phương Thị Hương Lan, Phạm Thành, Dương Công Bao, Nguyễn Dương...

* **Ngoài tỉnh:** Lê Văn Trường (*Sóc Trăng*); Nguyễn Thị Diệu Nga (*Huế*); Trương Thanh Liên (*Cần Thơ*); Nguyễn Đức Lãi (*Sơn La*); Cao Duy Sơn, Hoàng Minh Hiếu, Phạm Đình Ân, Nguyễn Công Dương (*Hà Nội*); Trần Mỹ Thương (*Hà Giang*); Đỗ Lâm Hà, Trần Thị Hoạt, Văn Thanh, Đức Viên (*Thái Bình*); Bùi Việt Phương (*Hòa Bình*); Vũ Thị Huyền Trang, Nguyễn Thế Lượng (*Phú Thọ*); Mã A Lệnh (*Lào Cai*); Vũ Thế Thược (*Bắc Ninh*), Nguyễn Văn Thanh (*Quảng Trị*); Trần Hoan (*Đông Nai*), Phạm Khang (*Thanh Hóa*); Hồ Ngọc Diệp, Hoàng Bình Trọng, Nguyễn Đại Duẩn (*Quảng Bình*); Lý Thị Minh Châu, Phan Thành Minh (*Đà Lạt*); Trần Đình Thân, Đào Xuân Quang (*Ninh Thuận*); Nguyễn Văn Danh (*Phú Yên*), Nguyễn Thanh Tuấn (*Quảng Nam*)...

Và một số bản thảo khác gửi qua email. Đề nghị các tác giả ghi rõ họ tên, bút danh (nếu có), địa chỉ rõ ràng để tòa soạn liên hệ.

Ban Biên tập xin chân thành cảm ơn và mong tiếp tục nhận được sự cộng tác, góp ý của các tác giả.

Có nợ

Hai người bạn trò chuyện sau mười lăm năm không gặp:

- Đã lâu không gặp em, hình như anh có duyên mà không có nợ với em!

- Có nợ chứ!

- Có nợ thế nào?

- Hồi em bán quán rượu anh còn nợ em mấy trăm ngàn chưa trả đâu đấy!

RÚC RÍCH

Nụ cười chồng vợ

- Em ơi! Chủ nhật tuần trước anh ở nhà trông con cho em đi hội chợ. Tuần này, em ở nhà trông con để anh đi...

- Được, em đồng ý...

- Cảm ơn em!

- Em chưa nói hết, em đồng ý để anh đi giặt chăn, màn, quần áo!

PHẠM THÀNH

Lo xa

- Tèo này, nếu bây giờ có một con vịt quay, con sẽ ăn bộ phận nào trước?

- Dạ con sẽ ăn chân, đùi và cánh trước mẹ ạ.

VĂN NGHỆ

xứ lạng-số 297-07/2018

Tai ương

*Ra đường gặp lăm tai ương
Tóc xanh, tóc tím lẩn đường xe lao
Vượt đèn đỏ phóng đảo chao
Đầu trần, "lấy lửa" nhất tao nhì giò
Cảnh sát đuổi... chạy chết thôi
Đến khi bị bắt... điện người "bảo kê"
Đã bao thương tật thâm thê
Đã bao cái chết nã nê tang thương*

*Ra đường còn lăm tai ương
Vĩa hè là chốn "thiên đường" bán mua
Xây nhà... vật liệu để bừa
Cưới xin "bành trướng" rạp đua giữa đường
Nhọ nhem quảng cáo đầy tường
"Rộn rảng" chó chạy ra đường sủa vang
Mong sao trật tự an toàn!*

VŨ NGỌC MAI

- Tại sao vậy con?

- Dạ! Con phải ăn mấy cái chân, cánh để nó không chạy được nữa. Sau đó con mới yên tâm ăn hết cả con ạ.

VĂN KHOA

Trả đũa

Anh chồng đi nhậu về hỏi vợ:

- Cơm của tôi đâu bà?

- Cơm của anh ở đâu tôi làm sao mà biết.

- Tại sao bà không để phần cơm cho tôi?

- Nhiều lần anh say rượu chửi vợ, đánh con tàn nhẫn, tôi nói thì anh bảo hỏi chai rượu. Bây giờ anh thử đi hỏi nồi cơm xem, tôi biết đâu được.

BỤT CƯỜI

thuần là cảnh đẹp giàu màu sắc văn hóa núi rừng tự nhiên miền sơn cước mà còn mang một thông điệp về sự hiểm trở rất khó khăn của sự tuần tra, kiểm soát, giám sát sự thông thương thương mại và bảo vệ an ninh quốc gia nơi cửa khẩu quốc tế này. Sự kể, tả kiệm lời mà ảnh hình rõ nét: Tân Thanh bạt ngàn cây tức là rừng, bạt ngàn lá là rừng rậm rạp, bạt ngàn hoa là cảnh đẹp biên giới, bạt ngàn lời ca là đông vui, tấp nập, thắm vào vách đá là núi rừng hiểm trở... Đó là vị trí, địa bàn hoạt động hiện hữu của bộ đội Biên phòng cửa khẩu Tân Thanh.

"Người lính áo xanh" hy sinh anh dũng trên đường làm nhiệm vụ, nhân dân quanh vùng vừa căm hận kẻ phạm pháp hung bạo, vừa đau đớn thương tiếc anh vô cùng. Sự xúc động của lòng người đã thắm vào đất trời vũ trụ bao la: "Mưa chảy trong lòng người/Mưa thắm trong lòng người/Mưa tràn ngập núi đồi/Anh ra đi rồi - để bao nuôi tiếc".

Quân đội, đồng đội, gia đình, nhân dân thương tiếc, ca ngợi nhân cách và bản chất sống tốt đẹp: "Anh!/Người lính áo xanh/Thật thà chất phác/Trước cái ác/Chẳng làm ngo/Nguy hiểm từng giờ/Anh đâu có sợ". Nơi cửa khẩu biên cương nước ta nói chung, cửa khẩu quốc tế Tân Thanh nói riêng, bộ đội Biên phòng phải luôn bảo vệ cương vực từng tấc đất, bảo vệ an ninh quốc gia từng giờ từng phút, phải thường xuyên đấu tranh với những phần tử buôn lậu hàng hóa, buôn bán ma túy, buôn bán người, buôn tiền giả, v.v... Chúng có nhiều âm mưu thâm độc để chống lại cán bộ chiến sĩ Công an, Biên phòng, Thuế vụ, Hải quan khi thực thi công vụ. Dù chúng có thâm độc, tàn ác đến đâu các anh vẫn kiên quyết đấu tranh bảo vệ nhân dân, bảo vệ đất nước, quyết không chùn bước. Bộ đội Biên phòng còn đi sát dân, giúp dân phát triển kinh tế, văn hóa xã hội nơi đơn vị đóng quân, được dân mến dân thương.

Khổ thơ cuối, nhà thơ điểm tả về lễ truy điệu và lễ an táng một liệt sĩ Biên phòng: "Bạt

"Người lính áo xanh" - Bài thơ được viết ngay trong lễ truy điệu, người lính Biên phòng tại cửa khẩu Tân Thanh, Lạng Sơn (2010). Những lời thơ, câu thơ tâm huyết, chân thành, chứa chan xúc động, nhưng không hề bi lụy. Đọc bài thơ ta thấy toát lên tinh thần ngợi ca phẩm chất cao đẹp, sự dũng cảm, hy sinh để bảo vệ an ninh chủ quyền đất nước, bảo vệ nhân dân và tình cảm quân dân gắn bó của người lính Biên phòng.

Tân Thanh - Một cửa khẩu thương mại chính ngạch giữa hai nước Việt Nam và Trung Quốc: "Chiều Tân Thanh/Bạt ngàn cây/Bạt ngàn lá/Bạt ngàn hoa/Bạt ngàn lời ca - thắm vào vách đá". Đây không chỉ đơn

HỘP THƯ

ngàn hương/Bạt ngàn hoa/Bạt ngàn lời ca -
cầu nguyện/Bạt ngàn câu chuyện - ngợi ca
anh/Oi! Người lính áo xanh". Điệp đến bốn lần
từ "bạt ngàn" để tạo điểm nhấn về lòng dân
thương tiếc người liệt sĩ vô bờ.

Bài thơ tự do của nhà thơ Phạm Chiến
kiệm lời, sáng ý kín tình, có ý ngoài con chữ
và cũng đặc trưng cho hương sắc thơ đương
đại miền Xứ Lạng nên thơ.

Sau khi sự việc xảy ra mẹ tôi dặn: “Cấm
không đưa nào được nói chuyện này ra ngoài,
đừng có mà vạch áo cho người xem lưng, hay
hóm gì”. Nhưng tôi thấy hiện nay những
chuyện na ná giống như chuyện gia đình nhà
tôi không phải là hiếm, nên tôi sẽ đưa chuyện
này lên báo. Truyện viết xong tôi đọc cho mẹ
tôi nghe. Những nhân vật trong chuyện không
có ai trùng với tên của anh em họ tộc nhà tôi
cả nên mẹ tôi bảo “được”. Thế là tôi yên tâm,
vừa đạt được mục đích của mình, vừa làm vui
lòng mẹ. Chuyện thế này:

Năm ấy cũng vào khoảng đầu tháng
Chạp, vào một buổi sáng. Một chiếc xe ô tô
con màu đen loại xịn sau một hồi còi inh ỏi
ngoài ngõ, rồi đỗ xích trước cửa nhà tôi. Tôi
chạy ra mở cổng. Một người to cao, ăn mặc
lịch sự trên xe bước xuống. Chẳng phải ai xa
lạ, đó là anh Hoàn, anh trai tôi, với nét mặt
hớn hờ nhưng có vẻ vội vã anh bảo tôi đi mời
chú Bằng (em bố tôi) và mấy anh em chúng
tôi lại để anh “có việc quan trọng phải bàn”.

Khi mọi người đã có mặt đầy đủ anh vào
việc ngay:

- Thừa mẹ, thừa ông chú cùng các em.
Ra Giêng là mẹ con tròn chín mươi tuổi, con
muốn khao thọ cho mẹ con ở trên thành
phố...

- Sao lại phải tổ chức ở trên thành phố? -
Chú tôi hỏi lại ngay.

- Ở thành phố mới đầy đủ phương tiện và
tổ chức cũng được long trọng hơn.

Mới nghe đến đây, chúng tôi như bị xúc
phạm rồi cùng nhau lên tiếng, về phật ý.

- Thế ở nhà này không đủ phương tiện,
không long trọng hay sao?.

Anh Hoàn phản ứng lại, giọng trịch
thượng, kể cả.

- Cổ bàn ở nhà quê làm sao tiếp các quan chức, các đại gia, các vụ nợ, cục kia được. Đây là chưa nói đến địa điểm cho hàng trăm chiếc xe ô tô cùng đỗ một lúc.

- Anh Hoàn này, việc tổ chức cho bà, ở nhà chúng tôi cũng đã bàn đầu vào đấy rồi - Chú tôi nói.

- Đầu vào đấy rồi là thế nào, thưa chú? - Anh Hoàn hỏi.

- Đơn giản, gọn nhẹ thôi. Làm dăm bảy mâm mời các cụ cao tuổi trong làng, trong họ, bên nội, bên ngoại khoảng hai chục cụ, còn đâu là bánh kẹo, chè nước thôi. Đã từ lâu, cái lệ làng ta là thế. Chứ bày vẽ cỗ bàn linh đình người ta ngại lắm, mình vừa tốn kém lại mang tiếng là không thực hiện nếp sống mới...

Chú Bằng như còn định nói nữa thì anh Hoàn bật lên như một chiếc lò xo:

- Không được! Người ta cười chết! Mẹ một ông Giám đốc có cỡ mà khao thọ cho mẹ lèm nhèm như vậy coi sao được!

- Thôi thế thì dành quyền cho Bà và các anh, các chị... - Chú Bằng nói - Chúng tôi cứ ngồi im để đón đợi.

Anh Hoàn trong chốc lát máu ở đầu dồn lên mặt đỏ phừng phừng rồi dần từng tiếng:

- Con nói thật với mẹ, với chú chứ, chỉ mấy năm lại đây con đã đi hàng trăm đám, nào lễ cưới, tân gia, khao thọ, rồi sinh nhật... cứ tính sơ sơ tiền mừng của vợ chồng con cũng phải tới vài trăm triệu. Để thu lại khoản tiền đó phải có cỡ gì chứ? Khó quá! Nhà cửa thì đã làm từ lâu rồi, cưới xin thì cũng không... Cách đây ít ngày, vợ chồng con bàn, nghĩ nát óc. May quá, nhà con lại nhớ năm nay mẹ tròn chín mươi tuổi, chúng con mừng quá! Nên tổ chức ở thành phố, con nói thật số tiền mừng thu về phải sáu bảy trăm triệu là cái chắc. Nhiều loại mừng lắm: loại có đi có lại, loại ân huệ nữa chứ. Diện này nhiều lắm, họ chỉ chờ có dịp, đây là cách hợp lý hóa tốt nhất, không ai nói được là mình ăn hối lộ, tham nhũng.

Còn nếu tổ chức ở nhà quê liệu có được một phần tư số tiền này không? Có khi còn lỗ ấy chứ! Điều quan trọng nữa là một, hai năm nữa con nghỉ hưu rồi... con nói thật, ở đời người ta phù thịnh chứ ai phù suy bao giờ... Vậy con xin mẹ, xin chú cho con được đón mẹ lên thành phố để chúng con tổ chức mừng thọ cho mẹ.

- Thì - ra - là - thế! - Mẹ thủng thẳng vừa nói vừa gật gật cái đầu như để chuẩn bị nói ra điều hệ trọng. Rồi mẹ đưa mắt nhìn khắp mọi người, rành rọt từng tiếng - Mẹ đã sống ở cái làng này chín mươi năm rồi, mẹ được hưởng thọ chừng này cũng là nhờ tình làng nghĩa xóm, lá lành đùm lá rách, tối lửa tắt đèn có nhau. Một lời thăm hỏi, chúc mừng của bà con quý giá lắm, tiền bạc nào sánh được. Bây giờ lên trên ấy, mẹ biết ai vào ai. Cứ ngồi đấy để nhận lời chúc mà cái chính là nhận hộ anh chị những chiếc phong bì... (mẹ lắc đầu) mẹ không làm được. Mẹ không quen sống như thế. Vậy có phải không ông chú và các con?.

- Đúng đấy! Bác nói quá phải! - Chú tôi tỏ thái độ đồng tình.

- Nếu thế thì tổ chức ở cả hai nơi - Anh Hoàn nói - Chẳng hạn mừng năm ở nhà, mừng bảy hoặc mừng tám ở thành phố, con sẽ cho xe về đón mẹ, ông chú và gia đình vậy được cả đôi bên. Mẹ và chú thấy được chứ ạ?

- Thế thì nhiều khê quá, làm ở nhà còn làm ở thành phố nữa, rồi thiên hạ sẽ lòi ra tiếng vào, làm khổ mẹ thêm - Tôi nói.

Anh Hoàn, giọng bưng bưng:

- Tôi làm gì mà khổ mẹ. Đã vậy, tôi làm trưởng, tôi quyết.

- Vâng đấy, anh cứ quyết - Tôi nói.

Xem ra không khí có vẻ căng thẳng. Chú tôi nói:

- Anh Hoàn cứ bình tĩnh - Rồi chú phân tích - Tuy bây giờ trên danh nghĩa anh là trưởng, tôi nói thật, anh đừng giận, nhưng lại

là trưởng giả, trưởng thật phải là anh Hiếu (chú nói tôi), người lo thờ cúng tổ tiên, giỗ Tết, chăm sóc mẹ già. Còn anh hình như quên những việc đó lâu rồi, thậm chí quên cả tuổi mẹ, để vợ phải nhắc mới nhớ, trưởng thế đấy!

- Sao chú lại nói vậy? - Anh Hoàn đột ngột xẵng giọng - thì ra các người vào hùa với nhau để phá kế hoạch của tôi. Đã vậy tôi nói thật là tôi không chịu. Tôi cứ làm theo cách của tôi. Tôi sẽ tổ chức làm khao thọ mẹ ở thành phố đành chịu vắng mặt mẹ, các người cứ làm theo cách của các người.

Mẹ vẫn ngồi trên giường như một cái bóng, nước mắt ròng ròng. Nỗi đau của sự thất vọng về một người con mà mẹ đặt bao niềm tin vào đó bằng tất cả sức lực, nỗi vất vả gian truân, sự thiếu thốn nhịn ăn, nhịn mặc, dành dụm, chất bóp... để cho con ăn học, những mong con khôn lớn thành người.

Lại trong hoàn cảnh mất chồng, mất con: hai liệt sĩ trong vòng bốn năm (cha tôi hy sinh ở chiến dịch Biên giới 1950, anh cả tôi hy sinh ở chiến dịch Điện Biên Phủ 1954). Mẹ tôi một nách nuôi hai con nhỏ, lại phụng dưỡng bố mẹ chồng, hiếu thảo cho đến lúc các cụ qua đời, không một lời chê trách.

Như đã định, đúng ngày mừng năm Tết, lễ mừng thọ của mẹ được tổ chức. Vui lắm, mẹ vừa là người cao tuổi nhất làng, lại là vợ liệt sĩ, mẹ liệt sĩ. Đảng ủy, Ủy ban và các đoàn thể trong xã đều có mặt đông đủ. Hội Người cao tuổi ở tỉnh và Ban đại diện Người cao tuổi ở huyện đều đến chúc mừng và có quà cho mẹ.

Được tin ở thành phố vợ chồng anh Hoàn tổ chức mừng thọ cho mẹ vào ngày mồng tám. Anh làm to lắm, khách mời theo giờ, ăn uống ở một khách sạn gần đấy từ sáng cho đến khuya.

Khoảng tám giờ sáng ngày hôm sau (tức ngày mồng chín tết), thỉnh thoảng lại có chiếc xe ô tô về nhà tôi, thì ra đến dự lễ mừng thọ, khách không thấy mẹ, anh Hoàn nói là mẹ

mệt, không lên được, thế là số đông lặng lẽ hôm sau về tận quê để được chúc thọ mẹ. Về quê, các vị khách mới vỡ lẽ mẹ vẫn khỏe bình thường, chứ không phải yếu mệt như anh Hoàn nói. Cho đến chiều tối mới vãn khách, cả làng, cả xã ai cũng mừng cho mẹ.

Có khoảng hơn hai chục túi quà mừng còn hầu hết là phong bì. Mẹ mời chú Bằng và gọi vợ chồng tôi lại bảo, tất cả những chiếc túi đó xếp gọn vào góc giường bên, còn tất cả các những chiếc phong bì không ai được bóc, xếp lại buộc chặt, phong ngoài giấy hồng rồi đặt lên bàn thờ cha tôi và anh Dũng tôi. Mẹ giao việc đó cho tôi và có sự chứng kiến của chú Bằng và cả nhà, còn sử dụng thế nào mẹ bảo tính sau.

Nghe nói công việc xong xuôi vợ chồng anh Hoàn hí hửng ngồi kiểm phong bì, số phong bì chỉ được già một phần ba so với số khách mời. Chị Hoa (vợ anh Hoàn) kêu thất thanh:

- Thế này là thế nào nhỉ? Hay anh có để lẫn vào đâu không?.

- Làm gì có.

Anh lục tìm khắp nơi trong nhà, soi đèn pin tìm, rồi anh đứng ngây ra:

- Chả nhẽ ... khách đến ăn mà không phong bì?.

- Ai biết được, trời ơi là trời - Bà vợ rên rỉ - Khao với chả thọ, thế này có chết tôi không, mà nói cho anh biết, chi phí cho cuộc này, ít nhất cũng ngót trăm triệu tôi dự tính trừ chi phí ra còn phải thu về được sáu trăm triệu chứ không phải ít. Mà bây giờ cả thấy mới được trên ba trăm triệu.

Trong khi đầu óc đang rối tinh trong cơn hoảng loạn thì nhận được một thông tin đáng tin cậy từ cú điện thoại: Đa số khách không thấy cụ ở nhà anh Hoàn nên hôm sau đã về tận quê thăm cụ và mừng thọ cụ. Như được liều thuốc hồi sinh, chị Hoa đang nằm trên giường vùng vằng ngay dậy: "Thế thì phải về ngay,